

ALUMNI

Magazine

Universiteit Twente
de ondernemende universiteit

Is het voor jou opnieuw tijd voor Twente?

Een baan voor jou en je partner

Career Center Twente (CCT) werkt nauw samen met vele bedrijven en organisaties. Aarzel dus niet om contact met ons op te nemen als je wilt solliciteren in Twente en je partner hier ook een baan ambieert.

Een leuk huis

Onze huismakelaar hanteert een speciaal CCT tarief en geeft inzicht in de Twentse woningmarkt.

Aantrekkelijke hypotheek en verzekeringen

Onze huisbankier geeft via CCT een zeer concurrerend hypotheekvoorstel. Onze pensioenadviseurs adviseren je over loopbaanstappen en pensioengevolgen.

Een zorgeloze verhuizing

Onze verhuisspecialist verzorgt een professionele verhuizing naar je nieuwe adres.

Snelle kinderopvang

Onze kinderopvang zorgt ervoor dat je kinderen tijdens werktijd een veilige, vertrouwde en gezellige plek vinden.

Notariële en juridische diensten

Voor alle juridische ondersteuning kun je terecht bij ons advocaten- en notarissenkantoor.

Interesse ?

Kijk voor vacatures in Twente en informatie over hoe je je voor deze vacatures kunt inschrijven op www.cctwente.nl of bel 053-43 44 430.

Wil je reageren:
mail naar info@cctwente.nl en we nemen contact met je op!

CAREER CENTER TWENTE

Topbedrijven zoeken toppers voor Twente

Career Center Twente is een samenwerkingsverband o.a. van: ABN-AMRO Bank N.V., Amicon Zorgverzekeraar, Cogas, De Twentsche Courant Tubantia, Eaton Electric N.V., Gemeente Almelo, Gemeente Enschede, Gemeente Hengelo, Grolsche Bierbrouwerij Nederland B.V., Koninklijke Ten Cate, Regionale Huisartsenvereniging Enschede, ROC Oost-Nederland, Saxion Hogeschool Enschede, SLO, Stedelijk Lyceum Enschede, Stichting ITC Enschede, Telematica Instituut, Ten Kate & Huizinga, Thales Nederland, Twentsche Kabelfabriek B.V., Urenco Nederland B.V., Vos Groep B.V., Vredestein Banden B.V., Werkgeversvereniging Zorgsector Twente/Oost Achterhoek

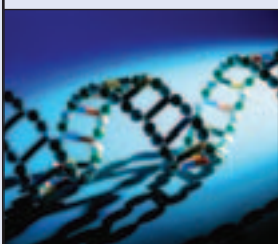
Afgedwaald

Ingenieur leeft van portretten in brons.....8
 'Overall met m'n neus vooraan: heerlijk!'.....28
 Vrij als een vogel.....50

Onderzoek & Wetenschap

Nanotechnologie: het verschil tussen bottom up en top down.....12
 Erik van de Linde, directeur STW:
 'Wetenschappers denken niet sterk aan toepassingen'.....17
 Kort wetenschapsnieuws.....19

Portret

Piet Bergveld:
Afscheid van een biomedisch pionier.....22
 Willem Jaap Zwart:
Na tien tropen jaren tijd voor drumstel en bakfiets.....36

Reportage

Ebenhaëzer 35 jaar.....32
 Samen aan de Singel.....38

Ambassadeurs

Twee Tukkers runnen ambassade in Kampala.....46
 Diplomaat in Parijs.....49

Colofon

Alumni Magazine is een uitgave van Bureau Communicatie van de Universiteit Twente. Het blad kwam tot stand in coproductie met de redactie van UT-Nieuws, het onafhankelijk weekblad van de UT.

Redactionele invulling: Redactie UT-Nieuws, Wiebe van der Veen (Bureau Communicatie)

Vormgeving en productie: Lucy Keizer, Olaf Stokkers (Bureau Communicatie)

Druk: De Volharding, Amsterdam

Advertenties: H&J Uitgevers, Capelle a/d IJssel

Uitgever:
 Bureau Communicatie UT
 Postbus 217, 7500 AE Enschede
 Telefoon 053-4892212, internet: www.utwente.nl
 Email: a.nimis@utwente.nl

Oplage: 24.000
 Mei 2003

en verder...

- Nieuwsoverzicht.....4
- MESA⁺: Twents én internationaal.....18
- Taal, cultuur en Berenburg; 'Tsjerk Hiddes' ter ziele, zijn geest leeft voort.....24
- Clubhuis van de hockeyers.....26
- 'Menselijk gedrag is onvoorspelbaar'.....43
- Het vluchtige bestaan van een Philips-expat.....54
- Competitie in de publieke sector.....62
- Kort nieuws.....65
- Brand TW/RC-gebouw.....66
- Vestingbar, kroeg en springplank.....70
- Open Dag Alumnidag.....72
- UT relatieartikelen en UT-kleding.....74

"Tijd voor Twente" is de slogan om Twente aan te prijzen als ideale woon- en werkregio. "Terug naar Twente" zou ik willen zeggen tegen jullie, alumni-ambassadeurs van onze universiteit. Onze laatste ontmoeting, tijdens het 40-jarig jubileum van de UT, is (te) lang geleden. Er is veel gebeurd in de afgelopen jaren. De UT heeft zowel hoogte- als dieptepunten gekend. Nieuwe opleidingen zoals Psychologie en Technische Geneeskunde zijn toegevoegd aan het UT-palet van opleidingen. Onderzoek van de UT scoort onverminderd internationaal goed tot zeer goed (denk bijv. aan Nanotechnologie).

Maar laten we niet ontkennen dat de UT heeft moeten prioriteren en reorganiseren door de Haagse bezuinigingen. Een brand in TW/RC heeft ons opgeschrikt in 2002. Tijdens de Open Dag op 24 mei a.s. laten we jullie graag meekijken naar die vele ontwikkelingen en toekomstplannen. De combinatie van Open Dag en Alumnidag zal de campus laten bruisen, hopen wij. Niet alleen de UT is een reden om terug naar Twente te komen, maar ook alle oud-studiegenoten. Op de UT-website www.utwente.nl/opendagplus zullen we bijhouden wie zich hebben aangemeld. Maak er een uitje van voor de hele familie. De campus zal een weekend als camping worden opengesteld en ook de hotels in de regio zijn op de hoogte. Dus kom herinneringen ophalen en laat je verrassen door het nieuwe, tijdens de Open Dag Plus op 24 mei.

Frans van Vught, Rector Magnificus

Oud-SRD-bestuurders 'bezeten' vorig jaar na de zomer het BB-gebouw als frivool protest tegen de opheffing van de studentenvakbond. De heren waren op de campus bijeen voor een reünie.

SRD exit

Studentenvakbond SRD heft zichzelf – na 31 jaar – in juni 2002 officieel op. Al in december van het jaar daarvoor ging voor de vakbond langzaam het licht uit, na problemen met de opvolging van het toenmalige bestuur. Een laatste reddingspoging met parttime bestuurders mocht niet baten. Individualisering, studiefinanciering en de opkomst van de Student Union (de overkoepelen- de studentenorganisatie van de UT sinds 1998) worden beschouwd als spelbrekers.

Batavierenrace 2002

De beste atleten van drie Zwitserse universiteiten, bijeengebracht in het team 'De Vliegende Zwitsers', winnen op 27 april 2002 met grote voorsprong voor de tweede keer de Batavierenrace. De tweede plaats is voor het team van de Rijksuniversiteit Groningen. De Groningers halen Twente na een bloedstollende gevecht in de slot-etappe, verrassend in. De dertigste Batarace in 2002 is een lustrum. Alhoewel, niet helemaal: de 29ste editie werd op het laatste moment afgelast vanwege de mkz-crisis.

Willem-Alexander

Kroonprins Willem-Alexander brengt eind oktober 2002 een werkbezoek aan de vakgroep Waterbeheer van Civiele Techniek. Vier studenten en vier medewerkers krijgen de kans om de prins bij te praten over hun vakgebied.

Fusie KPS en CaBaal

De universiteitsraadpartijen KPS, CaBaal en UTemp (een eenmansfractie met vooral aio's als achterban) nemen in juni 2002 met een gezamenlijke lijst deel aan de verkiezingen en veroveren de helft van het aantal zetels in het hoogste medezeggenschapsorgaan. Een half jaar later versmelten de drie partijen tot Campus Coalitie. Met die fusie verdwijnen twee roemrijke namen uit de geschiedenis van de universiteitsraad. Democraten Drienerlo, de andere historische UR-partij, blijft wel zelfstandig bestaan. De Kiesvereniging Progressieve Samenwerking nam in 1971 voor het eerst deel aan de verkiezingen van de 'voorlopige hogeschoolraad' van de toenmalige TH Twente. CaBaal ontstond begin jaren tachtig als campuspartij en speelde een prominente rol in de toenmalige Raad voor de Campusvoorzieningen. Pas jaren later drong CaBaal ook de universiteitsraad binnen.

Helikopter

De Amerikaanse ambassadeur in Nederland, Cliff Sobel, landt op een woensdagochtend in november op de campus. In zijn helikopter zit ook, behalve het nodige beveiligingspersoneel, een adviseur van George Bush, lid van de President's Council of Advisors on Science and Technology. Beide heren krijgen een presentatie over nanotechnologie en ondernemerschap in UT-onderzoeksinstituut Mesa+ en worden in het Centrum voor Telematica en Informatie Technologie bijgepraat over het ict-onderzoek aan de UT.

Samenwerking drie tu's

De universiteiten van Delft, Eindhoven en Twente gaan hun bachelor- en masteronderwijs volledig op elkaar afstemmen. Bovendien wordt de verdeling van het onderzoek over de drie tu's beoordeeld op efficiëntie en op het belang voor het profiel van de afzonderlijke instelling. Dit spreken de drie CvB's in september 2002 af. Voor het hele traject, van inventarisatie tot en met het maken van afspraken worden 20 maanden uitgetrokken. In februari 2003 neemt oud-onderwijsminister Loek Hermans (foto) het voorzitterschap op zich van de drie-tu-club, die vanaf dat moment Stuurgroep Sectorplan Techniek heet. Met de - op termijn - verregaande samenwerking willen de drie instellingen zich wapenen tegen de toenemende internationale concurrentie, de dalende studenteninstroom in de technische vakken en de hoge kosten van (achterstallig) onderhoud aan de universitaire voorzieningen voor onderwijs en onderzoek.

Culturele confrontatie

Intensief elkaars cultuur leren kennen, is het doel van een nieuw vak van de Technology Development Group (TDG) dat afgelopen collegejaar ten doop werd gehouden. Onder de noemer 'Een Culturele Confrontatie' wordt een Nederlandse student gekoppeld aan een buitenlandse student. Deze culturele buddies verdiepen zich een maand lang in elkaars manieren van studeren, werken, denken en recreëren. Gespreksonderwerpen als abortus, euthanasie, de Wallen, kaas, klompen en tulpen worden daarbij niet geschuwd.

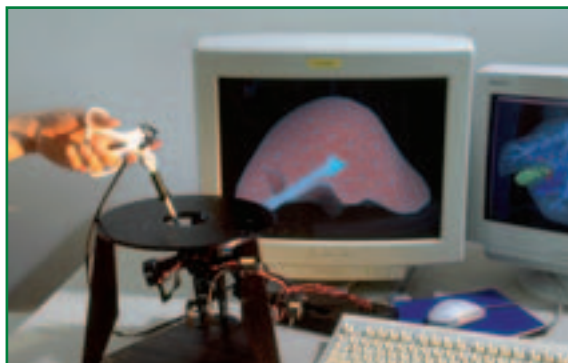
Nieuwe studies

Met drie nieuwe opleidingen haalt de UT aan het begin van het cursusjaar 2002/2003 bijna 230 extra eerstejaars binnen. De nieuwe studie Psychologie trekt 70 belangstellenden en bedrijfswetenschappen (een minder technische variant van TBK) start met 85 nieuwelingen. Industrieel Ontwerpen is met ingang van dit studiejaar eveneens een zelfstandige opleiding en haalt 72 eerstejaars binnen. Biomedische technologie begint met 85 eerstejaars aan zijn tweede bestaansjaar als complete studie en dat zijn er 35 meer dan het jaar ervoor.

Eredoctoraat

De socioloog Anthony Giddens krijgt op 29 november 2002 een eredoctoraat van de UT. Het is de vierde ere-bul die wordt uitgereikt in het kader van het 40-jarig bestaan van de UT, dat een jaar eerder werd gevierd. Toen namen de Spaanse socioloog Manuel Castells, de Amerikaanse internetpionier Vinton Cerf en de Amerikaanse chemicus en nanotechnoloog George Whitesides hun onderscheidingen in ontvangst. Giddens (64), beschouwd als één van de grootste sociologen van zijn tijd, auteur van 'The Third Way' en lievelingsintellectueel van Tony Blair, deed dat om agendatechnische redenen een jaartje later.

Technische Geneeskunde

Demissionair staatssecretaris Nijs geeft in januari groen licht voor de start van de nieuwe opleiding Technische Geneeskunde. Maximaal vijftig studenten mogen in september 2003 beginnen aan de zesjarige doctorandusopleiding, die van hen 'medisch professionals op het snijvlak van geneeskunde en technologie' moet maken. De nieuwe beroepsgroep levert een bijdrage aan het terugdringen van het artsentekort, doordat de 'klassieke' medisch specialisten zich tijdens en na hun studie minder in technologische ontwikkelingen hoeven te verdiepen. Een door de minister ingestelde begeleidingscommissie moet er onder meer op toezien dat de UT niet de indruk wekt artsen op te leiden. Oorspronkelijk mikte de UT, net als in 1969, op het binnenhalen van een reguliere geneeskundeopleiding. Behalve met Technische Geneeskunde mag de UT in het komende cursusjaar eveneens starten met de nieuwe studie Gezondheidswetenschappen.

Computer criminaliteit

De Volkskrant en CNN pikken het nieuws op dat justitie invallen heeft gedaan op de Twentse campus. Studentenkamers zijn doorzocht en enkele (oud-)studenten gearresteerd. In de eerste maanden van 2002 duikt de UT naar aanleiding van deze affaire regelmatig op in de media als brandpunt van Europese computercriminaliteit. Feit is dat de justitiële actie gericht is op het oprollen van een crimineel netwerk, waarin enkele UT-studenten een schakel zouden vormen, door gekraakte software, cd's, dvd's en films klaar te maken voor persing in grote oplages. Hun opdrachtgevers zouden met illegale producten onder het label crazybytes een omzet draaien van enkele tonnen per maand. Het supersnelle campusnetwerk (100 megabit, full duplex, switched) blijkt een grote aantrekkingskracht te hebben op illegale buitenstaanders, die regelmatig studenten proberen te ronselen om tegen betaling in natura (geleverde software en hardware) als doorgeefluik te fungeren.

Kantines dicht

De kantines in de gebouwen van Toegepaste Onderwijskunde en Chemische Technologie sluiten per 1 januari 2003. De kantine in het EL/TN-gebouw is vanaf dan slechts beperkt geopend. Het sluiten van deze lunchgelegenheden is onderdeel van het reorganisatieplan van het Facilitair Bedrijf, waaronder UT-Catering valt. EL-studievereniging Scintilla laat het er niet bij zitten en organiseert een protestactie waarbij ruim 500 handtekeningen worden ingezameld onder de 600 gedupeerde EL/TN-bewoners.

Joint Strike Fighter

Het op de campus gevestigde Nederlands Centrum voor Laser Research (NCLR) krijgt in maart een miljoenenorder van straalmotorenbouwer Pratt & Whitney. Het gaat om de levering van een laserboor voor het aanbrengen van koelgaatjes in de motor van het te ontwikkelen gevechtsvliegtuig Joint Strike Fighter. De meeste laserboren branden dit soort gaatjes één voor één, maar de razendsnelle Twentse boor, met een vermogen van 1000 watt, is in staat om met grote precisie simultaan gaatjes te boren. Bij een miljoen koelgaatjes per straalmotor levert dat grote winst in het productieproces op. In het NCLR participeren behalve de UT ook Urenco, Stork en het Innofonds.

Grootscheepse vastgoedoperatie

De hoognodige renovatie van het vastgoed op de campus dwingt de UT tot een drastische bezuinigingsoperatie. Structureel moet er 18 miljoen euro per jaar worden vrijgemaakt om de kapitaallast van de 136 miljoen te lenen euro's te kunnen dragen. Bijna de helft van dat bedrag wordt gevonden in de reorganisatie van alle ondersteunende diensten. Daarbij verdwijnen 147 volledige arbeidsplaatsen, voor het grootste deel via natuurlijk verloop. De renovatieplannen worden uitgevoerd volgens een masterplan, ontworpen door de Rotterdamse architect Jan Hoogstad. Kern van het plan is het versterken van twee centra op de campus: een woon- en leefcentrum in het gebied tussen Sportcentrum en Vrijhof (met onder meer nieuwbouw voor studentenwoningen) en een verdicht onderwijs- en onderzoekcentrum, waarin gebouwen als WB, CT, INF en het Collegezalencomplex met elkaar gekoppeld worden.

Vijf faculteiten

De tien UT-faculteiten worden teruggebracht tot vijf. Het grootste gedeelte van het fusieproces krijgt in 2002 zijn beslag. De nieuwe faculteit Construerende Technische Wetenschappen staat het eerst in de steigers en herbergt in het vervolg de opleidingen Werktuigbouwkunde, Industrieel Ontwerpen en Civiele Techniek. Chemische Technologie en Technische Natuurkunde gaan op in de nieuwe faculteit Technische Natuurwetenschappen, die ook biomedische technologie en de nieuwe opleiding technische geneeskunde huisvest. Bestuurskunde en Bedrijfskunde gaan samen verder als faculteit Bedrijf, Bestuur en Technologie. EWI is de nieuwe faculteitsnaam waaronder Elektrotechniek, Toegepaste Wiskunde en Informatica vallen. Toegepaste Onderwijskunde, de kersverse opleiding Psychologie en de voormalige faculteit Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen (inclusief de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschappen) gaan op in de nieuwe faculteit Gedragswetenschappen.

Metamorfose

De immer veelbesproken Bastille onderging het afgelopen jaar een ware metamorfose. Althans, aan de binnenkant. De façade van de structuralistische creatie uit de beginjaren zeventig van architect Piet Blom blijft nagenoeg intact, maar de 23 vloerniveaus in het gebouw werden gereduceerd tot drie. Meest ingrijpende wijziging is wel de 'doorbraak' dwars door het gebouw, van voetbalveld tot Vrijhofzijde, met aan elke kant een nieuwe hoofdingang, voorzien van een felgroene glazen pui. In het hart van deze sleuf van staal en glas is een atrium ontstaan dat dienst kan doen als multifunctionele zaal. De sleuf verdeelt het gebouw bovendien in grofweg een kantoor kant en een kroeg kant. Opdrachtgever van de grootscheepse renovatie, onder meer noodzakelijk om sluiting op grond van de arbowet te voorkomen, is formeel de Student Union. De Union is een verre nazaat van de Raad voor de Campusvoorzieningen, overkoepelt alle studentenverenigingen en bevordert het studentenactivisme op de campus. Onder regie van de Union werd de Bastille verbouwd tot studentenservicepaleis. Ter hoogte van de plek in het atrium waar een geldautomaat geplaatst wordt, tekende de Student Union in maart een partnership met de regionale Rabobanken (foto).

De Vestingbar behoudt nagenoeg zijn oude plek en de Sociëteitsbar blijft in authentieke staat gehandhaafd. De bedoeling is om de mensa (tijdelijk ondergebracht in de kantine van WB) terug te laten keren in de Bastille, maar dan gecombineerd met een dagcafé en ingericht als een La Place-restaurant van V&D. Het gastenrestaurant verhuist, via een tijdelijk verblijf in Logica, naar De Boerderij. De vernieuwde Bastille wordt officieus ingewijd met het Batavierenfeest op 26 april en officieel geopend op woensdag 21 mei.

Naam: Mohana van den Kroonenberg (1967)

Studies: Werktuigbouwkunde en

Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten (Den Haag)

Afgestudeerd aan de UT: 1993 (biomedische technologie)

Beroep: Beeldhouwer

Ze studeerde werktuigbouwkunde aan de universiteit waar haar vader rector was. Maar de Schone Kunsten lonkten; Twente en de techniek zei ze vaarwel. Mohana van den Kroonenberg verdiepte zich in Den Haag in het beeldhouwersambacht en stichtte haar eigen bedrijf. Core business: portretten in brons.

Menno van Duuren

Ingenieur leeft van portretten in brons

'Ik wilde naar de kunstacademie, dat wist ik al op de middelbare school. Maar mijn vader vond dat ik eerst een fatsoenlijke opleiding moest doen. En ach, ik was toen ook nog een beetje een verlegen meisje en op de kunstacademie liepen allemaal van die goedgebekte mannen met paardenstaarten rond en daar had ik het niet zo op. Dus het werd Bedrijfskunde. Na een jaar vond ik de werktuigbouwwakken zo leuk dat ik ben overstapt naar WB. Toen ik in '93 met pijn en moeite afgestudeerd was in biomedische technologie lonkte de academie nog steeds en ging ik naar Den Haag. 's Ochtends volgde ik lessen op de dagopleiding, 's middags werkte ik in een galerie en 's avonds volgde ik vakken aan de avondopleiding. Zo was ik een paar jaar bezig toen mijn vader in '96 plotseling overleed. Ik ben toen bij m'n moeder in huis gaan wonen en heb daar de zolder tot atelier omgebouwd. In anderhalf jaar heb ik toen

ontzettend veel werk gemaakt. Daarna was ik zo op gang dat ik een eigen werkplek in Den Haag zocht en een eigen bedrijfje begon. Ik gaf mezelf vijf jaar de tijd om er iets van te maken, want heel artistiek op een zolderkamertje blijven lijden tot in lengte van dagen, dat wilde ik niet.

Die vijf jaar zijn nu ruimschoots voorbij en het gaat best aardig. In het begin belde ik telkens als ik een beeld had verkocht enthousiast m'n moeder op. Die tijd is voorbij. Al blijft het een heerlijk, wonderlijk gevoel, dat mensen iets kopen wat jij hebt gemaakt, omdat ze het mooi vinden en er ontzettend veel plezier aan beleven.

Met mijn bedrijfje richt ik me op drie dingen: vrij werk, portretten in opdracht en relatiegeschenken voor bedrijven en instellingen. Ik heb afspraken met een paar goede galleries die mij vertegenwoordigen. Natuurlijk is het de droom van iedere kunstenaar om te kunnen leven van je vrije werk, >>

'Een portret maken is al bijzonder, maar helemaal als iemand heel dicht bij je staat.'

dat mensen heel graag de dingen willen hebben die jij zelf mooi vindt om te maken.

Alles wat ik maak is figuratief, maar met een heleboel vrijheden. Een krachtige vorm en de structuur van het oppervlak vind ik belangrijker dan een hele precieze afwerking en uitgewerkte details. Elk beeld van mij moet in de eerste plaats interessant zijn door zijn vorm. De toeschouwer moet in eerste instantie worden getroffen door de vorm en niet door een schattig gezicht of zoiets.

Een portret maken is altijd iets bijzonders, maar helemaal als iemand heel dicht bij je staat. Vlak nadat mijn vader overleed heb ik een bronzen portret van hem gemaakt. Mijn moeder, mijn zussen en ik, we wilden allemaal graag dat dat beeld er kwam. En omdat m'n gedachten in die periode toch alleen maar met hem bezig waren, was het in een paar dagen af. Er zijn er acht van gemaakt en die zijn allemaal in familiebezit.

Het meeste plezier heb ik misschien wel in het maken van kinderportretten. Het grootste deel van mijn werk is een eenzame bezigheid. Als je dan de opdracht krijgt om een kind te portretteren word je voor een tijdje een soort onderdeel van het gezin en zit je voor je het weet met een familie onder de kerstboom.

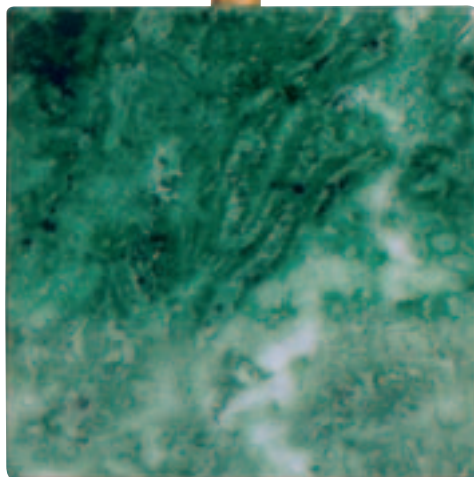
Maar ik werk ook met heel veel plezier aan opdrachten voor bedrijven. Bedrijven zien een kunstenaar als bijzonder figuur en behandelen je met alle égarde. Als ik mijn ontwerpen kom laten zien, sta ik daar in zo'n prachtige vergaderzaal met een Albert Heijn-doos vol modellen tegenover mensen die een paar jaar voor mij zijn afgestudeerd. Grappig is dat.

Wat me van mijn universitaire bagage nog goed van pas komt zijn dingen als ondernemendheid, weten hoe je bedrijven benadert, welke mensen je moet aanspreken als het om opdrachten gaat.

Ik zie dat veel van mijn collega's juist met dat soort dingen moeite hebben. Maar het is ook mijn eigen gedrevenheid, de wil om met vuur en vlam iets op poten te zetten. Als er zich via mijn website een potentiële

Harry van den Kroonenberg,
portret in brons

klant meldt, dan zet ik alles op alles om hem binnen te halen. Dat klinkt misschien commercieel, maar als kunstenaar moet je nu eenmaal altijd vechten voor je geld. En zolang je in je artistieke werk trouw blijft aan jezelf, is er niets mis met commercie. Binnen de muren van mijn atelier ben ik zuiver artistiek bezig, maar zodra een werk af is wil ik graag met de meest commerciële galeries werken die er bestaan. Ik probeer ook steeds kritisch te kijken naar hoe mijn bedrijfje functioneert. Er zijn altijd dingen die beter en efficiënter kunnen. Een MBA-student heeft laatst een studie gemaakt over het ver-
voer van alle spullen en modellen die tijdens het productieproces heen en weer gaan tussen mij, de gieterij, de galeries en zo. Wat aanpassingen daarin schelen een heleboel tijd en gedoe. Uit datzelfde onderzoek bleek dat mijn beelden van paarden in het westen van het land beter worden verkocht en mijn vrouwenbeelden in het zuiden. Als je dat weet kun je daar in je contacten met galeries rekening mee houden.

Ik heb niet de indruk dat ik iets bijdraag aan de kunstgeschiedenis. Natuurlijk droom je er wel eens van dat je werk in grote musea komt te staan, maar ik heb daar niet zo veel verwachtingen van. Ik wil doorgaan met wat ik nu doe en daar zo goed in worden dat ik

steeds interessantere opdrachten krijg, voor het maken van portretten, maar ook voor dingen in de openbare ruimte. Een opdracht van een gemeente, voor een groot werk op een plein bijvoorbeeld, dat zou ik heel leuk en eervol vinden.

En de sculptuur die hoort bij de Van den Kroonenbergprijs voor Jong Ondernemerschap, die de UT elk jaar uitreikt: die zou ik ook heel graag willen maken. Ik heb daar ook over gebeld met de mensen die daarover gaan, maar die hadden toen net een contract voor een paar jaar afgesloten met een andere kunstenaar. Ik was dus net te laat. Heel erg jammer vond ik dat, want ik voel nog wel steeds dat ik een hele bijzondere band met Twente heb.' ■

'Als kunstenaar moet je altijd vechten voor je geld.'

Exposities: Werk van Mohana van den Kroonenberg is de komende maanden onder meer te zien in de Posthoornkerk in Amsterdam (Galerie Artangels, Haarlemmerstraat 126a, tot en met 21 juni), bij de Smelik en Stokking Galleries in Den Haag, Amsterdam en Rotterdam, en van 15 mei tot en met 15 september in Beeldentuin De Stegge, Winterswijk.

Meer informatie: www.mohana.nl.

MESA⁺-instituut verwerft sterke plek

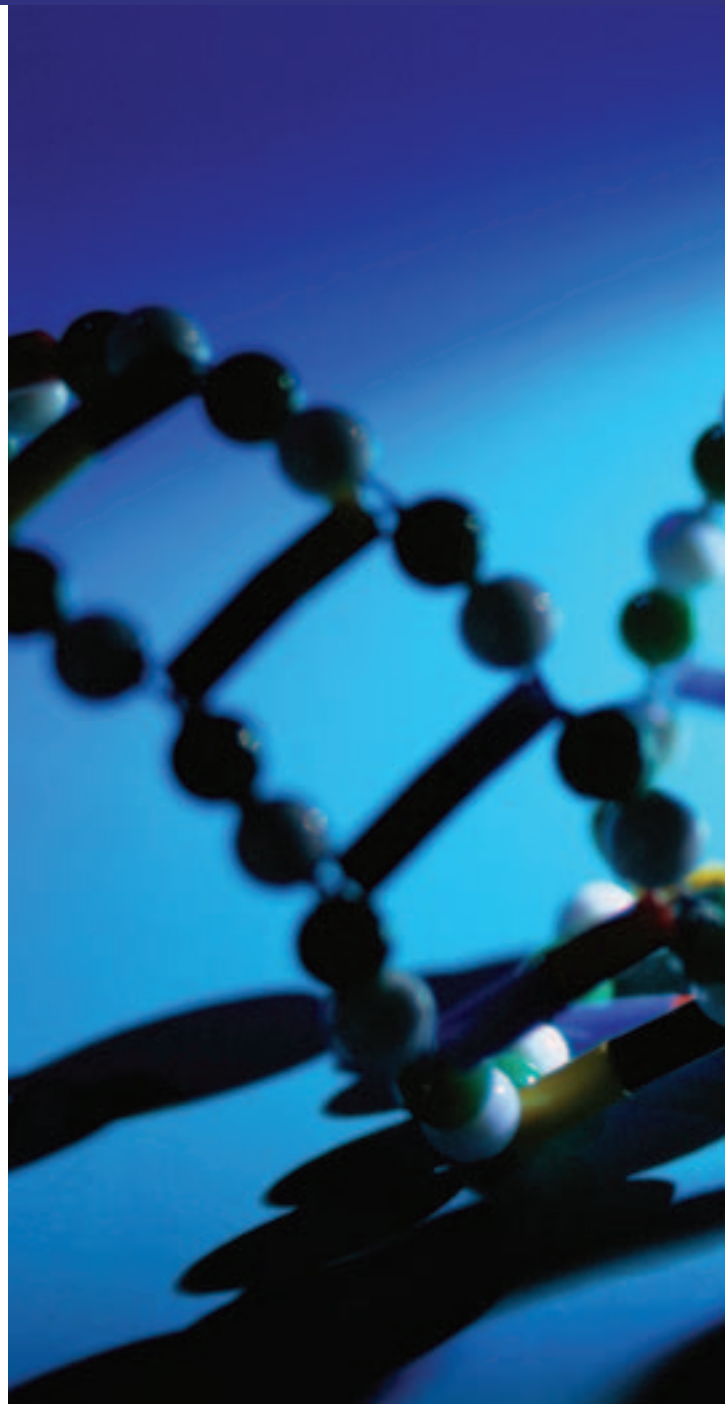
Nanotechnologie: het verschil tussen bottom up en top down

Wiebe van der Veen

Op de schaal van atomen en moleculen wordt een spannende technologie volwassen: nanotechnologie. Nederland doet, hoewel volgens sommigen aan de late kant, 'leuk mee'.

Kortgeleden nog stak het ministerie van EZ 23 miljoen euro in een nationale 'nano-impuls', als voorschot op een groter programma. Een belangrijke plaats is er voor het MESA⁺ onderzoeksinstituut van de Universiteit Twente. Wat gebeurt daar dan allemaal 'at the bottom'?

Lange tijd stond 'micro' voor alles wat onvoorstelbaar klein en high tech was. In de 21e eeuw is het begrip een beetje sleets aan het raken en lijkt het vooral te gaan over 'nano'. Een nanometer, een miljoenste millimeter, is nog eens een factor duizend kleiner dan de micrometer. Nanotechnologie is daarmee de technologie waarmee gebouwd en gemanipuleerd wordt op de schaal van nanometers. 'There's plenty of room at the bottom' zei de Amerikaanse fysicus Richard Feynman in 1959, in een eerste verkenning van het vakgebied. Het gaat ook echt om 'de onderkant', want nanometers zijn de afmetingen van individuele moleculen. UT-hoogleraar *prof. dr. ir. David Reinhoudt*: 'Dat levert

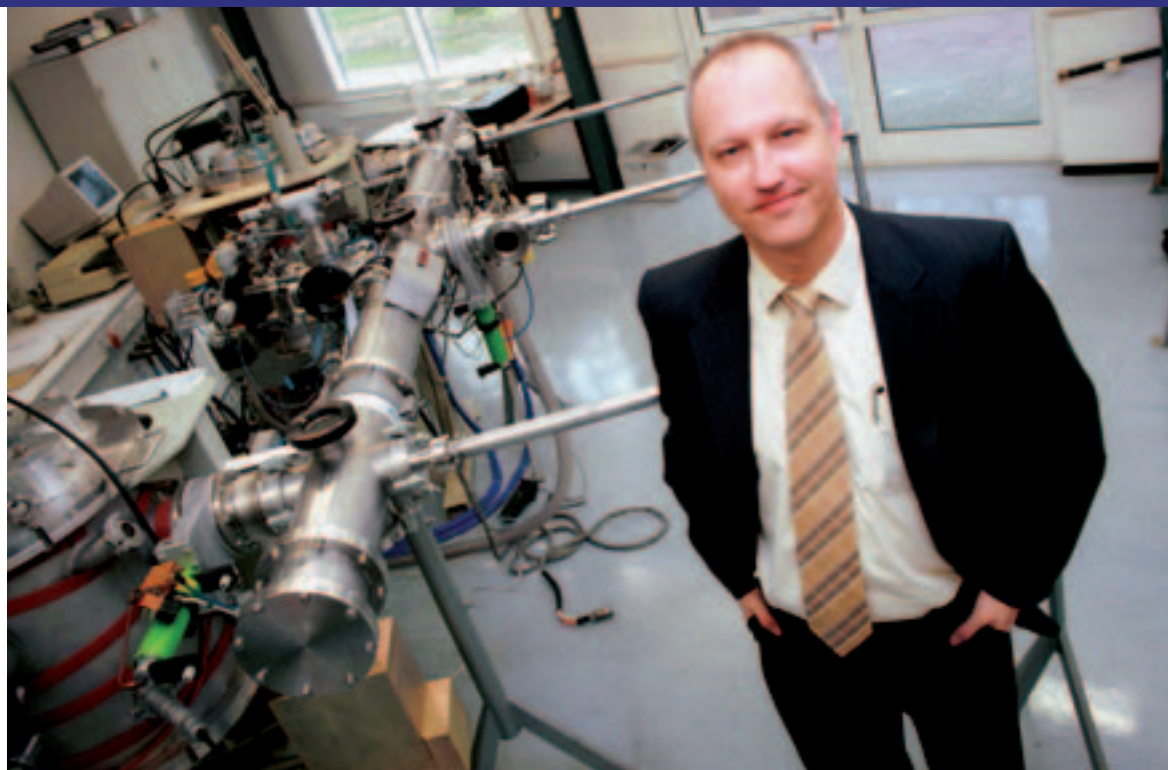
mogelijkheden om nieuwe materialen te bouwen met vooraf te bepalen eigenschappen. En dat zal een enorme impact hebben op ons dagelijks leven. Het is een ontwikkeling die nog veel meer gaat betekenen dan de ontwikkelingen die we in de ICT hebben gezien.' Reinhoudt is wetenschappelijk directeur van het onderzoeksinstituut MESA⁺, een van de speerpuntinstituten van de universiteit en gespecialiseerd in microsystemen en nanotechnologie.

Nanotechnologie is deels niet meer dan een logisch vervolg op de miniaturisering die zich in de afgelopen dertig jaar heeft voltrokken in een

razend -maar voorspelbaar- tempo. De afmetingen van individuele onderdelen –merendeels transistoren- op een chip zijn van tientallen micrometers gegaan naar micrometers, en zo naar tiende micrometers, en zo bereiken we 'als vanzelf' het nanometer bereik. Op de eerste chips waren de afzonderlijke onderdelen nog zonder vergrootglas te zien, op de Pentium 4 microprocessor passen tientallen miljoenen transistoren en voor volgende generaties wordt al gerekend in miljarden. Méér betekent: het siliciumoppervlak maximaal benutten voor meer prestaties, en -voor de consument- netto een goedkoper systeem. De winkelprijs van een nieuwe pc verandert door de jaren >>

'Impact van deze technologie gaat verder dan die van de ict'

Kees Eijkel,
technisch-commerciële
directeur MESA⁺

heen nauwelijks, maar ongemerkt zijn de opslag-capaciteit en snelheid wél drastisch toegenomen. Evenals overigens de eisen die de nieuwste software aan het systeem stelt. Ook heeft diezelfde consument een mobiele telefoon die meer rekenkracht in zich herbergt dan supercomputers van weleer.

‘Dat is inderdaad een van de pijlers van de nanotechnologie: de stap naar nano-elektronica’, beaamt dr. Kees Eijkel, die de technisch-commerciële leiding heeft bij MESA⁺. ‘Maar we praten dan wel over een gebied dat beheerst wordt door heel grote spelers, zoals Intel en AMD. Het is een wereld op zichzelf geworden, deze grootste industrietak ter wereld. Die race vergt enorme investeringen, en nanotechnologie wordt hier een nieuwe ‘enabling technology’, die sommige hindernissen uit de weg kan ruimen. Als universiteit heb je in dit geweld een rol in het onderzoek naar fundamentele principes en beperkingen. De race proberen bij te houden door zelf dit soort faciliteiten te bouwen, dat kun je je gewoonweg niet veroorloven. Ook voor kleine bedrijven is hier niet veel plaats.’

De voorspelbaarheid waarmee de miniaturisering zich voltrekt, komt voort uit de Wet van Moore. Al in de jaren zeventig van de vorige eeuw stelde Gordon E. Moore van Intel dat de concentratie van onderdelen op een chip zich elke achttien tot vier-

entwintig maanden zou verdubbelen. De industrie heeft deze wet dertig jaar gevolgd als een ware ‘roadmap’. Hoewel er vanaf het begin is gezegd dat de voorspelling rondom de millenniumwisseling in zijn voegen zou kraken, stelde Moore zelf nog in februari van 2003 dat zijn wet nog wel tien jaar zou standhouden. Dat zou betekenen dat we in 2013 te maken hebben met afmetingen van twintig tot dertig nanometer.

De technologie om dit te bereiken wordt steeds complexer, een fabriek voor weer een nieuwe generatie chips kost nu al enkele miljarden euro’s. Voor een instituut als MESA⁺ zitten de onderzoeksvragen in het verkennen van de grenzen: wat gebeurt er bijvoorbeeld met de materiaaleigenschappen op zo’n kleine schaal? Als een isolerend laagje nog maar een paar atomen dik is, hoe goed kan het dan nog isoleren? Hoe betrouwbaar is een transistor nog op die schaal? Of, hoe test je de werking van een chip met honderden miljoenen transistoren? Hoe kun je het energieverbruik binnen de perken houden?

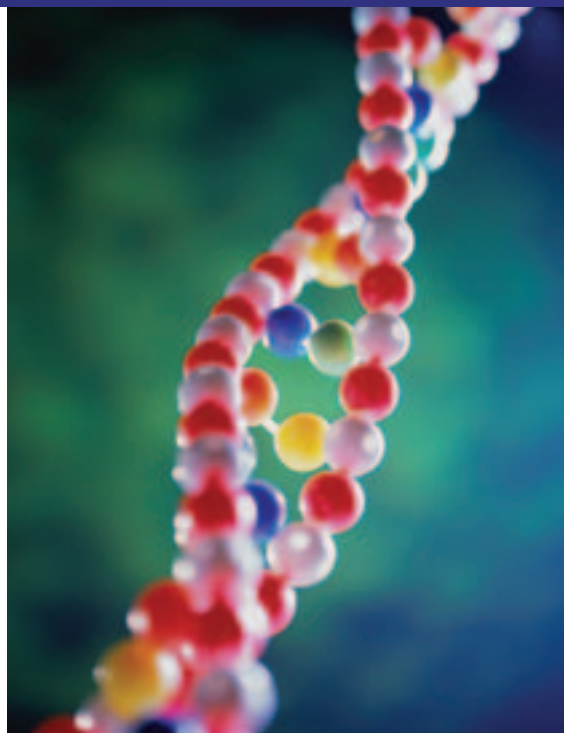
Deze benadering van de nanotechnologie is typisch top-down. De bestaande technologie is daarin uitgangspunt om nog een stap fijner te gaan werken, van groot naar klein. Een begrenzing is onder meer dat de gewenste afmetingen kleiner worden dan de golflengte van licht. Patronen afbeelden op het oppervlak van een chip gaat dan al niet meer met gewoon licht, maar moet gebeu-

*‘Nano is vooral
de ultieme
productie-
technologie’*

ren met ver-ultraviolet licht, of door het schrijven met elektronenbundels. Een fabrikant van chipmachines, zoals ASML, moet steeds grotere kunstgrepen toepassen om de eisen van de halfgeleiderindustrie net een stap voor te blijven.

Dat de fysieke grenzen in zicht komen, beseffen de chipbouwers en de bouwers van chipmachines al een tijdje. Toch weten ze het nog aardig te rekenen. 'Sterker nog, Moore is voorzichtig met zijn voorspelling,' meent prof.dr.ir. Bram Nauta, hoogleraar IC-ontwerpkunde bij MESA⁺. 'De inspanningen zijn wereldwijd zo gigantisch dat er altijd wel weer iemand met een 'truuk' komt. Voorlopig zullen we het echt moeten hebben van top-down en siliciumtechnologie, daar is nog veel te halen. Het alternatief, 'bottom-up' is op dit moment nog een laboratorium-exercitie. Ga maar eens na, een chip met honderden miljoenen transistoren, allemaal op een verschillende manier verbonden. Probeer dat maar eens 'bottom up' te bouwen!' Nauta studeerde Elektrotechniek in Twente, werkte zeven jaar bij Philips Research en kwam op zijn vierendertigste terug naar UT, als hoogleraar. In zijn groep werkt hij vooral aan chips voor mobiele telecommunicatie.

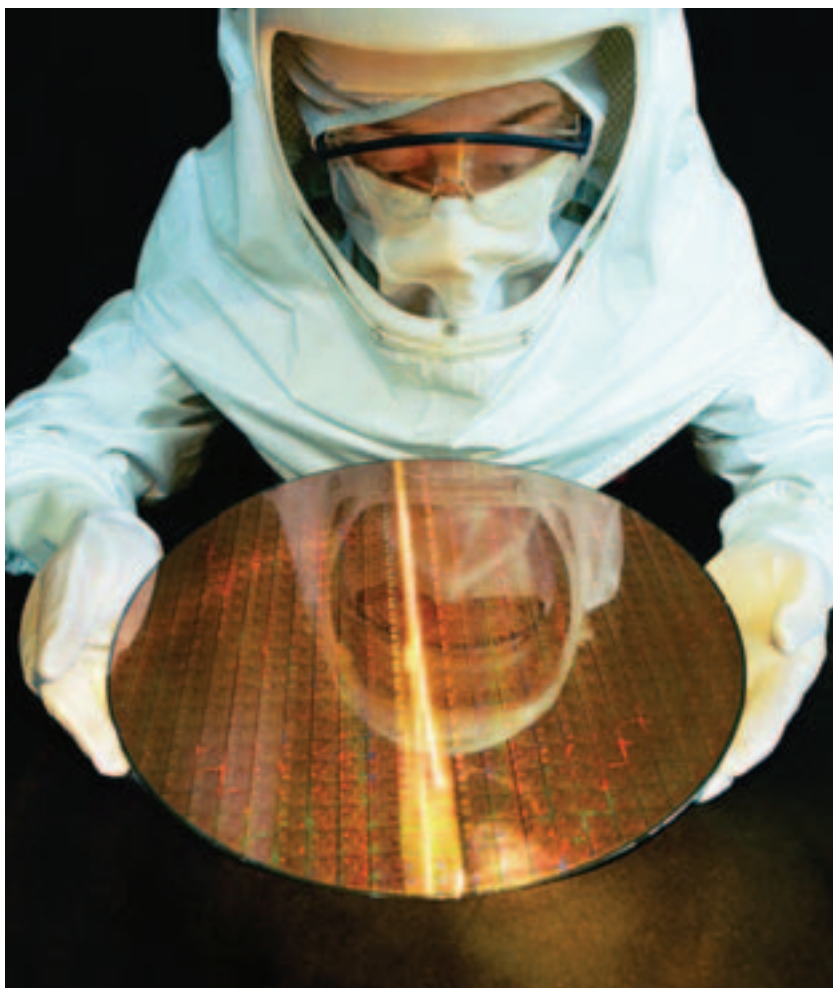
MESA⁺ verkent echter wel degelijk de kansen die een 'bottom-up' benadering biedt. Kun je met de kleinste bouwstenen, moleculen, structuren bouwen om informatie op te slaan, te verwerken en te transporteren? MESA⁺-directeur David Reinhoudt, zelf chemicus, schrikt niet zo van nanometers: in de chemie is dat vrij groot. 'Als er over tien of vijf-

tien jaar een alternatief moet zijn, dan moet je nu al ver op weg zijn met onderzoek naar bottom-up nanotechnologie.' Zijn groep Supramoleculaire Chemie bouwt onder meer met calixarenen, 'vaasvormige' moleculen die een specifieke, vooraf bepaalde functie krijgen. Dankzij hun vorm kunnen ze heel selectief andere stoffen vangen, voor gebruik in sensoren. Of ze kunnen een ander, kleiner molecuul opsluiten, waarbij het nog wel bewegingsvrijheid houdt. Van buitenaf is het dan mogelijk het kleine molecuul te laten omklappen, via een elektrisch signaal. Elk molecuul kan dan een bit aan informatie opslaan. Het is de kunst om elk molecuul ook individueel benaderbaar te maken. Reinhoudt wil daarbij gebruikmaken van self-

David Reinhoudt,
wetenschappelijk directeur
MESA⁺

assembly, waarbij moleculen zichzelf gaan ordenen op een oppervlak en op die manier zijn terug te vinden voor het lezen of schrijven van informatie. Wel is het vervolgens nog een probleem om snel en toch nauwkeurig genoeg een oppervlak af te tasten.

Het is een van de richtingen waarin MESA⁺ werkt aan de volgende generatie bouwstenen. Ook fotonische kristallen vormen een uitdagend nieuw gebied: materialen die zodanig zijn gestructureerd dat het mogelijk is om er licht in op te sluiten en andere 'onverwachte' bewerkingen met licht uit te voeren. Ook in een optische computer gaat het om structuren op nanoschaal. Tegelijk heeft ook de klassieke manier van informatie-opslag, op een magnetisch medium, nog zeker niet afgedaan. Een andere groep binnen MESA⁺ werkt aan de opvolger van de harde schijf, die eveneens tegen fysieke grenzen aanloopt.

Rondom nanotechnologie hangt de nodige hypevorming, zeker als het gaat om dit bouwen met moleculen en het fantaseren over materialen die

allemaal mogelijk zullen worden: van zelfdenkende kleding tot robots die zich autonoom verplaatsen in onze bloedvaten. Toegegeven, grondleggers van het vakgebied, zoals Eric Drexler, dragen daaraan flink bij, met science-fiction verhalen over autonome, zichzelf reproducerende systemen. Dat leidt de aandacht een beetje af van de potentie van het vakgebied, meent Eijkel. Bovendien is het aantrekkelijk om meteen met toepassingen op de proppen te komen. 'Vooral als het gaat om bottom-up benadering, is het adagium wat mij betreft: rustig aan. In de microsystemen hebben we hetzelfde gezien. Er ontstond opeens een hype toen het mogelijk werd om motortjes te bouwen op microschaal. En juist dat bleek gewoon niet goed te lukken. Inmiddels ontstond wel een heel krachtige technologie. Kijk maar eens onder de motorkap van een nieuwe BMW, daar vind je talloze sensoren en microsystemen. Bij nanotechnologie is de verleiding opnieuw groot om met toepassingen aan de haal te gaan. Toch wordt dit heel groot: nanotechnologie is vooral de ultieme productietechnologie.'

Twente heeft met MESA⁺ een stevige plaats in nanotechnologisch Nederland verworven. Recent stelde het ministerie van Economische Zaken op nationale schaal bijna 23 miljoen euro ter beschikking voor het programma Nano-Impuls. Zo'n 40 procent van dit geld gaat naar Twente. De andere sterke partners zijn Delft en Groningen. Eijkel: 'Twente is vooral sterk in de technologie: hoe ga je het fabriceren? We zijn daarnaast een heel sterke concentratie van optisch onderzoek aan het opbouwen. En we zijn goed in bijvoorbeeld materialen en micro- en nano-fluidics, vloeistofbehandeling in een lab-on-a-chip.' Nano-impuls is bedoeld als de opmaat voor NanoNed, een programma van honderden miljoenen euro's. 'Nederland doet heel aardig mee. Hoewel we een beetje laat zijn begonnen, hebben we met NanoNed een heel degelijk voorstel waarin we ook een nationaal Nanolab Nederland hebben. De investeringen in ons eigen laboratorium doen wij al in deze context. In Nederland zijn we redelijk realistisch over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Tegelijk zijn we natuurlijk een klein land. Als ze in de VS besluiten om nog maar 'es een miljard dollar meer in nanotechnologie te investeren, kun je leuke dingen doen. Maar om die braindrain volledig de ruimte te geven, nee, dat gaat mij ook te ver.' ■

*Fysieke grenzen
komen in zicht,
weten de chip-
makers*

Erik van de Linde, directeur STW

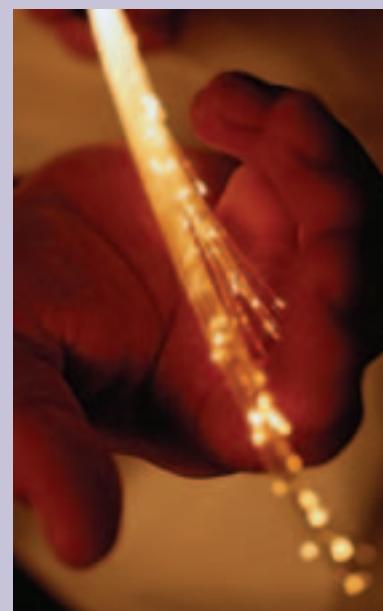
'Wetenschappers denken niet sterk aan toepassingen'

Erik van de Linde raakt een beetje geïrriteerd door het woord 'hype', zeker als het gaat om nanotechnologie. Hij is directeur van de Technologiestichting STW, een belangrijke financier van technisch-wetenschappelijk onderzoek en verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma Nano-Impuls. Het feit dat Economische Zaken met dit programma al een voorschot neemt op het omvangrijke NanoNed, is voor Van de Linde een duidelijk teken voor de 'stevigheid' van het programma. 'Als je kijkt naar nano-poeders of andere geavanceerde materialen, dan is dat nanotechnologie die al enige tijd op de markt is en waar ook goed geld mee wordt verdiend. Veel is ook te verwachten van nanotechnologie in de geneeskunde en de cosmetica. En laten we wel wezen, de chip-technologie zit al in het nanometer bereik! Een grote uitdaging zit in 'building nature's way', materialen bouwen zoals de natuur dat doet. Dat is *bottom up*, en daarvoor moet je een langere adem hebben, maar in miniaturisering als zodanig heb ik een groot vertrouwen. Dat gaat zoveel betekenissen in termen van besparing op kosten, materiaal- en energie. In NanoNed hebben we een nationaal plan dat heel stevig is. Natuurlijk laat iedereen zich graag verleiden tot filosoferen over grensverleggende toepassingen. En als die niet meteen op de markt komen, dan worden mensen al snel ongeduldig. Maar de kwalificatie 'hype' vind ik voor nanotechnologie volstrekt onjuist.' STW is een van de belangrijke financiers van technologieonderzoek met een sterk accent op utilisatie en kennishandel. Het feit dat het STW-budget

voor de helft van EZ komt, onderstreept de inspanningen van STW op het gebied van kennis-exploitatie, en, uiteindelijk, commercialisering. Dus toch al toepassingen?

'We maken een onderscheid tussen nanotechnologie en nanowetenschap. Dat laatste is fundamenteel van aard. Bij STW denken we sterk aan utilisatie, dat is waar, maar dat betekent niet dat er meteen een commercieel bedrijf uit STW-onderzoek voortkomt. Wel zoeken we meteen partners in de industrie. Philips zit ook voor veel geld in het programma NanoNed. Daarnaast is het gelukkig ook zo dat het ministerie van EZ inziet dat je in de eerste plaats moet investeren in human capital en dat is dan ook een hoofddoel van STW-onderzoek.'

Van de Linde leidde eerder de Stichting Toekomstbeeld der Techniek en heeft veel met wetenschappers gebrainstormd over de mogelijkheden van nanotechnologie. 'Soms merk je dan dat ze het nog helemaal niet willen hebben over toepassingen. Dat kan het onderzoek ook onnodig inperken. Mensen als UT-hoogleraar Ad Lagendijk hebben in Twente de ruimte nodig. Iedereen voelt dat het zindert rondom dit soort activiteiten. Daar gaat iets gebeuren. In Nederland hebben we een aantal echte top-wetenschappers op dit terrein. NanoNed verdeelt het onderzoek over verschillende plaatsen in Nederland, maar elk heeft zijn eigen zwaartepunten, terwijl het in zijn totaliteit deel uitmaakt van Nanolab Nederland. Als je ziet hoe MESA⁺ zich ontwikkelt in echt multidisciplinair onderzoek, dat is heel sterk.'

Twents én internationaal

De 'M' in MESA⁺ staat van oudsher voor 'micro', en wordt dus misschien nog wel eens een 'N' van nano. Het instituut heeft sterke wortels in de ontwikkeling van sensoren en actuatoren (een voorloper was het S&A-lab), micro-elektronica en materials engineering. De 'plus' is er bijgekomen sinds MESA is samengegaan met het voormalige Centrum voor Materialen Onderzoek (CMO): deze fusie heeft de materiaalkunde in volle omvang en diepte toegevoegd. Wie in Twente 'MESA⁺' zegt denkt aan onderzoekers in beschermende pakken in het cleanroomlab dat in 1988 is geopend. Dat lab is het paradepaardje van het instituut, maar MESA⁺ is vooral een onderzoeksinstituut met 400 chemici, natuurkundigen, elektrotechnici en wiskundigen. Zeker in een gebied als nanotechnologie kunnen die onderzoekers niet louter meer in hun klassieke disciplines blijven werken. Het instituut heeft daarom strategische oriëntaties ingesteld die de disciplines overstijgen, zoals 'NanoLink' waar *bottom up* en *top down* elkaar tegenkomen. Daar bouwen onderzoekers bijvoorbeeld een geavanceerde gereedschapskist: een microsysteem waarmee uiteindelijk nanopatronen zijn te maken.

Meer dan de helft van de promovendi binnen MESA⁺ is afkomstig uit het buitenland. Technisch-commercieel directeur Kees Eijkel: 'Dat tekent onze internationale naam, maar illustreert ook de moeite die we hebben om nog Nederlandse onderzoekers te vinden. De technische instroom moet flink omhoog'. Eijkel maakt zich ook sterk voor de commercialisering van kennis. Bedrijven in de microsysteemtechnologie maken graag gebruik van de cleanroom van het instituut, en hebben binnenkort de mogelijkheid om een aantal medewerkers te huisvesten direct naast het laboratorium.

MESA⁺ wil zijn multidisciplinaire benadering verder versterken door een masteropleiding aan te bieden in de nanotechnologie. Zo'n opleiding volgt op een 'bachelor' in bijvoorbeeld Elektrotechniek of Chemische Technologie, en beantwoordt de vraag of een onderzoeker in de nanotechnologie niet meer in huis moet hebben dan een opleiding in één van de klassieke disciplines.

Vingerafdrukherkenning

Het herkennen van een 'perfecte' vingerafdruk - zonder beschadigingen en duidelijk geregistreerd - is al niet makkelijk, maar een kleine afwijking maakt de herkenning nog een stuk complexer. De methode die onderzoeker dr.ir. Asker Bazen ontwikkelde om de herkenning effectiever en sneller te maken, richt zich op de 'minutiae' in de afdruk: de eindpunten en splitsingen in de lijntjes. Een tweede methode die Bazen ontwikkelde, is het herkennen van de vier hoofdrichtingen in de lijnen van de afdruk. Dit principe werkt nog veel sneller en is betrouwbaarder dan eerder is aangenomen. Vingerafdrukherkenning is bijvoorbeeld zeer geschikt als middel voor toegangscontrole. Bazen promoveerde aan de faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica en kreeg in april 2003 een NWO-stimuleringsubsidie van 200.000 euro voor excellente onderzoekers.

Sport and Leisure

Kunstgras wint snel terrein in de voetbalwereld, op de ijsbaan worden records voortdurend aangescherpt door betere materialen, een sportvloer voor competitiegebruik is anders dan een sportvloer voor sporten de senioren. Conclusie: vanuit de sportwereld is er een grote behoefte aan innovatie en onderzoek. Vaak echter is de vraag te weinig precies geformuleerd om aansluiting te vinden bij lopende onderzoeksprogramma's, of onderzoekers zien de link niet tussen hun eigen onderzoek en de sportwereld. De UT heeft daarom het Institute for Sport and Leisure opgericht, dat hierin wil bemiddelen. Het weet de weg naar de juiste materialenonderzoeker bij een vraag over kunstgras, het zoekt een wrijvingsexpert bij een vraag over contact tussen ijs en ijzer, het zoekt biomedisch technologen bij een vraag over het contact tussen lichaam en ondergrond. Ook sportbeleving en -psychologie is een groeiend onderzoeksveld. Het instituut is verbonden aan de faculteit Construerende Technische Wetenschappen en opgericht in samenwerking met kunstgrasfabrikant Ten Cate Thiolon.

Draadloze campus

Elke studentenkamer op de UT-campus heeft al standaard een 100 megabit-netwerkaansluiting, maar sinds april 2003 is het ook mogelijk om overal op de campus draadloos te internetten. Met steun van de ministeries van OCenW en EZ zijn er ruim 500 'wireless access points' aangelegd, die zorgen voor een volledige dekking op de campus en een deel van het aangrenzende Business & Science Park. Door snelle draadloze toegang is het mogelijk om nieuwe onderwijsconcepten in te voeren: zo hebben studenten van de nieuwe opleiding Industrieel Ontwerpen altijd hun laptop bij zich, zodat de onderwijsruimten naar behoefte zijn te gebruiken als projectruimte, collegezaal of practicumlokaal. Een docent kan bij een plenaire bespreking van werkstukken eenvoudig het werkstuk van een student uploaden en via een beamer aan de groep laten zien. De proeven zijn onderdeel van het project Wireless Campus, dat niet alleen de voorzieningen biedt maar ook onderzoek naar technologie en toepassingen stimuleert.

Europese projecten

De Universiteit Twente zag de afgelopen jaren een groot aantal onderzoeksprojecten gehonoreerd op het gebied van Information Society Technologies (IST), het Vijfde Kaderprogramma van de Europese Unie. De UT eindigt in Nederland achter Philips op de tweede plaats als het gaat om aantallen projecten.

Voorbeelden van gehonoreerde UT-onderzoeken, met name op het gebied van ict en nanotechnologie, zijn: mobiele communicatie in de gezondheidszorg, sensoren die draadloos samenwerken en een geavanceerde 'gereedschapskist' op nanoschaal.

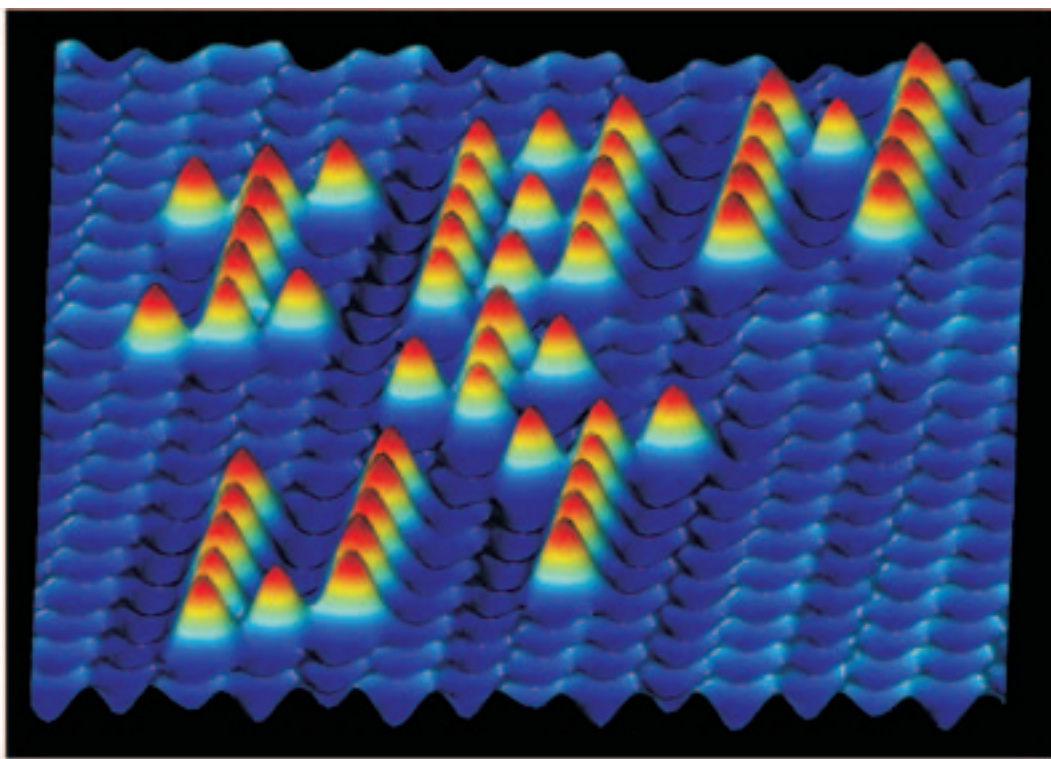

Virtual reality

De menselijke coördinatie is een complex samenspel van spieren en zenuwen, waarin het gaat om bijvoorbeeld balanshandhaving, hand-oog coördinatie en perceptie. Dat blijkt pas echt goed als het nodig is de balans te hervinden na een beschadiging in het zenuwstelsel. Sinds oktober 2002 beschikt de UT over een geavanceerd laboratorium (ondergebracht bij biomedische werktuigbouw), waarin coördinatie en balans in een virtuele omgeving op de proef gesteld kunnen worden. Dit Human Performance Virtual Reality Lab bestaat uit een platform dat snel kan kantelen, schuiven en roteren, gecombineerd met een aantal VR-hulpmiddelen die ervoor zorgen dat de proefpersoon de tests kan doen in een wisselende virtuele omgeving. Behalve voor biomedisch onderzoek leent het lab zich ook voor ergonomisch onderzoek. Revalidatiecentrum Het Roessingh in Enschede gebruikt het laboratorium voor trainingen van mensen met aandoeningen aan het zenuwstelsel.

Spontaan magneetveld

Zet twee materialen tegen elkaar aan die zelf niet magnetisch zijn, koel ze flink af en er ontstaat opeens een magnetisch veld. Onderzoeker Hans Hilgenkamp van de UT-vakgroep Lage Temperaturen publiceerde in februari 2003 een artikel over dit bijzondere effect in het blad *Nature*. De twee materialen die hij koos zijn supergeleiders: de een wordt supergeleidend bij vrijwel het absolute nulpunt (min 273 graden), de ander al bij 93 Kelvin (min 180 graden). Door de materialen in een speciale hoekvormige constructie te verbinden, ontstaat bij afkoeling - ze worden dan allebei supergeleidend - een quantum-effect dat een spontaan magneetveld tot gevolg heeft, een zogenaamd half flux quantum. Hilgenkamp en zijn collega's slagen erin een hele serie van deze 'magnetische hoekjes' bij elkaar te zetten en kunnen de richting van ieder afzonderlijk magneetveld ook laten omklappen. Op deze manier wordt het mogelijk om informatie te schrijven en te lezen en kan het quantum-effect in supergeleidende elektronica benut worden om geheugens te maken.

Bellen snel geflitst

Met de nieuwe 'Brandaris 128'-camera is het mogelijk 25 miljoen beeldjes per seconde te maken, een miljoen keer sneller dan met een gewone videocamera. Zo'n snelheid is nodig om de dynamiek van bellen in vloeistof te kunnen bestuderen. Bellen zijn bijvoorbeeld interessant als informatiedragers in het menselijk lichaam: echoscopie-onderzoek van het hart is normaal gesproken niet goed mogelijk, omdat bloed geen ultrageluid reflecteert. Met een contrastvloeistof met minuscule belletjes erin kan dat wel. Ook is het mogelijk om

bellen als transporteurs van medicijnen te gebruiken, die heel lokaal zijn toe te dienen bij bijvoorbeeld een bloedstolsel. Onderzoekers van de UT-groep Vloeistoffysica en het Medisch Centrum van de Erasmus Universiteit hebben de snelle camera ontwikkeld om het gedrag van de bellen en de interactie met levende cellen te bestuderen. De Brandaris bestaat uit 128 afzonderlijke CCD-camera's met een spiegel die op maximaal twintigduizend toeren ronddraait.

Spinozapremie

Een van de vier Spinozapremies, de 'Nederlandse Nobelprijzen', ging in 2002 naar TN-hoogleraar Ad Lagendijk. Hij kreeg de prestigieuze onderscheiding (en een bedrag van anderhalf miljoen euro) niet lang nadat hij zijn intrek had genomen bij het instituut MESA+ van de UT. De voormalige VU-hoogleraar, ook bekend van zijn columns in De Volkskrant, maakte deze opmerkelijke overstap met zijn hele groep, toen zijn laboratorium in Amsterdam met

sluiting werd bedreigd door gebrekkige huisvesting. Lagendijk maakte naam met zijn onderzoek naar het 'vangen' van licht. In sommige materialen, zoals verf, blijkt licht zich een tijdje op te houden voordat het er weer uitkomt: volgens de bestaande theorie een onmogelijk fenomeen. In de groep Complex Photonic Systems, die Lagendijk in Twente heeft opgericht, doet hij fundamenteel onderzoek, dat uiteindelijk kan leiden tot nieuwe componenten voor optische telecommunicatie.

Simon Stevin Meesters

Nederlands hoogste technologieonderscheiding, het Simon Stevin Meesterschap van de Stichting Technische Wetenschappen, werd in 2002 twee keer uitgereikt. De prijzen van elk een half miljoen euro gingen naar de UT-hoogleraren prof.dr. Cock Lodder (*rechts*) en prof.dr.ir. Albert van den Berg, beiden verbonden aan het onderzoeksinstituut MESA+. Van den Berg ontwikkelt laboratoria op een chip: complete systemen in microtechnologie voor analyse en synthese van chemicaliën in minieme hoeveelheden. Dit leidt in de medische en chemische wereld tot een aanzienlijke schaalverkleining en afname

van grondstoffengebruik.

Lodder is specialist in magnetische informatieopslag. Zijn groep, Systemen en Materialen voor Informatieopslag, doet baanbrekend werk in de magnetische recording op tape en op disc. Zo is in deze groep een uiterst gevoelige magneetsensor ontwikkeld, de 'spin valve transistor'. Lodder werkt momenteel onder meer aan de opvolger van de harddisk. Dit geheugentype loopt binnenkort tegen zijn grenzen aan, alleen al omdat de draaisnelheid van de schijf in de buurt komt van de geluidssnelheid. Toekomstige magnetische geheugens zullen niet meer draaien, is Lodders overtuiging.

Wireless zorg

Telemedicine en zorg op afstand kunnen de huidige problemen in de gezondheidszorg voor een deel verlichten: door inzet van ict zijn meer mensen thuis te 'monitoren', zodat ze geen schaars ziekenhuisbed bezet houden. Het Centrum voor Telematica en Informatietechnologie (CTIT), het instituut dat alle ict-onderzoek aan de UT bundelt, is de trekker van MobiHealth, een groot Europees onderzoeksproject waarin mobiele applicaties worden ontwikkeld voor de gezondheidszorg. Een patiënt kan bijvoorbeeld vrijwel ongemerkt een aantal sensoren dragen die bloeddruk, hartslag en andere parameters bewaken en draadloos doorsturen naar een zakcomputer. Die communiceert vervolgens met een verpleegpost of de huisarts, waarna zonodig actie wordt ondernomen. Ook in de acute traumazorg kan breedband mobiele communicatie uitkomst bieden. Op de plek van een ongeval is het in de eerste 'life saving minutes' mogelijk om gegevens uit te wisselen met het ziekenhuis of een foto van het slachtoffer te versturen voor een second opinion.

Overdag soldeerde hij chassietjes, 's avonds verdiepte hij zich in de biomedische technologie. Later verwierf de groep van EL-professor Piet Bergveld wereldfaam. Begin februari nam hij afscheid, na een loopbaan van 38 jaar aan deze universiteit. 'Ik heb altijd kunnen doen wat ik wilde.'

Wiebe van der Veen / Bert Groenman

Afscheid van een

'Kijk nou eens'. Bergveld (63) slaat een recent nummer open van International Laboratory en wijst op een advertentie van een Amerikaanse firma in chemische apparatuur. 'Dit noemen ze de Flash Titrator. Daar zit onze technologie in, dat kan niet anders. Wij hebben dit principe ook al eens gedemonstreerd onder de naam dipstick titrator.' De advertentie gaat over een meetinstrument dat met één druk op de knop een titratiecurve van een vloeistof kan opnemen, zonder geknoei met zuren en basen. Nu pas op de markt, vijftien jaar na dato. Bergveld: 'Dat is een heel gewone termijn in het wetenschappelijk onderzoek, maar in de industrie zijn er maar weinig bedrijven die nadenken over de vraag waar ze over tien jaar willen staan.'

De sensor die het hart vormt van de nu commerciële Flash Titrator, is een variant op de ISFET die Bergveld dertig jaar geleden uitvond. Het idee was een opengezaagde transistor zonder stuur-elektrode. In plaats van deze 'gate' wilde Bergveld er een gevoelige laag op smeren, om er een chemische sensor van te maken.

Ze verklaarden hem voor gek, de onderzoekers bij Philips die zo hun best deden om een transistor juist hermetisch af te sluiten. 'Dat werkt op een eigenwijze Fries natuurlijk alleen maar stimulerend,' aldus Bergveld.

'De eerste belangstelling kwam van Cordis in Roden, die hadden een behoorlijke researchafdeling. Maar het liep eerst nog niet zo'n vaart.' Meer dan 600 papers verschenen er door de jaren

heen over de ISFET en ook nog eens 150 over afgeleide sensoren zoals de ImmunoFET en de EnzymeFET. Bergveld schetst de ontwikkelingen in een recent artikel 'Dertig jaar ISFETology.' Had het dan niet voor de hand gelegen om die dipstick zélf in de markt te zetten, bijvoorbeeld via een spin-off van een afgestudeerde of net-gepromoveerde? Bergveld: 'Dat is een typisch voorbeeld van misdenken. Natuurlijk, wij hebben een regeling voor eigen firmaatjes, maar die is vooral goed voor adviesbureaus. In elk geval niet voor bedrijven die een volkomen nieuwe technologie introduceren. Een jaar is dan niks, en je moet echt met de grote jongens in de wereld aan tafel. De enkeling die dat lukt, daar moet je groot respect voor hebben.'

'Lanceer je een nieuw idee in de medische wereld, dan moet je bovendien met zorgverzekeraars om tafel. Dat maakt het nog wel eens moeizaam. Als er een nieuwe techniek is, moet iedereen er ook gebruik van kunnen maken, vindt men daar. De automobielindustrie innoveert

Ook toenmalig decaan Breedveld, bij wie Bergveld in 1973 als een van de eerste THT'ers promoveerde, maakte zich hard voor de biomedische tak. Een clubje mensen van EL, WB en het Enschedese ziekenhuis richtten een werkgroep op, waaruit uiteindelijk het biomedisch technologisch instituut BMTI voortkwam. Tegelijk werd er ook toen al gelobbied voor een medische faculteit. 'Ter hoogte van het nu afgebrande deel van TW/RC stond een gammel schuurtje dat we voor het bezoek van staatssecretaris Klein hadden omgedoopt tot biomedisch centrum Twente,' weet Bergveld nog. 'We hadden witte jassen aan, en boden ook flesjes aan met 'De medicijn Twente'. Klein was elektrotechnicus, en bij Philips was hij mijn afstudeerbegeleider geweest. Dus toen hij wat afhoudend reageerde op ons pleidooi vroeg ik hem waar zijn immer grote ambities en plannen waren gebleven. Zijn antwoord? 'Ja Piet, ik zit nu aan de andere kant van de tafel.' Toen begreep ik ook meteen dat politiek niets voor mij was.' Bergveld maakte de opkomst mee van een aparte opleiding biomedische tech-

Piet Bergveld ontving op 1 april j.l. een koninklijke onderscheiding. Hij werd benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

biomedisch pionier

weer op een andere manier en zij hebben het goed gezien: hun sector was de eerste waarin sensoren op heel grote schaal werden toegepast.'

De biomedische fascinatie zat er bij Bergveld al vroeg in. Als jongen keek hij vaak mee in het toenmalige sanatorium voor tbc-patiënten in Appelscha.

Eenmaal op de UT, in 1965, kon hij zijn interesse eerst alleen maar in de avonden in de praktijk brengen. 'Elektrotechniek moest eerst op poten gezet worden. Ik ben begonnen bij Breedveld in Hal C. Overdag soldeerde ik met Gerrit Bultstra chassietjes voor de practica in elkaar, toen nog met elektronenbuizen.'

nologie en ziet nu ook Technische Geneeskunde ontstaan. 'Eerder was er voor biomedical engineering geen markt, bleek uit onderzoek. Dus bleven we het vanuit de klassieke opleidingen doen, met een biomedische aantekening. De tijd is veranderd: die mensen zijn nu wèl nodig.'

'Technische Geneeskunde is een ander verhaal. Het zal nog een hele kluit worden om uit te vinden wat voor mensen je wilt opleiden. Een remedie voor het artsentekort zie ik er niet in. Maar het is een uitdaging, zeker.'

Bergveld kijkt terug op 38 jaar THT/ UT, waarvan de helft als hoogleraar.

'Hoogtepunten? Die hele periode was een hoogtepunt. Fluitend naar je werk gaan, dat is toch wel het mooiste dat je van je werkgever kunt krijgen.' Bergveld gebruikte de mogelijkheden die er waren en schopte het zo van medewerker tot hoogleraar. 'Ik heb altijd kunnen doen wat ik wilde. Kon ook altijd bij de collega's van EL en andere faculteiten terecht om extra kennis te verzamelen.' In zijn loopbaan leverde hij als eerste promotor tot nu toe 25 promovendi af (er volgen er nog vijf) en schreef hij zo'n 385 publicaties. ■

Taal, cultuur en Berenburg

‘Tsjerk Hiddes’ ter ziele,

De Friese admiraal Tsjerk Hiddes was hun held.

Staannd voor zijn monument in Harlingen zongen nieuwe leden van het Frysk Studinte Selskip Twente ‘Tsjerk Hiddes’ het lijflied. Dat was regel. Inmiddels is de club ter ziele. Maar de geest leeft voort.

Het ‘bestjoer’ uit 1994 ziet elkaar nog regelmatig.

Jannie Benedictus De ‘oude’ foto werd gemaakt tijdens de dies natalis van de vereniging. In maart 1994, weet Piet Wijnja nog. Hij was destijds voorzitter van Tsjerk Hiddes. ‘Mijn taak was vooral het verzorgen van de speeches tijdens officiële gelegenheden zoals het jaarlijkse bezoek aan de burgemeester van Harlingen of tijdens bezoeken aan zusterverenigingen. De Fryske taal was het bindende element tussen de leden, hoewel van hen niet geëist werd dat ze het Fries beheersten.’ Wijnja studeerde in 1997 af bij WB en werkte na zijn studie eerst een jaar als fietsenmaker. Sinds 1998 zit hij bij AtosOrigin als software engineer op de afdeling Technical Automation Product Data Management.

Op de ‘oude’ foto geniet Jan-Aiso Lycklama a Nijeholt ‘met één volle teug’ van het berenburgje. Hij was destijds de ‘ponghalder’, Fries voor penningmeester. Vooral de uitstapjes naar Harlingen zijn hem bijgebleven. ‘Een keer per jaar gingen we op excursie naar ons moederland en bezochten dan Harlingen, de stad van onze held. Daar werden we altijd ontvangen door de burgemeester van Harlingen. Die hield een toespraak en daarna dronken we een borrel. Berenburg

zijn geest leeft voort

'Oude foto': Het bestuur van Tsjerk Hiddes in 1994, van links af: Erik, Jan-Aiso, Piet, Folbert, Hendrik.

natuurlijk.' De voormalige ponghalder studeerde eveneens werktuigbouwkunde en werkt sinds 1997 bij de Nuclear Research and consultancy Group in Petten. Hij is daar computational fluid dynamics consultant.

Voor actie moest je bij Erik Mozes zijn, hij was destijds de activiteitencommissaris. 'Zo af en toe bedacht ik een uitstapje. Een weekend stappen in Antwerpen, een barre fietstocht van Enschede naar het uiterste noorden van Friesland, uiteraard een bezoek aan Grolsch, eenmaal per twee weken een borrel (sûpke) in de Vestingbar en bezoeken aan zusterverenigingen.' Na zijn WB-studie van 1989 tot 1996 ging Mozes werken bij Van Dijk Heating in Bunnik aan een promotieopdracht: het ontwerpen van een warmwaterketel met supergroot vermogen. 'In 2001 was ik er mee klaar. Ik werk er nog steeds.'

In de ogen van Hendrik de Vries (sinds 1999 groeps-leider bij Philips Medical Systems in Best) was Tsjerk Hiddes een 'geformaliseerd vriendengroepje'. Hij studeerde van 1990 tot 1996 werktuigbouwkunde. 'Op een gegeven moment zijn we met een hele club Friese studiegenoten bij Tsjerk Hiddes gegaan. Ik weet nog wel dat een aantal mensen het een beetje overdreven vond, al die Friezen bij elkaar. Maar het was helemaal niet bedoeld om ons af te zetten ofzo. Het Fries was gewoon iets wat iedereen gemeen had. Alleen het jaarlijkse congres in Franeker had een hogere doelstelling, dat ging over 'het Fries zijn'.'

Folbert Boersma studeerde van 1988 tot 1995 technische bedrijfskunde en werkt alweer vier jaar als functioneel applicatiebeheerder bij aannemingsbedrijf Heijmans. 'Ik kijk met veel plezier terug op de tijd bij Tsjerk Hiddes. Vlak na de oprichting in 1992 werd ik lid. Vooral in het begin was het meer dan alleen een gezelligheidsclub. Zo organiseerden we lezingen en hebben we een Friese taalcursus opgezet', herinnert hij zich. 'Helaas is een en ander verwaterd en viel het doek na iets meer dan vijf jaar. Maar ik heb serieuze plannen om een reünie te organiseren!'

'Nieuwe foto:' Het bestuur van destijds ziet elkaar nog regelmatig. Deze foto werd onlangs genomen in Utrecht. Boven: Piet en Erik. Onder: Hendrik, Jan-Aiso en Folbert.

Clubhuis van de hockeyers

Prominente rol voor bijzondere toren

Een toren die fier de lucht in steekt, enigszins verscholen tussen het groen van de campus. Een eenvoudig ogend houten gebouw, maar geliefd bij menig hockeyer.

Sinds 1969 speelt de Boortoren als clubhuis een prominente rol in het reilen en zeilen van de Drienerlose Hockeyclub, maar bovenal in de herinnering van velen.

Maaïke Platvoet

Het gevaarte, een heuse zoutboortoren en geschonken door Akzo Nobel, was in eerste instantie niet bedoeld als clubhuis voor de hockeyclub. Niko Wind, medeoprichter van de club, oud-trainer én lid van verdienste, herinnert het zich nog goed. 'Koninklijke Zout (het huidige Akzo Nobel, red.) wilde de boortoren wel kado doen aan de voetbalvereniging van de campus, maar die zagen dat niet zitten. Teveel gedoe.' De hockey-ers daarentegen stonden te popelen. Zij waren voor hun verenigingsleven aangewezen op de door Pieter Blom verbouwde Boerderij. Een clubhuis zou wel zo aardig zijn, aldus Wind, maar het ging niet vanzelf. Steun in de strijd om een eigen honk kreeg de jonge sportvereniging van verschillende kanten. Bouwcurator Stheeman (de oud-directeur van de NAM onder wiens leiding de gasbel in Slochteren werd ontdekt en die na zijn pensioen werd belast met het neerzetten van de derde TH, red.) stond pal achter het idee en ook campusdecaan J. Schuijjer en hoofdsportleider Harry Aarsse steunden het plan. Uiteindelijk werd de boortoren in gedeelten vervoerd, van Hengelo naar de campus. 'Daarover moest nog fors gepraat worden met de politie van beide steden', weet Wind nog. 'Er bestond namelijk geen wettelijke regeling voor het vervoeren van een zoutboortoren'. Het torentje werd in 1969 in oude staat opgebouwd en officieel als clubhuis geopend door Schuijjer, die tevens ere-lid was van de Drienerlose Hockeyclub. De decaan beloofde te zullen zorgen voor de infrastructuur: gas, water, licht, en zelfs riolering. De bar verhuisde mee uit de Boerderij.

Een heel bijzondere toren dus, die DHC al vanaf het begin in eigen beheer heeft. Dat leidde, aldus Wind, tot een slepend 'drankconflict' in de jaren zeventig met de toenmalige dienst Restauratieve Voorzieningen (tegenwoordig UT-Catering). De hockeyclub kocht rechtstreeks in bij de groot-handel en dat scheelde RV een hoop centen. Ook met het Sportcentrum liepen de spanningen soms hoog op. Sport wilde, net als van de andere verenigingen, van DHC een soort facilitaire bijdrage, maar daar wilden de studenten aanvankelijk niets van weten. Later draaiden ze bij.

In 1982 vond een eerste renovatie van de Boortoren plaats. Rotten planken werden vervangen, luiken en deuren zo goed mogelijk inbraakvrij gemaakt. Zeven jaar later noopte het groeiende ledental tot een tweede bouwingreep. De geschiedenis vermeldt verder dat AKZO Nobel in 1996 wederom een schenking deed in de vorm van een zouthuisje, dat dient als opslagplaats vlak bij de Boortoren.

'Helaas', vertelt Wind, 'zijn de gedetailleerde annalen van de Boortoren niet meer te achterhalen. Het totale archief ging enige jaren geleden verloren. Het toenmalige bestuurslid Aeneas Mackay had het in een koffertje bovenop zijn auto gelegd en is daarna weggereden.'

Jesse Kaijen kent als huidig voorzitter van de Clubhuis Commissie - onder leden 'CHC' genaamd - de geschiedenis van de Toren, maar enkele details die Wind vertelt zijn nieuw voor hem. Het tweetal zit op een zonnige maandagmiddag op het terras van 'hun club'. Jong en oud ontmoeten

elkaar. Wind maakte zijn studie Werktuigbouwkunde nooit af, werkte wel tien jaar bij het Sportcentrum en twaalf jaar als voorlichter op de UT. Hij runt nu al weer vele jaren een communicatiebureau. Kaijen is student Telematica en hoopt zijn studie wél af te maken. Wat beiden bindt is de Boortoren.

De voorzitter van CHC serveert koffie. Het was laat vannacht. 'Zeg maar liever vanochtend.' De zondagavond staat bekend als dé feest-avond. Vele fusten bier verdwijnen dan in dorstige kelen. Wind lacht: 'Ja, die zondagen waren in mijn tijd ook al heel bijzonder.' Kaijen: 'Ja, het is altijd feest.' Toch kende DHC ook mindere tijden. Een jaar of tien geleden, na de bloeitijd van de jaren tachtig, liep het ledental terug en daarmee het clubgevoel. Studenten werden toen zo hard op hun studieresultaten afgerekend dat zelfs op zondagavond, na een wedstrijd, de boeken tevoorschijn werden gehaald. 'Dat was dus voor mijn tijd', aldus de voorzitter monter. 'Nu is elk lid weer volop betrokken bij het clubhuisgebeuren. Laatst waren we twee weken bezig met een opknapbeurt van het gebouw. Fantastisch als je ziet wie er allemaal de helpende hand bieden. Colleges worden gewoon vergeten.'

Dan neemt het gesprek een aardse wending. Wind: 'Zeg, die toiletten, zijn die nog steeds verstopt? Het was destijds zo'n lange afvoer zonder afschot.'

Kaijen glimlacht: 'Ja, dat euvel is nog geheel niet verholpen. Met toernooien plaatsen we extra toiletten. Voor de vrouwen. De mannen moeten het in de natuur doen. Veel spoelen. Dat helpt.' ■

Oud-leden

De DHC is druk bezig de oud-leden vereniging EDOCH Rubbish nieuw leven in te blazen. De inzet en ideeën zijn er al. Het ontbreekt de club alleen aan namen en adressen. Alumni die ooit lid waren van Drienerlo en het leuk vinden om zo af en toe als reünist een biertje te komen drinken in de Toren kunnen zich aanmelden via www.rubbish.nl.

Naam: Susanne Holtackers

Studies: Bestuurskunde, Politie Academie

Afgestudeerd: 1992 (UT), 2001 (Academie)

Beroep: Inspecteur van politie

‘Overal met m’n neus

‘Holtackers gaat weer wat anders doen, dacht ik.’

Inspecteur Susanne
Holtackers legt de eed af.

Jannie Benedictus

Haar periode op de UT vond ze geweldig. Wat een vrijheid, dat studeren. Logisch dus dat ze na een aantal jaren werken op haar dertigste besloot opnieuw in de collegebanken te stappen; die van de Politie Academie. 'Stond ik ineens op maandagochtend op het voetbalveld!' Inmiddels is Susanne Holtackers alweer twee jaar Inspecteur van Politie in Barneveld. En pas moeder.

vooraan: heerlijk!'

De woonwijk in Arnhem-Zuid warmt zich in de voorjaarszon op een prachtige woensdagochtend, laat in februari. Susanne Holtackers doet de voordeur open met haar zoontje Tijmen van drie maanden op de arm. 'Ik stop hem even in bed', zegt ze. 'En ik zet koffie.'

We treffen Holtackers (35) thuis omdat ze nog zwangerschapsverlof heeft. In Barneveld moet de sterke arm het dus even zonder haar, de groepschef, stellen. Holtackers heeft daar sinds 2001, het jaar waarin ze afstudeerde van de Politie Academie, de leiding over ruim 25 politiemensen.

Tijmen ligt in bed, Holtackers stommelt naar beneden, schenkt koffie. 'Wennen hoor, een baby', lacht ze. 'Ik ben er de hele dag mee bezig. Laatst was hier een vriendin van me, die

ken ik al sinds de introductie van de UT. Zij heeft nu twee kinderen. Daar zitten we dan, zeiden we tegen elkaar. Toen waren we 18, nu twee keer zo oud. Ongelooflijk.'

Ze bewaart goede herinneringen aan haar studie Bestuurskunde aan de UT (1986 tot 1992). 'Als student heb je waanzinnig veel vrijheid. Ook de campus heb ik heel positief ervaren. Ik heb er het eerste jaar gewoond. Ik kwam uit Venlo, stapte die flat binnen en kende meteen dertien mensen. Met een groepje van zes BSK'ers heb ik nog altijd contact.' De herinneringen aan de Politie Academie zijn verser. Het is nog maar twee jaar geleden dat ze haar bul kreeg. Naar die school gaan was een oude wens. 'Ik wilde het altijd al, ik heb iets met blauw. Overal met je neus vooraan staan vind ik heer-

lijk. En het interesseert me waarom mensen het slechte pad opgaan. En laten we wel wezen, ik vond het ook gewoon spannend.'

Maar na het VWO kwam ze niet door de selectie en ging ze BSK studeren, een tweede keus. Daarna werkte ze voor een onderzoeksbureau in Nijmegen (maar dat ging failliet), had ze een eigen adviesbedrijfje (maar dat werd zo eenzaam) en was ze intercedent. 'Ik had best een leuke tijd bij Randstad. In het bedrijfsleven had ik nog geen ervaring opgedaan. Totdat ik vestigingsmanager mocht worden. Van een tweemansvestiging. Daar heb ik voor bedankt. Holtackers gaat weer wat anders doen, dacht ik.'

Ze werd ditmaal wel aangenomen op de Politie Academie in Apeldoorn en ging op haar dertigste weer naar school. Lachend: 'Ik ging enorm achteruit in salaris want ik kreeg het basisloon van een agent. Dat was best lastig, maar ach, ik had toch nog geen hypotheek en ik had het er voor over. En ineens was ik weer student. Stond ik op maandagochtend op het voetbalveld tegen een bal te trappen. Ik heb er van genoten!'

Na haar studie kon ze meteen aan de slag bij de regio Gelderland-Midden. Standplaats: Barneveld. Holtackers zette grote ogen op. 'Wat maken jullie me nou, zei ik. Wat moet ik nou in Barneveld?' Maar het pakte anders uit dan ze dacht. 'Het voordeel was, en dat realiseerde ik me pas later, dat ik er het aanspreekpunt ben voor de burgemeester en de gemeente. En dat is erg leuk. Toen ik begon brak trouwens net de MKZ-crisis uit. Wat nou saai. Ik ondervond meteen dat politiewerk gevaarlijk kan zijn. Tijdens de MKZ-crisis waren collega's hun leven echt niet zeker. Terwijl je niets anders doet dan het handhaven van de openbare orde. Heel moeilijk is dat.' Holtackers stuurt in Barneveld haar mensen aan, hakt de knopen door, fungeert als hulpofficier van justitie en overlegt

met de gemeente over de speerpunten van het beleid. De muren van het politiebureau zijn van glas. 'Iedereen heeft een mening over ons. Daar moet je aan wennen. Maar vaak weten mensen niet waarom we bepaalde dingen doen. Voorbeeldje? Laatst konden we vier mensen die we zochten, oppakken. We waren getipt door een hoteleigenaar dat ze bij hem in de lobby zaten. Maar ik had op die bewuste avond niemand beschikbaar om die vier mensen te horen. En dus had ik er niks aan want na zes uur moet ik ze namelijk weer vrijlaten. En ik mag ze niet twee keer voor hetzelfde oppakken. Dus was het beter om te wachten. Maar leg dat die hoteleigenaar maar eens uit. Ook in de krant werd het breed uitgemeten. Erg vervelend.'

Holtackers legt uit dat ze aan de touwtjes van de officier van justitie en de burgemeester hangt. 'De officier bepaalt of hij iemand gaat vervolgen, wij niet. En de burgemeester bepaalt of hij bijvoorbeeld een drugspand sluit, wij niet.'

Van de discussies over meer blauw op straat wordt ze wel eens moe. 'We hebben gewoon te weinig mensen. Ik moet vaak kiezen, waar zet ik iemand op? Maar een blik blauw opentrekken helpt niet alleen. De administratieve rompslomp is namelijk enorm. Voor een jeugddelict moet een agent tig formulieren invullen. En dan is hij dus niet op straat. Zolang dat niet verandert, houden we een probleem. Misschien dat we dat beter moeten communiceren.'

In september verlaat ze 'eerlijk waar, met pijn in het hart' Barneveld om in Arnhem leiding te gaan geven aan de recherche. Eerst moet ze meedraaien om het vak te leren. 'Recherche is het onderdeel van de politie dat het meeste tot de verbeelding spreekt, want dat zijn de mensen die je ziet bij Baantjer. Maar laat mij maar beleid maken. Bovendien ben ik niet de meest geschikte persoon om op straat te zijn. Ik heb het wel gedaan tijdens de opleiding, maar voor mij is het erg ad hoc. Je moet veel af op meldingen, dat soort dingen. Ik wil graag op een andere manier invloed uitoefenen.'

Zo af en toe gaat ze nog wel eens mee de straat op. Bij grote verkeersongevallen bijvoorbeeld die nogal vaak voorkomen op de tachtigkilometerwegen rondom Barneveld. Ook om haar mensen te ondersteunen. 'Mijn collega's op straat moeten na verkeersongevallen de nabestaanden op de hoogte brengen. Dat is erg zwaar.'

Haar werk loslaten gaat haar desondanks aardig af. 'Maar als ik in burgertijd in de auto zit en ik zie iemand echt asociaal over de vluchtstrook een file inhalen of door rood rijden dan noteer ik het kenteken. Dan is-ie er bij.' ■

“Most multinationals offer you a traineeship.”

“Only one brings you to a higher level.”

Just graduated and already planning to attain a higher level? Then it is good to know that the KLM has developed a Trainee Programme that gives you a flying start in the international world of aviation. The programme comprises three traineeships. Are you a born leader? Then the Corporate Management Traineeship might be right for you. It is designed for graduates who want to take the fast track to becoming our future top managers. It requires that you can think and act at the corporate level. That you are ambitious and

KLM Traineeships

result-oriented. And above all can inspire a team to do its very best. For this Traineeship, we are looking for university graduates with outstanding capacities. There are also two other Management Traineeships: Engineering & Maintenance Management Traineeship and Operational Management Traineeship. Each of these traineeships enables you to develop your managerial abilities in a specific KLM division. And learn the importance of teamwork and empowerment. These traineeships are suitable for college or university

graduates who are at the top of their study. KLM's traineeships are all about learning. You receive two years of excellent education that provide you with an ideal opportunity for personal and professional development. If this challenge appeals to you and you are not older than 28, please contact us at tel. (+31) 20 649 50 51. To download an application form or to obtain more information: www.klmtraineeships.com.

The Reliable Airline

Ebenhaëzer 35 jaar
**Als het mis gaat, houdt
de schipper zijn bek strak**

Euros Zeilen bouwde vijfendertig jaar geleden de toen slooprijpe Ebenhaëzer om tot het vlaggenschip van de vereniging. Het schipperscollege houdt sindsdien de befaamde klipper in de vaart en leidt tegelijkertijd studenten op tot volwaardige schippers. Roergangers van weleer vierden 1 maart het zevende lustrum van hun geliefde platbodem.

Peter Buwalda

Foto's: Stephan Kruisman

‘Een huwelijksboot, dat was het ook.’ Han Wannet tikt de askegel van zijn sigaar. Daartoe buigt hij zich een stukje over bakboordzijde, zodat de as niet op het dek van de Ebenhaëzer neerkomt, maar in het Twentekanaal. Nog steeds zuinig op de schuit. ‘Je bedoelt het skileraareffect?’, informeert Jan Wigle Visser, ook met sigaar. ‘Mooi bijverschijnsel’, licht hij toe. ‘Jonge studentes vatten gemakkelijk vlam als ze een weekend lang een ouderejaars schipper aan het werk zien. Hier aan boord zijn aardig wat romances van blijvende aard opgebloeid.’ ‘Oók’, antwoordt Wannet, ‘óók. Maar wat ik eigenlijk probeer te vertellen, is dat ik getrouwd ben op dit schip. Mijn vrouw en ik zijn op de Ebenhaëzer van Nieuwegein naar het stadhuis van IJsselstein gevaren.’

Wannet (36) en Visser (37), beiden oudschipper, de eerste zelfstandig ondernemer, de tweede consultant, zijn vanochtend samen afgereisd naar deze reünie. Vrouwen en kinderen lieten ze in de Randstad. Ook die brengen de dag gezamenlijk door. ‘We zijn altijd vrienden gebleven’, verklaart Visser. Ze zijn naar de loods aan het Twentekanaal gekomen voor de viering van het zevende lustrum van de Ebenhaëzer onder Eurosflag. Ruim vijftig zeilers, van

wie een kleine meerderheid opvarenden van vroeger, hebben zich aan dek verzameld voor een groepsfoto. Een jongen in een bestuursblouse gaat rond met een blad bier. Hij springt soepeltjes aan wal en haast zich met het lege dienblad onder zijn arm naar de Sevende Camer, het twee jaar geleden opgeleverde verenigingsgebouw.

Na de maaltijd zullen daar straks Ebenhaëzer-relikwieën worden geveild, waaronder afgezaagde schijven van de bokkenpoot (een hefboom om de mast mee op te richten) die tijdens de klipper-race van 2002 door de tweemaster Bree Sant in stukken geramd werd. De toekomstige nieuwe eigenaar krijgt er een plaatje met inscriptie bij: ‘Zevende Lustrum Ebenhaëzer 2003.’

Een aantal oudgedienden, begeleid door een bestuursblouse, kijkt alvast wat rond in de werkplaats van bootman Marinus Goedhart, wiens lakstraat voor de gelegenheid is omgedoopt tot veilinghal. Naast de te koop aangeboden trossen, bokkenpootschijven en stukken zeil staat op uitgespreide kranten een L-vormige houten constructie te drogen. ‘Volgens mij is dat nog de bar van 1984’, zegt een man met een baardje tegen de bestuursblouse. ‘Kan goed zijn’, antwoordt die. ‘Wat is het startbod?’, vraagt het baardje, een glimlachje producerend. ‘Waarop?’, vraagt de blouse. ‘Op die bar’,

zegt het baardje. De blouse lacht. ‘Die wordt niet verkocht’, zegt hij.

De zon is inmiddels verdwenen achter een maartse wolk. Het trekt koud op, maar het dek van de Ebenhaëzer staat nog vol reünisten. Zeilers zijn buitenmensen. Zoals Visser en Wannet. Ze ontmoetten elkaar in 1990 bij Euros. Vrienden waren ze niet meteen, ze begonnen als collega’s, of eigenlijk: als meester en leerling. Wannet had net de HTS afgerond. Visser voer al vier jaar op de Ebenhaëzer en was pas bevorderd tot zeilschipper, de hoogste rang aan boord van de klipper. Wannet ging in de leer, hij werd maat – onder andere bij Visser. Want zo reilt het al drie decennia binnen het schipperscollege van de DZ Euros: door de wol geverfde, ervaren ouderejaars leiden de jonge garde op. Dit gebeurt met zorg, indrukwekkend veel vaaruren, en een lat die voor een buitenschoolse activiteit opmerkelijk hoog ligt. Dat laatste heeft een reden: ‘Als je de vijftig ton die de Ebenhaëzer weegt ergens tegenaan zet, dan gaat dat ‘ergens’ vrijwel altijd stuk.’ Aan het woord is Lennard Beijering, blond, vierkant, in schipperstrui. Hij studeert Toegepaste Wiskunde en trad twee jaar geleden toe tot het gilde der zeilschippers. Dat de Ebenhaëzer bevaren geen sinecure is, valt af te leiden uit >>

Euros-lid in gesprek met een reünist.

Bootsman Goedhart, één van de bekendste Euros-mensen.

Beijering's zeilbiografie. Als jongen was hij zeeverkenner, op de middelbare school verdiende hij bij als zeilinstructeur. Toch doorliep hij, net als iedereen, de complete interne schippersopleiding van het college.

Beijering: 'Je begint als maat. De maten zijn de hulpjes van de schipper. 's Winters klus je aan de boot. Lakken, timmeren, groot onderhoud. De rest van het jaar maak je minstens twintig vaardagen.' Tijdens die vaardagen staan zaken als aanleggen, ankeren, lieren bedienen, bruggen en sluizen nemen op het curriculum, maar ook motorreparaties en omgang met de beroepsvaart. Na drie jaar wordt een goede maat motorschipper. 'Motorschipper', ver-

zucht Beijering, 'dat was een heerlijk jaar. De maten doen aan dek het zware werk, en als er op de motor wordt gevaaren, mag jij de mooie manoeuvres maken. Navigeren, aanleggen in Waddenzeehavens, manoeuvres in zwaar weer – dat werk. Maar als het fout gaat, is de zeilschipper verantwoordelijk.'

De zeilschipper. Een vent van een jaar of drie-, vierentwintig die met windkracht zeven het Wad opzeilt, zijn maten aansturend, onderwijl een oogje houdend op de twintig passagiers die hij aan boord heeft. En gaat het bijna mis, dan houdt hij zijn bek strak.

'Stoïcijn blijven', adviseert Beijering. 'De rust bewaren. Als jij doorslaat, raakt iedereen in paniek. Ik heb eens op de motor gevaaren, terwijl de schroef zo nu en dan boven het water kwam, zó hoog waren de golven. Glimlachen, eventueel je wenkbrauwen fronsen. Maar mijn hart klopte in m'n keel.'

Ligt de storm eenmaal, dan beleeft de zeilschipper zijn finest hour. Te oordelen althans naar de brochure waarmee het schipperscollege potentiële roergangers over de streep poogt te trekken. 'Stel je voor', zo begint het boekje, 'je zeilt met een groot schip vol vrienden op een zonovergoten Waddenzee. Als ervaren schipper stippel je de route uit langs alle staakjes en ondieptes. Het wordt eb, dus ga je voor anker. Na een tijdje verschijnt de zandplaat rond je schip en ga je met z'n allen het wad op, mosselen zoeken, zeehonden kijken.'

En: 'Als het weer vloed wordt, koers je naar een van de Waddeneilanden. Met enig gemanoeuvreeer parkeer je het schip in de haven. Na het eten borrelen jullie eerst lekker en maken daarna de plaatselijke disco onveilig.' Wie wil er nu géén zeilschipper worden na lezing van dit paradijselijke staaltje studentenromantiek?

Helaas moet de vraag anders geformuleerd worden. Wie kán er geen zeilschipper worden? Een blik op de 25

meter lange Ebenhaëzer en de leek beseft dat niet iedereen in de wieg gelegd zal zijn om deze schuit in vol bedrijf en zonder brokken onder de bruggen van Verkeer en Waterstaat door te varen. Daarom selecteert het college maten op kwaliteit.

‘Aan het eind van elk vaarseizoen’, vertelt Beijering, ‘vergaderen de schippers over de vorderingen van de maten. Aan de hand van conduitestaten beslissen we of iemand motorschipper kan worden. We letten op personality: blijft iemand rustig, kan hij de druk aan, gaat hij goed om met groepen, heeft hij gezag? Daarnaast letten we uiteraard op zijn techniek van manoeuvreren. Vaart hij veilig?’

Zo nu en dan komt het voor dat een maat wordt weggestuurd– om wat voor reden dan ook. ‘Dan smaken de druiven zuur’, geeft Beijering toe. ‘Vaak heeft zo iemand drie jaar in de opleiding geïnvesteerd en de opleiding in hem. Dat zijn geen fijne beslissingen om te nemen.’

Het gros van de aanwezige reünisten, die zich inmiddels aan het lopend buffet hebben gemeld, heeft het dan ook tot zeilschipper geschopt: dat reünieert nu eenmaal prettiger. Dat feit heeft Marius Biewinga, sinds een half jaar afgestudeerd CT'er, er niet van weerhouden gezellig van de partij te zijn. Na even kletsen en aandringen komt het hoge woord eruit: Marius kreeg na drie matenjaren het verzoek zijn opleiding te staken.

‘Dat was heel pijnlijk’, geeft hij ruiterlijk toe na een korte ruggespraak met een vriend: het mag in de krant. ‘Ik heb leuke jaren gehad, begrijp me niet verkeerd, maar het was een enorme teleurstelling toen er besloten werd dat ik geen motorschipper mocht worden. Echt zien aankomen heb ik het niet. Het klikte niet zo heel goed met bepaalde schippers, maar ach, dat heb je soms, dacht ik toen.’

Inmiddels begrijpt Biewinga wel waar

de schoen gekneld heeft. ‘Ik ben nogal snel afgeleid, denk ik. Het kost me veel moeite om uren achterelkaar geconcentreerd te blijven. Ik maakte daardoor wel eens brokken. Aan het roer van zo'n schip is dat natuurlijk niet onbelangrijk. Het is een goed ding dat ze streng zijn.’

De magen zijn gevuld, de glazen bijgevuld, de veiling is begonnen. Ingeijste foto's van de Ebenhaëzer op de Friese wateren gaan van de hand voor tientallen euro's: de oud-schippers hebben er zin in. Jan Wigle Visser komt voor de schappelijke som van veertig euro in het bezit van een schijf bokkenpoot, met inscriptie. Een stukje schip voor op de schoorsteen.

Paul Gelderloos (52), Ebenhaëzerganger van het eerste uur, biedt niet mee, want hij zit op zijn praatstoel. ‘Ik ben nooit maat geweest’, vertelt hij. ‘Niet omdat ik als volleerd schipper ben geboren, maar omdat er in de beginjaren niemand was die het beter wist dan een ander. We hebben met vallen en opstaan die schuit naar de Friese meren leren varen’.

Gelderloos, varend lid van 1968 tot 1975 en tegenwoordig projectbegeleider bij Atos Origin, was erbij toen de Ebenhaëzer van drijvend homeship werd omgebouwd tot zeilende klipper. Gelderloos: ‘We dachten, dit is een tamelijk tweedimensionaal verhaal, zo zonder mast. Waarom zetten we er geen zeilen op? Ik ben toen lid geworden van de commissie Tuig. In 1973 was dat.’

De keer dat het onderwaterschip helemaal in Meppel geteerd zou moeten worden, toog Gelderloos met een doos sigaren naar Stork. ‘We moesten het dichterbij zoeken, want voor Meppel hadden we de centen gewoonweg niet.’ Gelderloos' sigaren gaven de doorslag. De Ebenhaëzer mocht bij Stork de heling op.

Mooie verhalen die dochterlief Renske Gelderloos vast allemaal al kent.

Tegenwoordig kan de twintigjarige stu-

dente Civiele Techniek daar 's weekends aan de avonddis wat tegenoverstellen: sinds enige tijd is ook zij lid van Euros Zeilen. In de voetsporen van pa dus, zij het dat de telg niet gekozen heeft voor de Ebenhaëzer, maar voor zeezeilen. ‘Da's ook spannend’, vindt pa. ‘En anders wordt het saai’, glimlacht hij. ‘Aan tafel, bedoel ik.’ ■

Na tien tropenjaren tijd voor drumstel en bakfiets

Menno van Duuren

Eigenlijk hoeft hij niet meer te werken, want de verkoop van zijn bedrijf leverde genoeg op om er leuk van te kunnen leven. Maar naar de Bahama's?

Nou nee, daar moet oud-student Toegepaste Onderwijskunde Willem Jaap Zwart (39) niet aan denken. 'Ik leef op deze vierkante kilometer in Enschede en ik kan hier nog heel veel leuke dingen doen.'

De oprichter en eigenaar van TriMM Multimedia BV degradeerde zichzelf begin dit jaar tot projectleider. Zwart, in 1989 als TO'er afgestudeerd en in '93 voor zichzelf begonnen, doet gefaseerd afstand van zijn geesteskind. De aandelen en het directeurschap van het florerende en 40 medewerkers tellende Enschedese bedrijf droeg hij over aan zijn opvolgers, de UT-alumni Marc Woesthuis en Kathy van Eijkelenburg. Bij hen blijft Zwart nog een jaartje in dienst om wat langlopende projecten af te ronden. 'Klanten vinden het al raar dat ik geen directeur meer ben. Als ze dan ook nog opeens een andere projectleider voor hun neus krijgen, vinden ze dat niet fijn.' Zijn nieuwe positie bevalt hem prima. Zwart: 'Ik zie en hoor dingen in het bedrijf gebeuren waarvan ik denk: wat heerlijk dat ik me daar niet allemaal meer druk over hoeft te maken.'

Afstand doen van het bedrijf dat hij in 1993 op een campuskamer stichtte, maakt bij Zwart ogenschijnlijk geen hevige emoties los. 'Klopt. Het is ook geen abrupt afscheid: ik ben er nog wel even. Bovendien is het een logische keuze, waar ik samen met mijn vrouw (tevens mededirecteur, red.) al een tijdje over nagedacht heb. Nog twee jaar directeur blijven zou ik niet leuk gevonden hebben: het bedrijf heeft in deze ontwikkelingsfase behoefte aan consolidatie, met een bestendigende leider aan het roer. Ik ben meer een bouwer. En omdat je als directeur-eigenaar niet zomaar een andere baan kunt zoeken, kun je maar een paar dingen doen: of de zaak geleidelijk afbouwen en opheffen, of verkopen aan een grotere partij, of overdragen aan nieuwe directeur-eigenaren. We hebben gekozen voor het laatste.' Een van de twee nieuwe directeuren is oud-UT'er Marc Woesthuis (29), die in '99 afstudeerde bij Technische Bedrijfskunde. Tijdens zijn studententijd zette hij – voetbalfan in hart en nieren – de website van FC Twente op poten. Zijn zoektocht naar een nieuwe host voor de professionele site die het campusnet ontgroeid was, bracht hem in contact met TriMM, waar hij eerst projectmanager werd en het onlangs dus

tot mede-directeur-eigenaar schopte. De tweede nieuwe kapitein op het schip is Kathy van Eijkelenburg, met wie Zwart nog in de collegebanken bij TO zat. TO is ook de bakermat van TriMM. Na zijn baan bij het Waterloopkundig Laboratorium ('met onze simulatieprogramma's voorspelden we toen al dat het mis zou gaan met de Maas') werkte Zwart bij TO van '92 tot '96 als parttime onderzoeksmedewerker mee aan de ontwikkeling van educatieve multimedia, zoals interactieve video's en simulatieprogramma's voor verschillende doelgroepen. Dat er op dat gebied een grotere markt lag dan de faculteit aankon, bracht hem in '93 tot het starten van zijn eigen bedrijf. Tot 1996 combineerde Zwart zijn onderzoeksbaan, zijn jonge ondernemerschap en de parttime zorg voor zijn zes kinderen. Daarna begon de gestage en later onstuimige groei van TriMM (met klanten als Philips, KPN, de UT, Kappa, Arcadis, Arke) en zegde Zwart zijn UT-baan op om zijn zaak te kunnen runnen, de laatste vijf jaar samen met zijn vrouw. ('Als een bedrijf groter wordt dan 10 medewerkers moet je opeens veel meer organiseren en dat kon zij beter dan ik.') De bedrijfsstrategie werd tijdens de afwas bepaald.

'Er zijn nog zo veel leuke dingen in het leven ...'

De succesformule? Zwart: 'Geen onzin verkopen. Weinig overhead, veel output. Iedere medewerker de klussen laten doen die hij leuk vindt, en iedereen – inclusief de directie – mee laten werken aan projecttaken. Eigenlijk wilden we het bedrijf altijd klein houden en zijn we tegen wil en dank gegroeid. Er lopen hier nu 40 medewerkers rond en daarmee is het pand vol. Als het er nog meer zouden worden ken je straks je eigen collega's niet meer en dan is het niet meer leuk. De omzet groeit nog

steeds wel, maar dat komt doordat we ook dingen uitbesteden binnen een samenwerkingsverband. De klanten weten dat en ze vinden het prima, zolang wij het projectmanagement maar blijven doen.' Na 'tien tropenjaren' is het mooi geweest, vindt Zwart, want er zijn nog zo veel meer leuke dingen te doen in het leven.

Wat nu? Lonken de Bahama's al?

'Nee, absoluut niet. Ik woon en werk op deze vierkante kilometer in Enschede en dat bevalt me al vijftien jaar uitstekend. Ik ga er niet met de winst vandoor om ergens in een vreemd land te gaan free-wheelen. Mijn vrouw is orthopedagoog en die gaat nu weer een baan zoeken. Ik ga zelf misschien weer studeren, maar dan iets moeilijkers dan Toegepaste Onderwijskunde. Elektrotechniek of zo. Maar er ligt ook nog wat onderzoek bij TO dat ik nooit heb afgemaakt en weer op zou kunnen pakken. Er bestaat zelfs iets wat ze in de TO-wandelgangen het W.J. Zwart-model noemen: eigenlijk een projectmatig onderwijskundig ontwerpmodel dat Tjeerd Plomp ooit ontwikkeld heeft, maar waar ik indertijd wat in aangepast heb om het minder lineair te maken. Dat komt beter overeen met de praktijk van het maken van multimedia-producten, waarin je te maken hebt met interactie met de klant, voortschrijdend inzicht, een stukje research en development: dat is een heel cyclisch proces. Met de tien jaar managementervaring die ik nu heb zou ik best nog eens naar dat model kunnen kijken.' Maar Zwart heeft meer plannen: de oud-studentenvakbondsactivist en TO-cabaretier heeft een drumstel gekocht en is vast van plan om weer wat van zijn oude handwerk als campusbanddrummer op te frissen. 'En ik wil maatschappelijk nog wat leuke dingen gaan doen, zonder winstoogmerk, in de vorm van werkgelegenheidsprojecten of zo. Er is nog geen midgetgolfbaan in Enschede bijvoorbeeld, en volgens mij is Enschede ook de enige studentenstad zonder bakfietsenverhuurbedrijf. Zoiets zou ik, met een ideeel oogmerk, best op willen zetten.' ■

THT-stel Joost van der Nat en Eefke Smit studeert in 1985 af aan de faculteit Bestuurskunde. Zij na zeven, hij na negen jaar. De 'meest linkse tante van de campus' en de jongen die al zijn favoriete bands naar de Vestingbar haalde zijn nog steeds samen. Met zoon Tsjip bewonen ze een prachtig grachtenpand in hartje Amsterdam.

Samen aan de

Jannie Benedictus

Joost van der Nat (46) werpt een snelle blik op zijn horloge. 'Volgens mij is het tijd voor een borrel.' Eefke Smit (42) knikt instemmend. Het is zaterdagmiddag en de klok in de ruime keuken onder in het grachtenpand wijst half zes. Eefke ontkurkt een flesje rood, Joost neemt een biertje uit de koelkast. Ondertussen praten ze verder over hun UT-herinneringen. Vooral Eefke, vlug en donker, blijkt een ster in het beeldend vertellen van anekdotes. Joost, rustiger, vult aan, corrigeert. 'Nee Smit, volgens mij was dat later.'

We schrijven 1980. Joost en Eefke doen veel aan, zoals dat tegenwoordig heet, studentenactivisme. Dat wordt in die jaren van alle kanten gestimuleerd. Wat je ook doet, er komt ondersteuning. Wie een vereniging opricht, vangt voor elk lid vijftig gulden. Dat is in 1980 veel geld. Joost en Eefke kunnen er zelfs met hun vrienden een weekendje van naar Parijs...

Maar naast de financiële prikkels maakt ook de 'doodse omgeving' dat studenten

in beweging komen; een kroegentocht in Enschede zit er in die dagen nog niet in. En dus proberen de campusbewoners er zelf wat van te maken. Zo zit Eefke in de Hogeschoolraad en schrijft ze, onder pseudoniem, een column voor UT-Nieuws: 'Ingenieur Noortje de Vries, wat klinkt daar zo vreemd aan?' De column ('niet zuur en drammerig hoor') gaat over het gebrek aan vrouwen op de UT en Eefke laat er en passant ook haar mannelijke huisgenoten in figureren. Die liggen doorgaans net op één oor wanneer Eefke en haar huisgenoot Wandi van Leeuwen, die in het campusbestuur zit, 's ochtends vroeg al in de weer zijn. Eefke en Wandi noemen het herengedeelte van hun flat dan ook Rust Roest; hun eigen vleugel heet, hoe verrassend, Arbeid Adelt. Om negen uur hangen de dames al aan de telefoon, want wie een bestuursfunctie deed, kreeg een eigen buitenlijn. 'Zo hadden wij toch een beetje het idee dat wij, als twee van de schaarse vrouwen, de campus met al die jongens bestuurden.' >>

Singel

Het gezin Van der Nat - Smit
(met hamster)

‘Eefke heeft een stevige baan, maar daar merken we thuis niets van.’

De mannelijke huisgenoten zijn meestal tot in de late uurtjes druk met het importeren van bier. Ook Joost verkeert in die kringen. Bovendien is hij druk met de Vestingbar waar hij al zijn favoriete bands inviteert, zoals Cuby & The Blizzards. Ook doet hij veel student-assistentschappen om de portemonnee te spekken. Eefke verricht zoveel handen spandiensten voor verenigingen en de faculteit dat ze een beurs van het hogeschoolfonds krijgt om een paar maanden Italiaans te leren. Ook wint ze de Stork-UT Prijs. ‘Je bent toch wel een gelukskind, Smit’, zegt Joost. Hij neemt nog een slok bier.

Het wordt donker in de keuken, het begint al aardig te schemeren. ‘Zal ik onderhand eens met het eten beginnen?’, stelt Eefke voor. Terwijl zij de zalm en de risotto op het vuur zet, laat Joost het huis zien. Vijf jaar geleden

werd de woning -in makelaarstaal een ‘uniek pandje’- ingrijpend verbouwd. Geroutineerd vertelt Joost over de eindeloze overleggen met de architect, het verleggen van vloeren, de nieuwe trap, de kelder. Het karakteristieke pand is hoog en smal en telt vier trappen. Onderin ligt de keuken, helemaal bovenin huist Tsjip. Daar tussen in liggen de woonkamer, de slaapkamer en de werkkamer van Joost. In diens boekenkast staat een werk van Willem Elsschot prominent vooraan. De titel verradt waarom. ‘Tsjip’, heet het boek. ‘Dit is waarom Tsjip Tsjip heet’, glimlacht Joost.

Tsjip van negen is intussen boven druk bezig met zijn spelcomputer, want die middag is toevallig net ADSL aangelegd. ‘We moeten nog wel afspraken maken hè, over het computeren’, zegt Joost tegen Tsjip. Tsjip lijkt een uurtje per dag

wel redelijk. Dat zijn ouders de hele dag UT-herinneringen ophalen vindt-ie wel leuk, de meeste namen kent hij immers wel. Joost en Eefke hebben de contacten met de vrienden van toen goed warm gehouden.

In die vriendengroep zijn Joost en Eefke trouwens niet meteen een stel. De banden worden aangehaald wanneer Joost de Mister Campus verkiezingen organiseert. 'Wie beter als jurylid te vragen dan de meest linkse tante van de campus?' Later schrijft Joost een stuk voor het universiteitsblad over een stage in Parijs. Eefke, op dat moment als medewerker in dienst bij UT-Nieuws, mag het redigeren. 'Er viel wel wat van te maken', schertst ze. Maar pas aan het einde van de studie slaat de vonk echt over.

In 1985 vertrekken ze beide naar Rotterdam. Eefke loopt er stage bij NRC-Handelsblad. Ze mag er blijven, maar wil eerst afstuderen. 'Ik deed mijn opdracht samen met Eric Loontjens en ook die zat erg verweven in het studentenleven.' Eric komt ook naar Rotterdam om in alle rust af te studeren en in zijn kielzog besluit ook Joost naar het westen af te zakken. Gedrieën studeren ze af. In die tijd begint Joost ook met zijn tropentraining: hij gaat voor de Verenigde Naties werken op Barbados. 'Ik zat al een tijdje in de kaartenbak van het directoraat voor Internationale Samenwerking van de VN. Tegen Barbados kon ik geen nee zeggen.' 'Papa, je moet vertellen van die apen die op Barbados met rotte mango's naar je gooiden!' Tsjip doet een duit in het zakje terwijl hij de maaltijd met smaak naar binnen werkt. 'Mag ik nog wat risotto', vraagt hij. Eefke schept nog eens op. 'Heb jij eigenlijk wel gegeten vandaag?' Ze kijkt haar zoon onderzoekend aan. 'Jawel hoor. En vanmorgen ook. Pannenkoeken', herinnert hij haar. Eefke lacht: 'Tsjip krijgt elke ochtend pannenkoeken. Daar schrokken ze destijds erg van op het consultatiebureau.' Tsjip: 'Het is gewoon lekker.'

Eefke en Joost zijn door Barbados twee jaar van elkaar gescheiden en zien elkaar hooguit eens in de twee maanden. Terwijl Joost aan industriële ontwikkeling in de tropen doet, werkt Eefke op de economieredactie van NRC-Handelsblad. 'Ik heb lang getwijfeld of ik bij een krant wilde werken. Maar omdat NRC de meest serieuze krant van Nederland is, mocht ik van mezelf journalist worden.' Joost: 'Na die twee jaar hebben we besloten om samen in Nederland verder te gaan.' Joost zoekt een baan en vindt er een als automatiseerder bij de Bijenkorf. Eefke werkt nog steeds bij NRC. Maar de baan is na een paar jaar niet meer zo leuk als in het begin. 'Hoe beter mijn stukjes werden, hoe vaker ik mezelf moest verdedigen bij de advocaten van de bedrijven waarover ik schreef', zegt ze. 'En bovendien

'Een flitsende carrière bestaat niet. Je bent gewoon aan het werk en van het een komt het ander.'

vond ik mezelf ook best wel jong om over die grote jongens te schrijven. Ik wilde zelf wel eens weten hoe een bedrijf gerund wordt.' Een collega was bij Elsevier gaan werken en Eefke werpt daar ook een balletje op. Ze wordt aangenomen en werkt zich op tot wat ze nu is: directeur van alle elektronische producten binnen Elsevier Science. Joost heeft het na een jaar wel gehad bij de Bijenkorf en gaat als consultant >>

werken bij adviesbureau Bakkenist dat later opgaat in Deloitte en Touche. In die tijd, begin 1989, verhuizen ze van Rotterdam naar Amsterdam.

Inmiddels wonen ze alweer veertien jaar aan de Singel. Een geslaagd stel, allebei een goede baan, een mooi huis in de gordel. Een druk leven? Joost neemt een wekelijks dag door. De wekker in huize Smit-Van der Nat gaat niet eerder dan kwart voor acht, Tsjip moet om half negen op school zijn. Daarna pakt Joost de auto en Eefke de fiets. Een vaste oppas haalt Tsjip van school. Joost lost haar in de namiddag af, Eefke komt rond zevenen. Dan eten ze en die tijd is 'heilig'. Over het werk wordt thuis zelden gepraat behalve als een irritatie 'erg hoog' zit. Joost: 'Eefke heeft een stevige positie, maar daar merken wij thuis niks van'. Tegen Eefke: 'Je werkt bijna nooit thuis he?' Eefke: 'Mijn beste eigenschap is gelukkig dat ik dingen kan combineren en snel kan werken.' Eefke is qua baan het drukst bezet van de twee. Ze reist veel voor haar werk, is gemiddeld

een week per maand in het buitenland op zoek naar interessante auteurs voor de vele tijdschriften van het concern.

Joost werkt vier dagen. 'En ik doe denk ik wel zestig procent van het huishouden.' Eefke: 'Hmm. Schrijf maar op dat we beide denken dat we zestig procent van het huishouden doen.'

Joost vindt het prima om minder te werken dan Eefke. 'Ik ben consultant en ik denk dat ik een goeie ben. Wat ik nu doe vind ik leuk en dat dat in vier dagen kan is helemaal mooi.' Hij zoekt het niet hogerop. 'Een tevreden opdrachtgever is voor mij het enige dat telt. Zoveel mogelijk omzet binnenhalen en met je ellebogen werken om maar carrière te maken, dat is absoluut niks voor mij.' Eefke: 'Ach, een flitsende carrière, die bestaat niet. Je bent gewoon aan het werk en van het een komt het ander. Ik wil leuk vinden wat ik doe en als ik dat niet meer vind, hoop ik het lef te hebben om weg te gaan. Geld en positie kun je zo weer kwijt zijn, daar zou ik nooit mijn ziel en zaligheid aan ophangen.'

Het blijkt de eigenschap te zijn die de vele vrienden van de UT verbindt. Joost: 'Elke zondagmiddag squashen we met vrienden die we nog kennen van de UT, elk jaar gaan we op wintersport met vrienden van de UT.' Eefke: 'Andere mensen die ik ken van de middelbare school hebben dat helemaal niet, zo'n hechte club. Wij kennen zeker nog zo'n dertig, veertig man.' Heel plezierig vond ze de opmerking van een vriend die in Delft studeerde maar veel met de 'Twentenaren' optrekt. 'Hem viel op dat wij nooit over geld of huizen praten. Dat heb ik als een compliment ervaren.' Het eten is op. Een maartse zaterdagavond strekt zich voor de familie uit. Het regent zachtjes op de donkere Singel. Het gezin Van der Nat-Smit blijft lekker binnen. Ze gooien er nog even een dvd-tje in. Tsjip hoopt ondertussen nog wel de Idols-uitslag mee te pikken. 'Want dan kan ik maandag meepraten op school.' ■

*'Tegen
Barbados kon
ik geen nee
zeggen'*

Na de branden in de Kanaaltunnel en de Mont Blanc-tunnel ontstond er een enorme behoefte aan expertise.

Foto: ANP

'Menselijk gedrag is onvoorspelbaar'

Maaïke Platvoet

Tunnelveiligheid is een hot issue. Ruimtegebrek in de Randstad leidt tot de roep om ondergronds bouwen. Rond het boren van tunnels ontstaat een grote behoefte aan kennis, zeker als het om veiligheidsaspecten gaat. Ir. Evert Worm staat aan het hoofd van het Steunpunt Tunnelveiligheid, die door de bouwdienst van Rijkswaterstaat is opgericht. De oud-student technische bestuurskunde zat onlangs aan tafel bij Barend en Witteman.

*Evert Worm:
'Dankzij
bedrijfskunde
heb ik mijn
technische basis
veiliggesteld'*

en dan door naar Terneuzen, waar de bouwketen staan van Rijkswaterstaat voor de aanleg van de Westerscheldetunnel. Ruim vier jaar werkte Evert daar als projectmanager aan de tunnel, die onlangs officieel werd geopend door Koningin Beatrix. 'Een enorme uitdaging, een geweldig design en constructieproject,' zegt hij niet zonder trots.

Hij noemt het een 'verademing' als hij na zijn civieltechnische studie in Delft voor een aantal jaren op de UT terechtkomt. 'De Technische Universiteit Delft was, zeker in de jaren zeventig, heel klassikaal en afstandelijk. De mentaliteit van zo'n jonge universiteit in Twente vond ik prettiger. Van enige afstand tussen studenten en hoogleraren was geen sprake.' Hoewel Evert eind jaren zeventig een prima managementfunctie heeft als hoofd bij de afdeling wegen van Rijkswaterstaat in Apeldoorn, mist hij een stevig stuk bedrijfskunde. 'Toen ik als civieltechnisch ingenieur in dienst kwam bij Rijkswaterstaat, verschoven langzaam aan mijn werkzaamheden. Het werd puur management. Uiteindelijk had mijn werk helemaal niets meer te maken met techniek.'

De bedrijfskundige kopopleiding die Twente in huis had biedt uitkomst. 'De THT had destijds prima mogelijkheden voor mensen die op afstand studeerden.' Evert volgt twee halve dagen college en studeert in de avonduren. Een fikse opgave, dat wel. 'Het was met een jong gezin niet altijd makkelijk.' Gedrevenheid sleept hem er door. Studentenleven is niet aan de orde, dat liet hij achter in Delft. Herinneringen daarentegen zijn er volop. Zoals aan wijlen professor Jan Kreiken (docent en rector magnificus van 1974 tot 1976, red.), die met zijn colleges een onwisbare indruk op de deeltijdstudent maakt. 'Hoe licht je een bedrijf door? Hoe elimineer je zwakke plekken? Waar vind je de sterke punten? Of zo'n heerlijk ezelsbruggetje als jezelf steeds de vragen te stellen: wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe. Dat heb ik van Kreiken geleerd en pas ik nog steeds toe bij lastige vraagstukken.'

Begin 1984 ontvangt Evert zijn tweede ingenieurs-titel. Lachend: 'Jammer dat je dat niet terug ziet in de titulatuur.' Hij maakt direct na zijn afstuderen een switch bij Rijkswaterstaat en wordt voor een periode van twee jaar organisatieadviseur bij de waterstaatsdienst van de directie Gelderland. Bestuursfuncties volgen elkaar in rap tempo op. Hij doorloopt meerdere divisies van Rijkswater-

Proefopstelling in een tunnel.

'Het is verbazingwekkend om te zien hoe mensen reageren op een calamiteit in een tunnel', zegt Worm. 'Bij brand blijven ze in de auto, ze reageren dus niet uit zichzelf. Wel als je het vraagt.' Om deze 'ontdekking' te bewijzen laat de ingenieur een filmpje met proefpersonen op zijn laptop zien. 'Menselijk gedrag is onvoorspelbaar', zo concludeert hij.

Het is een zonnige middag in maart. Evert Worm werkt vandaag vanuit zijn woning in Apeldoorn. Dat is wel 'es prettig als je iedere dag met de trein naar het Steunpunt in Utrecht moet. De laatste jaren heeft Worm per openbaar vervoer vele kilometers overbrugd. Van Apeldoorn naar Utrecht

Foto: ANP

*'Binnen Europa
ligt nog veel werk
te wachten'*

staat. 'Het is een enorm bedrijf met grote ont-plooiingsmogelijkheden.' In 1989 wordt hij hoofd infrastructuur bij de directie Overijssel. De aanleg, en het beheer en onderhoud van wegen vallen onder zijn verantwoordelijkheid.

Ergens begin jaren negentig is er een periode dat het mentaal moeizaam gaat, zegt hij. De zware bestuursfuncties waarin vooral fusies worden voorbereid, leveren zoveel stress op dat hij als manager ruim een jaar uit de running is. Zes jaar later wordt de directie Overijssel door een fusie opgeheven en belandt hij bij de Bouwdienst in Utrecht. Daar gaat het project van de Westerscheldetunnel spelen.

'We hebben een periode gehad dat er gemiddeld een miljoen per dag omging. Het project zelf behelsde 1,8 miljard'. Tijdens het ontwerp van de Westerscheldetunnel ontstaat er een discussie met de hulpdiensten, zoals de brandweer. 'De mate van veiligheid werd vooral gezien vanuit een *probabilistische* invalshoek. Dus: hoe groot is de kans op een ongeval? Hoe kunnen we die kans verkleinen? Wat zijn de vluchtmogelijkheden?' De hulpdiensten blijken niet geïnteresseerd in de kansberekeningen van de projectmanager, maar in de vraag: hoe komen wij, bij een calamiteit, de tunnel in en de aanwezigen eruit? Ook de minister van Verkeer en Waterstaat, destijds Tineke Netelenbos, mengt zich in de discussie rondom tunnelveiligheid. 'Opeens was het onderwerp actueel. Helemaal toen er zich een brand voordeed in de Kanaaltunnel en een jaar later in de Mont Blanc. Er ontstond een enorme behoefte aan expertise. De Tweede Kamer drong daar op aan.'

Rijkswaterstaat richtte daarom twee jaar geleden het kenniscentrum 'Steunpunt Tunnelveiligheid' op. Eerste doelstelling: zet een integrale veiligheidsfilosofie op papier. Evert Worm wordt dankzij zijn ervaring bij de Westerschelde gevraagd het kenniscentrum te leiden. 'Wij adviseren collega's die aan tunnels bouwen. Zoals de tunnels in de Betuweroute, bij de Leidsche Rijn of de A2 bij Maastricht.' Dankzij de kennis die het Steunpunt verwierf, mag Nederland zich inmiddels tot expert op het gebied van tunnelveiligheid rekenen.

Worm: 'Landen als Japan en Chili kloppen aan voor advies.' Centraal daarin staan de bevindingen tijdens een aantal experimenten met proefpersonen in een tunnel. 'Mensen moet je een duidelijke instructie geven tijdens een calamiteit, zoals fel oplichtende en knipperende nooduitgangen. Hun gedrag wordt anders onvoorspelbaar, waardoor de kans op redding fors daalt.'

Evert Worm (54) zegt binnen Rijkswaterstaat geen al te grote ambities meer te koesteren, maar op Europees gebied des te meer. 'Een vraag die nu in Brussel speelt is hoe de lidstaten hun zaakjes organisatorisch moeten regelen om tunnelveiligheid te garanderen. Daar zou voor mij nog wel eens een aardig perspectief uit kunnen voortvloeien. Ik ben momenteel zeer tevreden. Rijkswaterstaat bezorgt me een veelzijdige carrière.' Hij dankt die aan zijn veelzijdige achtergrond: die van civieltechnisch ingenieur, bedrijfskundige en veiligheidsexpert. 'Ik denk dat ik in hart en nieren een civieltechnisch ingenieur ben, maar dankzij de studie bedrijfskunde heb ik geleerd om die technische achtergrond volledig te benutten.' ■

Twée Tukkers runnen ambassade in Kampala

Eric Hilberink (links) en Harman Idema.

Jannie Benedictus

Op de Nederlandse ambassade in Kampala zwaaien twee ‘Tukkers’ de scepter. Eric Hilberink (hoofd ontwikkelings-samenwerking) en Harman Idema (hoofd bedrijfsvoering) studeerden in de jaren tachtig beiden Bestuurskunde in Twente. Anno 2003 wonen ze samen met hun gezinnen in de diplomatenwijk op een van de heuvels van de Ugandese hoofdstad.

Het moet puur toeval zijn dat twee bestuurskundigen uit Twente tegelijkertijd naar Kampala zijn uitgezonden. Zoveel Twentenaren werken er namelijk niet bij Buitenlandse Zaken. Hilberink (41, afgestudeerd in 1987) en Idema (38, klaar in 1990) kenden elkaar al van hun jaren op het ministerie in Den Haag. Toen Idema begin 2001 het bericht van Hilberink kreeg dat die er ook aan dacht om naar Uganda te komen vond hij dat meteen een plezierig idee. ‘We hebben toch een beetje dezelfde manier van naar dingen kijken.’ Blijkbaar zijn er meerdere wegen die naar Kampala leiden. Hilberink doorliep

het klasje van Buitenlandse Zaken, Idema nam de achterdeur. Maar hun wegen hebben elkaar gekruist, Hilberink woont met vrouw en drie kinderen sinds de zomer van 2001 in Uganda, Idema zit er al een jaar langer, samen met vrouw en twee kinderen. Berichten uit Kampala.

Altijd al een globetrotter geweest?

Hilberink: 'Ik heb veel rondgetrokken tijdens mijn studietijd. Met vrienden gelift naar Turkije, naar Iran. Na mijn studie ben ik met een beurs van het universiteitsfonds naar Amerika gegaan. Daar werd ik gegrepen door het verrijken van een periode in het buitenland. Dat heeft me ook het zetje gegeven om bij Buitenlandse Zaken te solliciteren.'

Idema: 'Na de middelbare school heb ik een jaartje in Amerika gezeten. In de zomer van 1985 ging ik weer, om te werken in een vakantiekamp voor kinderen. Daar ontmoette ik mijn huidige vrouw, een Amerikaanse. We hebben jarenlang een langeafstandsrelatie gehad. Een stage bij de Amerikaanse senaat stond al gepland en omdat het voor mij zaak was om haar zo vaak mogelijk te zien ben ik ook in Amerika afgestudeerd.'

Wat gebeurde er na Bestuurskunde?

Hilberink: 'Ik solliciteerde bij Buitenlandse Zaken en mocht beginnen in het klasje. Van de 900 mensen die reageerden werden er toen veertien aangenomen. Een lot uit de loterij. Maar ik ben er ook van overtuigd dat mijn studie er mee te maken had. Wij waren op dat moment de enige bestuurskundigen in Nederland. Er waren juristen en politici, maar BSK'ers, die kenden ze nog niet. En het bleek de perfecte vooropleiding voor overplaatsbaar beleidsmedewerker te zijn. Op dit moment stikt het dan ook van de bestuurskundigen op BZ, helaas vooral uit Rotterdam en Leiden. Twintigstenaren kom je er nog steeds bijna niet tegen. Ik zou ook niet weten waar al die afgestudeerden van de

internationale variant terechtkomen.

Waarschijnlijk toch gewoon op gemeentesecretarieën ...'

Idema: 'Helaas kon ik, net als veel van mijn studiegenoten in die tijd, vrij moeilijk aan een baan komen in de internationale wereld. Voor het klasje werd ik afgewezen. Het gesprek ging daar niet zo goed. Ik wist het antwoord op een bepaalde vraag niet en dat werd me niet in dank afgenomen. Welke vraag? Euh, welk Nederlands boek ik in het Indoneesisch zou laten vertalen als ik op de ambassade van Jakarta zou werken. Het mocht niet Max Havelaar zijn. Ik had geen idee. Wat ik vandaag zou antwoorden? Ik weet het nog steeds niet! Erg hè?'

Hoe kwamen jullie in Uganda terecht?

Hilberink: 'Dit is mijn tweede uitzending. De eerste was in 1992 naar Ouagadougou in Burkina Faso. Een geweldige tijd, mijn vrouw en ik vonden het daar fantastisch. De wereld ging echt voor ons open. Ook al was het klimatologisch erg zwaar, we wilden dolgraag blijven. Zij werkte in Burkina bij

een regionale mensenrechtenorganisatie. Maar in 1995 moesten we terug naar Den Haag. En dachten we in Ouagadougou nog dat onze blik erg verruimd was, in Nederland pasten we ons weer moeiteloos aan aan het standaard consumptiepatroon. Daar nam je in de winkel gewoon wat er toevallig in het schap lag, in Nederland begonnen ook wij weer meteen te zeuren wanneer dat ene type wasmiddel uitverkocht was. Je bent heel snel weer Nederlander. In zekere zin is dat ook de bedoeling. Vroeger gebeurde het wel dat mensen van de ene ambassade naar de andere gingen. Maar men bleek het contact met Nederland dan te verliezen. Om te voorkomen dat je opvattingen niet meer aansluiten, wordt nu een periode in het buitenland afgewisseld met een baan in Den Haag. Ik heb van '95 tot 2001 onder meer gewerkt als begrotingscoördinator Ontwikkelingssamenwerking. Toen kwam de hamvraag: gaan we nog een keer? We hadden samen een goede ervaring gehad, de kinderen waren nog klein. We gaan er nog een keer voor, besloten we.'

Idema: 'Na mijn sollicitatiepogingen in de internationale wereld ben ik wat breder gaan zoeken en dat gaf snel succes. Mijn eerste baan was op het ministerie van Financiën, het ministerie waar ik het minste mee had. Maar ondanks mijn gebrek aan kennis en affiniteit beviel het er erg goed, onder meer door het 'jonge-hondenteam' waar ik deel van uitmaakte. En als het om geld gaat mag je je overal mee bemoeien! Het internationale bleef echter kriebelen en uiteindelijk ben ik na een paar jaar toch bij Buitenlandse Zaken binnengekomen, als financieel specialist. Het grote voordeel voor mij was dat ik vrij snel kon doorstromen naar een managementfunctie; de 'klasjesmensen' hadden van oorsprong een traag doorstroombeleid omdat ze vooral erg breed geschoold worden. Intussen heeft buitenlandse zaken het personeelsbeleid herzien en is de dam tussen specialisten en gene-

ralisten geslacht. Daarmee kwamen er ook mogelijkheden voor uitzending van specialisten zoals ik. Over Uganda hadden mijn vrouw en ik veel positieve verhalen gehoord. Toen daar een functie vrijkwam, hebben we die kans gegrepen.'

Hoe is het leven in Kampala? Gevaarlijke stad?

Hilberink: 'Uganda is een prachtig land met een goed klimaat; nooit warmer dan dertig graden. Kampala is een tamelijk veilige stad, weliswaar niet zo veilig als Ouagadougou, daar was het zelfs veiliger dan in Enschede! In Kampala komen soms roofovervallen voor, en als witneus ben je natuurlijk een target. Gelukkig hebben wij weinig vervelende dingen meegemaakt. Ja, laatst werd bij mijn vrouw haar kettinkje van de hals gerukt, maar dat kan overal gebeuren.'

Idema: 'Ik vind Uganda een uitstekend land voor een eerste plaatsing. Klimaat, natuur, veiligheid en mensen scoren allemaal hoog. Met name de vriendelijkheid van de mensen staat mij aan, een verademing met het gestresste Den Haag. Qua veiligheid waren we ten onrechte bang gemaakt voor ons vertrek. Het viel erg mee, je hoort wel in-

cidenten, maar als je goed uitkijkt en voorzorgsmaatregelen neemt, kun je er vrij ongestoord leven. En de bescherming is goed. Ik heb een groot hek om mijn tuin met prikkeldraad erop en 's nachts staan er twee guards voor de deur, betaald door de ambassade. Ook hebben we een *panic-buttons* systeem, één druk op de knop en er komt binnen vijf minuten versterking.'

Hoe ziet het ambassadeurwerk eruit?

Hilberink: 'Toen ik in Burkina woonde, zat ik continu in de jeep op weg naar allerlei projecten. Maar het beleid is onder Herfkens omgegooid. In plaats van geld in vijftig verschillende projecten te steken, geven we nu rechtstreeks geld aan de Ugandese overheid. Dat betekent dat wij en andere donorlanden steeds kijken of het geld goed wordt besteed. En dat betekent vergaderzaaltje in, vergaderzaaltje uit. Maar zo af en toe stap ik nog wel in de jeep hoor! Ook ben ik eindverantwoordelijke voor de handelsbevordering. In de betere Amsterdamse restaurants kun je tegenwoordig vis uit Uganda eten. En als plaatsvervangend ambassadeur beland ik zo af en toe in het wereldje van recepties en diners.'

Idema: 'Dat het werk is veranderd heb ik niet in de praktijk kunnen ervaren omdat dit mijn eerste uitzending is. Maar ook voor mijn werk heeft het consequenties gehad. Of je nu verantwoordelijk bent voor de financiën rondom een groot aantal projecten of voor een paar overmakingen maakt nogal wat uit. Het financiële werk is grofweg verschoven van intern administratief naar externe advisering. Naast de centen van ontwikkelingssamenwerking houd ik me bezig met de interne gang van zaken op de ambassade en ben ik eindverantwoordelijke voor de consulaire taken. Dat betekent dat ik bijvoorbeeld zorg voor hulp aan Nederlanders in nood. Laatst zat een Nederlandse man hier in de gevangenis. Dan moet je in de gaten houden of het proces wel goed loopt.' **Hilberink:** 'In Burkina was dat ook mijn taak. Daar heb ik eens een zoektocht door de woestijn op poten gezet omdat twee Nederlandse jongens daar waren verdwaald. Die bleken te zijn omgekomen.'

Al plannen voor na Uganda?

Hilberink: 'Wij gaan in 2005 terug. Mijn vrouw en ik vinden het belangrijk dat de kinderen naar de middelbare school in Nederland gaan. Ze zitten hier op een Engelse school. Dat vinden ze erg leuk, al kwamen in het begin wel elke dag traantjes. Maar wat wil je, ze verstonden de juf en hun klasgenootjes niet en misten opa en oma en de vriendinnetjes uit Voorschoten. Dan denk je als ouder wel eens: waarom moet dit ook alweer zo nodig?'

Idema: 'Wij willen hierna nog een uitzending doen, het liefst in Latijns-Amerika. Ik ben nu al aan het kijken naar banen die vrijkomen. In principe blijven we tot 2004 in Uganda, maar misschien tekenen we voor een jaar bij, als blijkt dat er in 2004 geen leuke functies vrijkomen. Maar ook wij willen de kinderen in Nederland op school doen. Daarna kunnen we altijd nog alle kanten op!' ■

Rue Octave-Feuillet, een rustig straatje vlak bij Musée Marmottan (met impressionist Monet en anderen), de Périphérique Ouest (afrit Porte de Muette) en het Bois de Boulogne.

Bert Groenman

Diplomaat in Parijs

De Benelux-vertegenwoordiging bij de OECD in de Franse hoofdstad huist in een statig oud pand, waarin de Franse tijden van weleer herleven, althans wat het interieur betreft: hoge plafonds, kroonluchters, goudomrande spiegels en -op de vrijdagmiddag- een rustige sfeer. De auto van de bezoeker wordt vanaf de straatzijde dwars door de lounge gedirigeerd en afgemeerd op de statige binnenplaats achter het pand, te midden van het wagenpark der *Corps Diplomatique*.

Jeroen Verheul (43) is namens Nederland de 'plaatsvervangend permanent vertegenwoordiger' bij deze organisatie van 30 lidstaten die zich vanuit haar standpunten over democratie en markteconomie bezighoudt met de economische samenwerking met en ontwikkeling van 70 andere landen. Kort en goed: de OECD (OESO in het Frans) helpt regeringen met vraagstukken van economische en politieke aard en ziet toe op de uitvoering. En dat is nodig, want er gaat veel geld om. Verheul, die in augustus 2002 met zijn gezin naar Parijs kwam voor een jaar of vijf, is een rustige verschijning, zoals het een ambassadeur betaamt. Bril, grijze stoppelbaard, grijs kostuum, paars overhemd. Even bedaard als in zijn UT-tijd, waarin hij bestuurskunde studeerde (internationale afstudeervariant, afgerond in '85) en voorzitter was van het Campusbestuur. Tijdens zijn afstuderen was hij de persoonlijke medewerker van europarlementariër Bob Cohen (PvdA). Zijn scriptie ging over de Europese coördinatie van ontwikkelingsbeleid. Kort daarop werd Verheul na een strenge selectie toegelaten tot het diplomatenklasje van Buitenlandse Zaken. 'Ik scoorde goed op leiderschap, rust en analytisch vermogen. Dat eerste punt, dat wist ik niet, maar het bleek te kloppen. In mijn functie ben ik in staat mensen te overtuigen en voor mijn standpunt te winnen. Daar is veel geduld en tact voor nodig, ja.'

Verheul is een echt vergaderbeest. Hij is vaak te vinden in het OECD-conferentiecentrum, op steenworp afstand van zijn kantoor, waar hij zich van het ene overleg naar het andere spoedt. Inzet zijn de bestedingen van de enorme geldbedragen (3,5 à 4 miljard dollar per jaar, met een Nederlandse aandeel van 7 tot 8 %) die de aangesloten landen steken in ontwikkelingssamenwerking. Veel wandelgangenverkeer, diplomatie, beïnvloeding. Een moeizaam proces, zo lijkt het. Maar Verheul voelt zich er wel bij. Zulks onder meer ter voorbereiding van de besluiten die de ministers in april komen ondertekenen. 'Afzegenen' heet dat in diplomatenjargon. Verheul ziet terug op een gavarieerde loopbaan tot nu toe. Van '86 tot '88: Nederlandse ambassade in Cameroun ('we deden daar vijf landen tegelijk, met een oppervlakte net zo groot als Europa'), daarna anderhalf jaar op het ministerie van BZ ('om de puinhopen van het paspoortproject op te ruimen'), vervolgens werkzaam als particulier secretaris van europarlementariër Piet Dankert, gevolgd door activiteiten rond het Verdrag van Maastricht en de omvorming van EG naar Europese Unie, van '92 tot '96 ambassade in Lusaka (Zambia), daarna drie jaar op het ministerie bij de afdeling noodhulp, drie jaar als hoofd van de afdeling ontwikkelingssamenwerking op de ambassade in Addis Abeba (Ethiopië) en nu dus Parijs. 'Geweldige stad, redelijk veilig zolang je binnen de Périphérique blijft, hoog cultuurgehalte en prima voor de kinderen.' Verheul beseft als geen ander dat hij als ambassadeur in een bijzondere positie verkeert. 'Ik ben zagezegd niet onderworpen aan de landswetten, in dit geval van Frankrijk. Ik betaal hier geen belasting en ook geen accijnzen op drank en benzine. Dat is wel aardig natuurlijk. Maar elitair of arrogant? Nee hoor, al is waakzaamheid in dit vak altijd geboden: ik ben natuurlijk ook maar gewoon ambtenaar. En dat blijf ik tot mijn vijfenzestigste.' ■

Naam: Rob de Boer

Studies: werktuigbouwkunde, Luchtvaartschool

Afgestudeerd: 1988 (UT), 1992 (KLM)

Beroep: verkeersvlieger

‘Vrij als een vo

Rob de Boer: ... alleen intercontinentale vluchten van zes tot veertien uur ...

(Foto: Bastiaan van Musscher/Capital Photos)

Welk jongetje droomt er nou niet van: piloot worden. Maar voor brildrager Rob de Boer leek een vliegenierscarrière niet weggelegd. Dus werd het werktuigbouwkunde aan de UT. Toen hij afstudeerde bij Fokker bleken zijn kansen gekeerd: de ingenieur werd alsnog piloot. Bij de KLM, op een Boeing 747.

Maaïke Platvoet

Van Vleugellam tot vliegenier

‘Daar komt-ie aan: dat is nou de kist waar ik mee vlieg,’ zegt De Boer, wijzend naar het immense gevaarte dat een hangar op Schiphol Oost wordt binnengesleept. De Boeing 747-400 komt net terug uit Los Angeles en is toe aan een onderhoudsbeurt. ‘Bij reparaties neem ik graag een kijkje. Zal wel te maken hebben met mijn technische achtergrond.’ Glimlachend: ‘Maar ik loop de monteurs niet voor de voeten. Ieder z’n vak.’

De ingenieur zit al elf jaar in de lucht. Hij volgde een peperdure opleiding aan de Rijksluchtvaartschool, de huidige KLM Luchtvaartschool, om zijn droom te verwezenlijken. En dat na zes jaar studeren in Twente. ‘Waarom werktuigbouwkunde?’, herhaalt hij de vraag. ‘Het was duidelijk niet mijn eerste keus. Vliegen, dat wilde ik. Maar begin jaren tachtig maakte je als brildrager absoluut geen kans op toelating tot de luchtvaartschool. Dus op zoek naar iets anders, een praktische, technische studie moest het zijn.’ De Boer belandt in 1982 in Twente. ‘Het leek me wel wat, zo’n jonge

universiteit met een campus.’

De eerste twee jaren op de UT woont hij aan de Campuslaan 53, later in een studentenhuus in Hengelo. Zijn studie loopt lekker. Maar na anderhalf jaar gaat het roer om. ‘Ik behaalde een forse onvoldoende voor een tentamen. Toen dacht ik: misschien moet ik even wat anders doen. Ik liet mijn studie links liggen, stroopte een jaar lang feestjes af en dronk vooral veel bier.’

De vliegambities worden echter niet zomaar opzij gezet. De Boer wordt lid van de Drienerlose Zweefvliegclub Vleugellam, waar hij bijna vijf jaar actief is. Ook in het bestuur. Daarnaast is hij een actief sporter op de campus. ‘Sporten werd flink gestimuleerd op de UT. Daar pluk ik nu, in mijn zittende beroep, nog de vruchten van. In een hotel zoek ik altijd een fitnessruimte op. Even ontspannen.’

Terugblikkend op zijn WB-studie komt ook de herinnering boven aan oud-rector en hoogleraar ontwerp- en constructieer Harry van den Kroonenberg, bij wie De Boer afstudeerde. ‘De constructieve manier >>

‘De adrenalinestoot na een moeilijke landing, dat maakt dit vak zo fantastisch.’

(Foto: Bastiaan van Musscher/Capital Photos)

waarop Van den Kroonenberg problemen benaderde en oploste, daar denk ik nog vaak aan terug. Die man is voor mij een voorbeeld.’ De studie op zich ervoer de copiloot als ‘strikt technisch georiënteerd’. De Boer: ‘Wat ik miste was een stukje sociaal onderwijs. Hoe leer je met mensen om te gaan in het bedrijfsleven?’ Zijn ingenieurstitel is leuk, maar niet noodzakelijk voor z’n huidige functie. Toch zou De Boer het weer zo doen. ‘Mijn studie is vormend geweest. Het gaf me de nodige bagage.’

Bij Fokker - hoe kan het anders - studeert De Boer in 1988 af. Dan verandert zijn toekomst: de regels zijn aangepast en opeens blijkt een bril geen beletsel meer voor een luchtvaartcarrière. Hij wordt direct toegelaten tot de opleiding, maar moet eerst nog in militaire dienst. Daar vervult hij een officiersfunctie bij de landmacht. Dan zijn alle obstakels genomen.

‘Vliegen is heerlijk. Het liefst naar China of Afrika,’ bekent de verkeersvlieger. ‘Vrij zijn als een vogel, andere culturen ontdekken, maar ook de adrenalinestoot die vrij komt bij een moeilijke landing. Dat maakt dit vak zo fantastisch.’ Het is hard werken, dat wel. De Boer maakt alleen intercontinentale vluchten, die zes tot veertien uur in beslag nemen. Per maand moe-

ten er zo’n 75 à 80 vliegreizen gemaakt worden. ‘En dat zijn niet de uren in een hotelbed, maar echt de uren die ik in de cockpit zit.’

Als hij wil, zou De Boer over een jaar in een kleiner toestel plaats kunnen nemen op de linker stoel in de cockpit, die van de captain. ‘Dat is een ambitie, maar als je vliegt op een grotere kist heb je meer vrije tijd en kun je meer van de wereld zien. Wel maak je minder landingen op intercontinentale vluchten dan wanneer je op Europese bestemmingen vliegt.’

De echtgenote van de copiloot werkt als stewardess. Zij begrijpt zijn passie, kent het onregelmatige werk en de bijbehorende jetlags. ‘Met twee kleine kinderen is het wel eens lastig om alles te combineren. Als zij vliegt, ben ik thuis en andersom. De tijd met elkaar is schaars en kostbaar. Maar we willen niet anders, en het gezin gaat altijd voor.’ Tijd met elkaar is er volop tijdens de vakanties. In verre oorden, tegen gereduceerd vliegtarief? ‘Nee: een weekje skiën in Zwitserland, met de auto natuurlijk. Of een weekendje Centerparcs in eigen land. Heerlijk.’ ■

Ben jij die ambitieuze doorzetter,

- met een niet-bedrijfskundige vooropleiding
- werkzaam in een kennisintensieve omgeving
- en met het streven om in je carrière echt verder te komen?

Young Professional MBA is er voor jou!

- een dynamische aanpak gericht op jong talent
- een studie, goed te combineren met werk en privé leven
- een combinatie van managementconcepten en praktische toepassing
- precies die vaardigheden die nodig zijn om een succesvol manager te worden
- een bijdrage kunnen leveren aan de groeiambities van je bedrijf
- profiteren van de kennis en expertise van twee gerenommeerde universiteiten

*Surf naar www.ypmba.nl
en ontdek wat YPMBA
jou te bieden heeft!*

tias
BUSINESS SCHOOL
TILBURG UNIVERSITY

Tias Business School - T 013 466 86 13
Tu/e-Postgraduate School - T 040 247 89 99

TU/e technische
universiteit
eindhoven

**YPMBA: de part-time MBA
voor jonge professionals**

The Best of Both Worlds

Naam: Paul M. Officier

Geboren: Willemstad (Curaçao), 1949

Studie: Werktuigbouwkunde, 1966-1971

Afstudeer richting: Fijnmechanische
techniek

Beroep/functie: manager bij Philips

Werklocaties vanaf 1970: Hengelo
(Hollandse Signaal), daarna vanaf 1982
voor Philips: Leuven, Penang (Maleisië),
Dreux (Frankrijk), Kwidzyn (Polen), Ciudad
Juarez (Mexico) en Hasselt (België).

Het vluchtige bestaan van een Philips-expat

Zwerftocht over de

Twee decennia lang voor Philips op pad in het buitenland - op zeven verschillende plekken in de wereld - hebben het leven van Paul en Marieke Officier, ooit Twentenaren maar nu regelrechte wereldburgers, gekleurd en getekend. Teleurstellingen en gelukzalige momenten wisselden elkaar met regelmaat af.

Gepokt en gemazeld kwamen ze uit de strijd te voorschijn, terug in Europa, dicht bij het eigen vaderland.

Maar voor hoe lang?

Bert Groenman

Na een moeilijke missie in de Mexicaanse miljoenenstad Ciudad Juarez, wonen de Officiëren sinds half 2002 in de Belgische Kempen, vlak onder Eindhoven. Tot grote voldoening van vooral de vrouw des huizes. Ze heeft het verkassen wel gezien en voelt zich als een vis in het water, daar in Lommel, vijf kilometer onder de Nederlandse grens. Fraaie koopwoning aan de rand van dit welvarende stadje met alle denkbare voorzieningen, een reusachtige tuin, vriendinnen binnen handbereik, kinderen op bescheiden rij-afstand in Nederland. Een eigen auto, verscheept uit Mexico. Wat wil je nog meer? Philips Hasselt ligt veertig kilometer zuidelijker, ter hoogte van Maastricht: een fluitje van een cent voor de gloednieuwe full hightech aangedreven Renault VelSatis van de kostwinner zelf.

Maar een nieuwe klus lijkt zich aan de Philips-horizon af te tekenen nu de vestiging Hasselt wordt gesloten. Het personeel -meer dan 900, waaronder veel hooggeschoolde mensen- komt op

straat te staan, de activiteiten verhuizen naar Azië.

Het nieuws van de sluiting, dat de voorpagina's gedurende de maand december 2002 tekende, sloeg in als een bom, althans in België. Dagbladen brachten de jobstijding in zwartomlijste kaders, personeel demonstreerde bij het Philips hoofdkwartier in Amsterdam, dat voor de sluiting verantwoordelijk werd gehouden. Officier, in Hasselt aangesteld als *operations manager* ter aansturing van enkele fabrieken in de wereld, zag als één van de topmannen van de vestiging het onheil op zich afkomen, zonder dat hij er iets aan kon veranderen. 'Een drama' noemt hij het. 'Je wilt wel geloven dat ik een rotjaar achter de rug heb. Niet leuk voor mezelf maar vooral niet voor de mensen die hier al jaren lang werken. Ik had van deze baan natuurlijk veel meer verwacht. Sommigen zullen wellicht snel een nieuwe baan vinden als delen van de vestiging (waaronder dvd-branders voor applicatie in pc's, red.) worden >>

doorverkocht, maar voor anderen is dat veel moeilijker.' De 'afwikkeling van Hasselt' vergt voor hem nog enkele maanden.

En daarna?

Officier: 'Het is een heel onzekere tijd. Ik zit nog niet echt te springen om weer een klus in het buitenland - we zitten hier immers pas. Maar ik beseef ook wel dat de spoeling dun is. Er moet binnen Philips maar net een leuke job beschikbaar komen. Nee, ik verwijt dit mijn werkgever niet. Ik weet dat sluitingen aan de orde van de dag zijn. Je hoopt alleen dat het jou niet treft.' Financieel hoeft hij zich geen zorgen te maken, zegt hij, maar leuk is anders. Een kantoorbaan in Eindhoven zou, na alle spannende locaties in de wereld, geen bevredigende optie zijn, erkent hij. 'Mijn vrouw zal er nóg meer moeite mee hebben

om weer te verhuizen, tenzij het gaat om een locatie waar ze snel een sociaal netwerk kan opbouwen en de taal geen probleem vormt. En in de *middle of nowhere* zal dat niet meevallen.' Paul: 'Ik ben bezig met een paar opties binnen Philips, in Nederland, maar ook daarbuiten. Het uitgangspunt is dat het moet gaan om locaties waar we ons beiden in kunnen vinden. De stem van mijn vrouw gaat steeds zwaarder meetellen, dat klopt. En terecht want in dit werk moet je absoluut verzekerd zijn van de steun van je echtgenote. Je doet het met z'n tweetjes. Als het aan mij ligt zou China of de Filipijnen wel iets kunnen zijn, of Noord-Amerika. Maar ja, ik ben niet erg gecharmeerd van het leven in de States. Er liggen daar wel wat leuke *opportunities*, meer kan ik er nu niet over vertellen. En tja, misschien is er in het noorden van Nederland wel een optie, wie zal het zeggen.' Het gaat meestal om een job als vestigingsdirecteur, een post die hij vanaf 1995 vervulde in Polen (vijf jaar) en Mexico (twee jaar). In die sfeer zal het moeten liggen, voor minder willen de Officiëren niet meer verhuizen. Al die banen in het buitenland - twintig jaar lang: het was een aaneenschakeling van voorbe-

reiding, speciale cursussen om cultuurschoks het hoofd te bieden, huisraad in containers stoppen, verhuizen, tijdelijke verblijven in vijfsterrenhotels, wennen aan de nieuwe omgeving, bureaucratische barrières slechten, sociale settling, het regelen van optimale scholing voor de kinderen en nuttige daginvulling voor de niet-werkende echtgenote, een nieuwe taal leren. Plus - het belangrijkste - richting geven aan de nieuwe functie. Het zijn geen kinderachtige banen, die slechts zijn weggelegd voor doorzetters en overlevers. Zij paren kennis van zaken aan het vermogen om in relatief korte tijd orde op zaken te stellen, vitale aspecten in het bedrijf te verbeteren, neergang om te buigen in progressie. De spanning van presteren is groot, want een expat bij een multinational is een dure jongen, die zijn geld meer dan waard moet zijn. De uitzending van een expatriate-gezin naar het buitenland kost het moederbedrijf Philips honderdduizenden euro's. En ook de lokale vestiging draagt haar steentje bij. Zo vergt een internationale school per kind al gauw (omgerekend) een investering van tien- tot twintigduizend euro per jaar. Paul Officier begon in 1966 in

Leuven - Hasselt, België

Penang, Maleisië

Dreux, Frankrijk

Twente werktuigbouwkunde te studeren, welgeteld twee jaar na de allereerste lichting. Het was de tijd van pionieren. Alles was nieuw. Tentamen deed je doorgaans in pak met stropdas, colleges verzuimen was er niet bij. Ook op zaterdag zaten ze keurig in de collegebanken, de enkele honderden jongetjes en een handvol meisjes. Dat waren nog 'es tijden. Het tekort aan meisjes op de campus was zo nijpend dat het heel gewoon was dat een studentenflat met een advertentie in de plaatselijke krant vrouwen naar de campus lokte als er zich een feestje aandienende. En dat was natuurlijk met de regelmaat van de klok het geval. De gala's mochten er zijn en ook de flatfeesten waren al twee jaar een ingeburgerd begrip. Bussen vol verpleegsters zwermde dan uit over de campusflats, zij het tijdelijk, want de leiding van de universiteit (die toen nog technische hogeschool heette), waakte er voor dat de vrouwelijke gasten bleven slapen. Officier herinnert zich hoe hij en zijn flatgenoten (Toon Heggeler, Marcel Geerdink en Albert Postuma) via zo'n advertentie aan aangenaam vrouwelijk schoon kwamen. Een *blind date* op 30 september 1967 bij

het roemruchte Witte Huis in het centrum van Enschede leverde hen een kwartet onbekende dames op. Na enig loven en bieden kwam de verdeling tot stand en leerde Officier zijn vrouw kennen, die kleuterjuf bleek te zijn. In die tijd zat hij in het bestuur van de Sportraad en hielp hij vanuit die functie mee met het organiseren van het landelijke, jaarlijkse sporttoernooi voor eerstejaars (de ESTD). Na het zogenaamde baccalaureaat (te vergelijken met de huidige bachelor) ging Officier werken bij Hollandse Signaal Apparaten in Hengelo (tegenwoordig Thales geheten), van waaruit hij twee jaar later (in '71) zijn doctoraalbul behaalde. Dat kon zo snel omdat hij zijn baan als ontwerper wist te combineren met zijn afstudeeropdracht: het construeren van een productiemachine. Amper afgestudeerd diende hij als dienstplichtig kanonnier bij de Artillerie in Nunspeet. 'Nee, geen officier, maar gewoon soldaat. Dat was korter. Ik had een houwitsers M 109', weet hij nog. Hij keerde terug bij Signaal en werkte daar als projectmanager tot 1982, onder meer aan projecten rond de Europese satelliet IRAS, de opvolger van de ANS, en de mechanische ontwikke-

ling van radar. Maar allengs bleef de uitdaging bij Signaal achter bij zijn eigen ambities. 'Ik had het daar wel gezien, zag om me heen allemaal uitgebloeiende ouwe mannen van veertig, wilde me verder ontwikkelen'. Prettige bijkomstigheid bij het vinden van een andere baan was dat Philips net Signaal had overgenomen. De Philipslijn bracht >>

Kwidzyn, Polen

Ciudad Juarez, Mexico

Maleisië: Paulien, Marieke,
Niek en Marian.

het gezin Officier voor het eerst over de grens, waar pa (eerst) een job kreeg als groepsleider mechanische ontwikkeling in de hifi-fabriek te Leuven. Voor Marian (1974), Niek (1976) en Paulien (1977) was de cultuurschok het grootst, weggerukt van de vriendjes en vriendinnetjes in de Hengelose wijk Old Ruitenborgh. Paul: 'Het betekende voor de kinderen iedere dag in uniform naar school. Lange dagen maken, veel huiswerk.' De Leuven-periode duurde van 1982 tot '88. Eerst werkte Officier zoals gezegd als groepsleider, later als baas van de gereedschapsmakerij van honderd man, de opmaat zoals later bleek voor de functie van fabrieksdirecteur. 'Het was als het ware m'n eigen tent. Het was geen *mainstream*, er lag wat minder stress op. Het verschil van Leuven met Signaal was het veel hogere tempo waarin de zaken werden afgewikkeld. In Hengelo was je verwend met

dure, langlopende hightechprojecten, in Leuven lag de nadruk op het in grote aantallen produceren van relatief goedkope producten'.

De Belgen? 'Ze zijn heel beleefd en sympathiek, wat beschaafder dan Nederlanders, maar met minder zelfvertrouwen, ook ten opzichte van de Fransen. Ze leven ook meer op zichzelf, maar als het ijs eenmaal gebroken is zijn het vrienden voor je leven. Het leven is er bourgondischer. Lekker eten en drinken. De winkels zijn er langer open, de kroegen niet te tellen.' Gezellig of niet, België werd in die beginjaren tachtig geteisterd door de Bende van Nijvel, een groep zware criminelen die het hadden gemunt op supermarkten Delhaize. Bij iedere overval op een supermarkt werden wel één of meer argeloze klanten doodgeschoten of in gijzeling gehouden. De schrik zat er destijds bij iedereen goed in, herinnert Marieke Officier zich.

Met boodschappen doen bij Delhaize tekende je bijna je eigen doodsvonnis. De groep opereerde in het taalgrensgebied onder Leuven. De politionele instituties in Vlaanderen, noch Wallonië kregen er vat op. De daders zijn nooit gepakt. Het verblijf in Leuven liep contractueel na zes jaar af, wist Officier en hij bereidde zijn gezin er langzaam maar zeker op voor dat er een volgende stap zat aan te komen. De eens zo trotse Philipsfabriek vlak buiten de Ring en op steenworp afstand van het veelbezongen Park Heverlee had zijn langste bloeitijd gehad, de productie werd verplaatst naar de lage-lonenlanden. 'Als gezin waren we *movable*, klaar voor een nieuwe uitdaging, waar dan ook. We hadden zin in een nieuw avontuur'. En zo vertrokken de Officiertjes in 1988 naar het eiland Penang, Maleisië. Eerst een batterij inentingen, daarna alle spullen in grote zeecontainers. Hond mee. 'Ik zou er een nieuwe fabriek bouwen, maar dat ging niet door, de Philipstop blies de bouw ervan op het laatste moment af. Nou, ik was er toch, dus ik kreeg vervolgens een liaison-functie tussen de ontwikkelcentra in Hong Kong, Wenen, Singapore en Leuven. Het leven was er fantastisch, altijd lekker weer, een prima salaris, hagelwitte stranden, helemaal *bounty*. Een specifieke Nederlandse club was er niet, maar er waren genoeg landgenoten en andere expats voor de sociale contacten, surfen deden we in het weekend of we maakten uitstapjes naar het Maleisische vasteland.' In het begin was het wel even

wennen. 'Totaal andere cultuur, gek voedsel, allemaal donkere mensen. Dus bij aankomst hielden we onze kinderen goed vast, bang als we waren voor kidnappers en andere criminaliteit. Het minste vergrijp kost je daar zo een paar jaar cel. Dat idee, daar moet je doorheen, je went eraan. En zo erg was het allemaal niet, al blijf je er altijd de rijke blanke. Voor dag en dauw aan het werk voor de grote hitte toeslaat, een dienstbode (ama, red.) voor de kinderopvang en het huishoudelijk werk. Grote verschillen tussen rijk en arm. Dat bepaalde de grens. Het was er helemaal te gek, maar ook beperkt. En ook hier gold: ons verblijf was eindig.' Belangrijk pluspunt voor hun ontwikkeling: de kinderen hadden op de internationale school in een paar maanden vloeiend Engels leren spreken, al werd hun Nederlands er – zeker grammaticaal – niet beter op.

Officier: 'Na een jaar of twee kwam het moment dat de spanning en uitdaging er, ook werktechnisch, af was. De kinderen begonnen zich exclusief en verwend te gedragen. Het leken wel rijkeluis kinderen, al was dat natuurlijk niet zo. Dat was het laatste wat we wilden. Ik begon om te zien naar een nieuwe baan.'

In de zomer van 1990, de Golf-oorlog stond op uitbreken nadat

Irak de olievelden van Koeweit was binnengevallen, streek het gezin neer in Bailly, Frankrijk, een welgesteld forenzenplaatsje vlak bij Parijs. In St. Germain-en-Laye konden de jongste kinderen – op puberleeftijd inmiddels – terecht op een vermaarde ('maar bekakte') internationale school met voertaal Frans. Marian, de oudste, werd geplaatst op de British School of Paris. Standplaats van Paul: Philips Dreux (tv's), op een zestig kilometer afstand van Parijs. 'Het Frans was natuurlijk de bottle-neck, dat spraken we geen van allen. De kinderen hadden de taal binnen een mum van tijd te pakken, mijn vrouw deed er iets langer over en ik, als laatste, kon me er na een tijdje aardig mee redden. Al moet ik zeggen dat bijvoorbeeld een functioneringsgesprek in het Frans niet meevalt. We hebben er vijf jaar gezeten, het was een mooie tijd. Dreux was een leuke, trotse fabriek. Ik was een dure kracht, ik moest me invechten in de Franse manier van doen en denken en me extra waarmaken. De kunst was je niet als een Hollander te gedragen, initiatief te tonen, de juiste dingen te doen. Te scoren dus. Zoals het aannemen van de juiste mensen en de minderen te laten vertrekken. *Progress*, dat was de drijfveer. Zoals in al mijn banen. In het begin zie je zwak-

ke plekken in de organisatie. Als je iets wilt veranderen doe het dan direct en wacht niet een jaar, want dan neemt je geloofwaardigheid af. Verwijder bijvoorbeeld mensen die niet functioneren. Wees eerlijk'.

En daar slaagde je in?

'Mijn kracht is, denk ik, dat ik erg *involved* ben. Het beleid van de tent staat centraal. Daar ga je voor en je maakt vuile handen. Dat wordt me soms niet in dank afgenomen, het is niet anders. Je bent de leider, je zet de lijnen uit, je vraagt, nee eist veel van jezelf en de mensen om je heen. Continu. Lange dagen maken, vroeg beginnen, keihard werken'.

En Parijs was natuurlijk aange-naam dichtbij.

'Ja, geweldig. De kinderen ontwikkelden er voor het eerst hun sociale contacten en hadden, toen ze al studeerden in Nederland, soms nog heimwee'.

Hoe groot was in 1995 het contrast met het volgende station: het net onder Gdansk gelegen Kwidzyn in het noorden van Polen.

Paul: 'Het was een *opportunity*. Ik werd gevraagd om er een nieuwe tv-fabriek te bouwen. Welke idioot doet zoiets: ergens achteraf vanuit 'nul' een fabriek uit de grond stampen, letterlijk? >>

Links en middenboven:
Blik op de tv-hal in Juarez.
Rechtsboven: De productiehal in Kwidzyn.

De woning in Penang.

In een arm gebied, waar de tijd honderd jaar is blijven stilstaan. Met een vreemde taal waar geen brood van te bakken is, met ouwe auto's en een straatbeeld van de jaren vijftig. En dan is de kunst om je vrouw ook nog enthousiast te maken, want voor mij was het vrij snel duidelijk: gewoon doen.'

En zo gebeurde het. De eerste weken opereerde Officier vanuit Frankrijk en vloog een paar keer per maand naar Warschau en pakte dan de auto voor een rit van een paar honderd kilometer dwars door de binnenlanden van Polen. Vaak 's nachts, met gaten in het wegdek en geen of nauwelijks verlichting. Het was de tijd dat zoonlief Niek (die niet de indruk wekte stevig te blokken) in Parijs voor zijn eindexamen zat en alleen al om organisatorische redenen moest slagen. Marian studeerde al voor onderwijzeres in Groningen. Marieke: 'Niek kwam door zijn examen, godzijndank. Voor de gezinssituatie waren het hele spannende tijden. Anders had-ie nog een jaar in Parijs moeten blijven, zonder ons. Want wij stonden immers op het punt naar Polen te vertrekken.' De jongste, Paulien, baarde minder

zorg. Zij moest sowieso nog een jaar en kon in Parijs onder dak worden gebracht bij een bevriend gezin. Ze zou later economie gaan studeren, met Internationale Betrekkingen als afstudeer-variant. Niek probeerde het aan de UT, maar week al snel uit naar de HTS. Werktuigbouwkunde, net als pa. Stage? In Canada. Hij werkt nu als ingenieur bij Cordis Europa.

Paul: 'Alle kinderen kwamen op hun pootjes terecht, maar het was lang niet gemakkelijk. Het punt is dat je kinderen op hun eentje studeren in Nederland, waar hun wortels eigenlijk niet liggen, terwijl hun ouders in het buitenland zitten. Dat was voor ons niet leuk en voor hen al helemaal niet. Ze hebben zich vaak alleen gevoeld, dat wil ik wel erkennen.'

Doel van de operatie in Kwidzyn, of liever de simpele opdracht van het hoofdkantoor in Nederland luidde: bouw in razend tempo een fabriek naast het bestaande kleine, Poolse fabriekje. Hoe je het doet zoek je zelf maar uit, hulp kun je krijgen, je moet je deadlines halen en daarna gaan *performen*. Trek Pools personeel aan plus een paar expats, en produceer zo snel mogelijk 2,5 miljoen tv-toestellen per jaar. Het was medio 1995. Ga er maar aan staan. De grote baas: 'Dit was m'n eerste fabriek die ik mocht bouwen en waar ik dan directeur van zou worden. Dat was een enorme uitdaging. Een blauwdruk hoe je zoiets doet was niet voorhanden, dus ik ben gewoon maar begonnen, samen met mijn Poolse collega van het bestaande fabriekje. Zonder deze *native speaker*, die al veel contacten had, zou de klus trouwens gods-

onmogelijk zijn geweest. Dat was het nu ook al bijna. Essentieel was ook de hulp die de andere Philips tv-fabrieken in Europa boden.'

Hij weet nog hoe er bij weer en wind aan de bouw werd gewerkt, in de sneeuw met twintig graden onder nul. Niks geen vorstverlet, nee gewoon met de drillboor de stijfbevoren grond in om de fundering neer te leggen. Groot was de consternatie toen Officier in zijn kantoorje elders op het terrein op een kwade dag werd gebeld met de mededeling dat de fabriekshal-in-aanbouw was omgevallen. Omgevallen! Een paar weken voor de fabriek zou worden opgeleverd.

Dan schrik je wel even.

'Ja, dat mag je wel zeggen. Gelukkig vielen er geen slachtoffers. Ja, een man brak zijn sleutelbeen. Maar wat een consternatie. Politie erbij, ambulance, allerlei autoriteiten. Allerlei procedures zouden niet zijn nagekomen. Ik heb daar wel een paar grijze haren van opgelopen, ja. De onderaannemers begonnen zelfs hun spullen al weg te halen van de bouw omdat ze dachten dat de zaak reddeloos verloren was. Voor Philips dreigden miljoenen guldens naar de knoppen te gaan. Het had niet mogen gebeuren. De aannemer, die trouwens later failliet ging, had niet steeds een gelukkige hand. Wat ik deed? Nieuw materiaal aanschaffen, met man en macht deze tegenslag opvangen en doorstarten, ik had geen keus. Afijn, op een gegeven moment stond de fabriek er weer en kreeg ik de zaak aan het draaien. Het ging steeds beter, we waren op weg naar het ver-

beteren van de *world class excellence*, maar het kwam ook regelmatig voor dat de lopende band stil bleef staan. En dan moest je keihard ingrijpen om de zaak weer op de rails te krijgen. Je bent zo een paar ton euro per dag kwijt. De fabriek produceert nu vier miljoen toestellen per jaar en is daarmee één van de grootste van Europa.'

En dat geeft een goed gevoel.

'Absoluut. Het is lekker om terug te kijken op iets wat je hebt neergezet. Het was een erkend succes en dan ben je geen kleine jongen, nee. Bovendien, het is een leuk land met een prachtige natuur. Maar ook hier gold: de betrekkelijk primitieve omstandigheden waarin je leeft accepteer je eerst wel, maar na vijf jaar niet meer. Ik beseftte dat ik, zeg maar, verslaafd was aan spanning en uitdagingen. Dan moet je op de top van je succes opstappen en de zaak overdoen aan een ander. Omwille van de continuïteit. En dat deden we.'

De volgende klus, de Philips tv-fabriek in Juarez, Mexico, pal tegen de grens met de VS met El Paso als grootste stad, is van een geheel andere orde, maar niet minder lastig. Officier, aangesteld als vestigingsbaas: 'Vroeger was het de beste fabriek van Philips, maar de klad zat erin. Het draaide slecht, mensen liepen weg. Qua competenties kon de fabriek de vernieuwingen die waren doorgevoerd, niet aan. De kunst was om het vertrouwen van de werknemers in hun bedrijf te herstellen en snel en resoluut maatregelen te nemen om de bedrijfstarget te halen: iedere zes seconden een tv van de band te laten rollen. Die

bovendien nog goed moest zijn ook. Het terughalen van ondeugdelijke apparaten is een verschrikkelijk karwei. En heel erg duur. De metropool Juarez stemde het echtpaar Officier niet echt vrolijk, al wisten ze er met al hun opgebouwde ervaring een 'redelijk acceptabele' draai aan te geven. Marieke leerde er Spaans, net zoals ze daarvoor Pools en Frans had leren spreken. Maar van een fijn sociaal leven, zoals na enige tijd in Polen ontstond, was geen sprake. Zij: 'Het begin was heel moeilijk, later went het wel. We hebben voor veel hete vuren gestaan. Maar eerlijk gezegd was ik wel blij dat we weer vertrokken.' Haar echtgenoot: 'De armoede is er groot, het straatbeeld is er vrij agressief, de drugsmafia, zware criminaliteit en corruptie zijn dagelijks terugkerende issues. En met echte problemen hoeft je echt niet bij de politie aan te kloppen. Weliswaar voltrok zich dat redelijk buiten onze waarneming, maar toch'. Bij dit alles speelde het feit dat vroeger expats die in de fabriek werkten zonder uitzondering in El Paso konden wonen, maar de regels waren juist veranderd. 'Zonder die regels zouden we ook gekozen hebben voor een huis in El Paso', legt Marieke uit. Maar een vestigingsbaas heeft een voorbeeldfunctie, dus werd het Juarez. Officier noemt zijn missie in Mexico een moeilijke klus, die hij afsloot toen het aantal bazen in Juarez te veel werd. Dat was het gevolg van allerlei reorganisaties van diverse Philipsfabrieken, vertelt hij. Zo verhuisde de Spanjaard aan wie hij rapporteerde, ook richting Juarez, al bleef hij wel aan de Amerikaan-

De Eend, een Azam uit '67: hobbystuk van Paul.

se kant van de grens wonen. Zijn vrouw en hij streken, zoals gezegd, half 2002 neer in Lommel, net onder Eindhoven. Maar de vraag is dus voor hoe lang, want de carroussel blijft gewoon doordraaien. Zou dat het lot van een expat zijn? Het verrassende is dat er zomaar een land uit de lucht kan komen vallen, weten ze uit ervaring. Terugkijkend op twee decennia buitenland. Paul: 'Spannend, vol afwisseling en uitdaging, je leert omgaan met vreemde culturen, je ziet veel van de wereld. De kunst is om in vaak moeilijke omstandigheden te blijven functioneren. En het succes en de erkenning van het ene karwei tellen niet door als je aan een andere opdracht begint. Je moet steeds weer opnieuw beginnen en je waarmaken. De ene keer lukt dat beter dan de andere keer. Het hangt er ook sterk van af of je in een gevestigde setting terecht komt of niet.' Het laatste nieuws is dat er een nieuwe klus wacht in Singapore. ■

Competitie in de publieke sector

Markt met mate

De discussie over de - deels mislukte - introductie van marktwerking in publieke sectoren als onderwijs en openbaar vervoer gaat gepaard met veel ideologie en weinig onderbouwing, constateert socioloog dr. Willem Trommel van het UT-instituut voor Governance Studies (IGS). De gezondheidszorg lijkt de volgende sector die eraan moet geloven. Het IGS start een groot onderzoeksproject, dat kan helpen om misleken in de toekomst te voorkomen.

‘Privatisering van de spoorwegen? Terugdraaien kan niet meer, maar er zijn wel beginnersfouten gemaakt.’

Wiebe van der Veen

middels dat het toelaten van neoklassieke marktwerking op terreinen die je ook maatschappelijk van belang vindt, veel riskanter is dan werd aangenomen.’ Trommel heeft het in de publieke sector liever over quasi-markten: wèl markt en wèl competitief, maar óók regulering van bovenaf. ‘We willen weten aan welke kenmerken de producten van zo’n quasi-markt voldoen. Een vraag is vervolgens of je de markt op bepaalde deelproducten wat meer kunt loslaten, of dat fragmentering juist de dood in de pot is voor het eindproduct. We zien dat in het onderwijs. De universiteit zet een nieuwe opleiding in de markt, maar die is niet meer, zoals vroeger, één-op-één gekoppeld aan een faculteit waarin mensen werken aan iets gemeenschappelijks. Voor de afzonderlijke vakken en cursussen binnen de nieuwe opleiding wordt gewinkeld op verschillende plekken. Voelt iemand zich dan nog verantwoordelijk voor het eindproduct, of alleen voor zijn eigen aandeel? Zou je in de zorg zo’n werkwijze introduceren, dan krijg je een zelfde soort vraag naar gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. En wie heeft er dan nog een echte relatie met de patiënt?’

‘Wel moeten we tegelijk constateren dat het huidige stelsel finaal is vastgelopen op de aanbodbenadering van de zorg, met een plafond en een sanctiesysteem waarin niemand meer de weg weet. >>

‘Alles rondom de arbeidsvoorziening, arbeidsmarkt en reïntegratie is inmiddels totaal ‘vermarkt’. Tegenwoordig gaat iemand vanuit de WAO of een andere uitkering naar een ‘aanbieder van reïntegratieproducten.’ Dat is volkomen mislukt. Er zijn geen heldere contracten, maar er gaan wel miljarden in om. Als je het mij vraagt, gaat een van de volgende parlementaire enquêtes over dit onderwerp.’

Dr. Willem Trommel is socioloog aan de

faculteit Bedrijf, Bestuur en Technologie en is samen met collega dr. Maarten Arentsen een onderzoeksproject gestart naar marktwerking in het publieke domein. Het onderzoek is deel van het programma van het Institute for Governance Studies. ‘De gedachte dat markt en competitie de reddende engelen zullen zijn, is in hoge mate ideologisch. Wij willen juist het ideologische uit de discussie halen. En daarmee ook de miskleun voorkomen. We zien in-

Willem Trommel

Wordt de vraag de prikkel, in plaats van het aanbod, dan kan dat wel betekenen dat de zorg veel duurder wordt. Zoals in Amerika, waar een deel van de mensen buiten de boot valt. Daar dienen zich de nodige contradicties aan.'

De discussie rond de privatisering van de spoorwegen en de energiemarkt volgt Trommel geboeid: 'Terugdraaien is niet meer aan de orde, maar je ziet wel dat er beginnersfouten zijn gemaakt. Het basisinzicht dat je niet vijf leidingen naast elkaar gaat aanleggen voor vijf aanbieders van stroom is er wel. Maar over de specifieke kenmerken van het product is nooit nagedacht, ook niet bij de privatisering van de NS. Dit willen wij nu wel gaan doen.'

De resultaten van het IGS-onderzoek, dat deze zomer van start gaat, moeten er onder meer toe bijdragen dat het privatiseringsdebat beter onderbouwd en ontdaan van een aantal vooroordelen gevoerd kan worden. Trommel: 'De kritiek op de overheid is vaak dat het er bureaucratisch aan toe gaat, dat het erg hiërarchisch is. Daartegenover staat dan het snelle, competitieve en daadkrachtige bedrijfsleven dat de klus wel even zal klaren. Ten dele onzin. Kijk je naar grote ondernemingen, dan zijn die in hoge mate bureaucratisch georganiseerd. Zo ontstaat een schijndebat! Tegelijk hebben wij ook te maken met de politieke realiteit waarin snel gescoord moet worden. Het is dus een balans tussen 'puzzle and power': uitzoeken wat het beste is, versus nú een knoop doorhakken. Dat kan frustrerend zijn, en als wetenschapper sta je soms aan de zijlijn met je adviezen. Dat is nu eenmaal inherent aan de democratie.' ■

Speerpuntinstituut

Het Institute for Governance Studies, onder leiding van UT-hoogleraar Romke van der Veen, is één van de vijf speerpunt-onderzoeksinstituten van de UT. De aandacht van het IGS gaat met name uit naar de institutionele herzieningen in het domein van het openbaar bestuur. 'Bestuur is steeds minder een kwestie van een alles overziende en alles regelende overheid,' aldus onderzoeker dr. Willem Trommel. 'Het wetenschappelijk onderzoek verschuift dan ook van 'government' naar 'governance'.'

Moderne sturingspraktijken in de publieke sector spelen zich op allerlei niveaus af en vereisen doorgaans de betrokkenheid van verschillende maatschappelijke partijen en commerciële organisaties. 'In dat verband spreken we ook wel van 'multi-level' en multi-actor' governance. Ons onderzoek naar marktwerking past hier prima in.'

Het thema tekent volgens Trommel ook de 'Twentse school' in de bestuurskunde: 'Vanaf het begin hebben we ons gericht op de vermaatschappelijking van het bestuur en hebben we bestuurskunde niet alleen geïnterpreteerd als datgene 'wat de overheid doet', volgens de strakke lijnen van de departementen. Zo zijn bestuursvraagstukken steeds in verband gebracht met maatschappelijke veranderingen, en zijn ook de economische en politieke kanten van het bestuur altijd in het onderzoek betrokken. Dus als het gaat om marktwerking in het publieke domein, is niet uitsluitend de vraag aan de orde of we daarmee een efficiëntere vorm van governance realiseren, maar ook of marktwerking beter past bij een moderne, geïndividualiseerde samenleving en kan rekenen op sociale en politieke steun.'

'De volgende parlementaire enquête gaat over de arbeidsvoorziening.'

Alumniverenigingen op Inter net

Vereniging	Opleiding	Internetadres
Buitenledenvereniging Alembic	CT	http://alembic.ct.utwente.nl/
Alumnivereniging Concreet	CiT	http://www.sms.utwente.nl/redir.asp?TargetID=845&linkID=8678
Alumnivereniging Eniac	INF	http://www.eniac.utwente.nl/
Alumnivereniging Impuls	TN	http://www.tn.utwente.nl/impuls/
Alumnivereniging Kwadrant	TW	contactpersoon: J.A. van Hoek: hoekja@cs.utwente.nl
Alumnivereniging Principia	WB	http://www.wb.utwente.nl/overig/alumni/
Alumnivereniging Pheidippus	TCW	http://www.gw.utwente.nl/tcw/Alumni/default.htm
Alumnivereniging ToPoS	TO	http://www.to-alumni.nl/
Alumnivereniging VtB	BSK	http://www.vtbsk.nl/vtb/
Alumnivereniging BeKader	TBK	http://www.utwente.nl/bekader/
Alumnivereniging VWI	WWTS	http://www.wmw.utwente.nl/showniv2.php?id=139
Alumnivereniging Elysium	EL	http://www.el.utwente.nl/student/

NetLab, uw toegang tot r&d in Twente

NetLab Twente maakt het R&D-potentieel van Twente inzichtelijk. Voor het midden- en kleinbedrijf in de regio, maar ook voor grote bedrijven en instellingen, nationaal en internationaal. Dit gebeurt op verschillende manieren: bijeenkomsten en symposia, nieuwsbrieven, persactiviteiten en natuurlijk de website. Kennistransfer en ondernemerschap zijn de sleutelwoorden. NetLab Twente heeft expertise binnen al die technologiegebieden waarin de regio Twente, en de UT, zich onderscheidt. Op de Open Dag Plus vindt u NetLab met een informatiestand. Maak kennis met de mogelijkheden van de R&D in de regio Twente!

www.netlab-twente.nl of mail NetLab: info@netlab-twente.nl

Gratis Bibliotheekpas voor Alumni

Afgestudeerden van de Universiteit Twente kunnen gratis gebruik maken van de faciliteiten van de Universiteitsbibliotheek en de facultaire bibliotheken. Op vertoon van een geldig legitimatiebewijs kunt u aan de balie van de Centrale Bibliotheek (Vrijhof) een bibliotheekpas verkrijgen. Voorwaarde hierbij is dat uw adres bekend is bij het Alumnibureau. Als extra service biedt de bibliotheek u de mogelijkheid om tegen betaling een zogenaamd IBL-account te openen. Indien u een IBL-account opent, kunt u via Internet gratis zoeken in veel extra bestanden en kunt u artikelen en boeken aanvragen bij andere Nederlandse bibliotheken. Een IBL-account kost € 45,- per jaar inclusief een tegoed van € 21,-. Voor dit bedrag kunt u ongeveer 3 artikelen of boeken lenen. Specifieke voorwaarden zijn verkrijgbaar in de Universiteitsbibliotheek.

Voor meer informatie over deze service kunt u contact opnemen met mevr. Nowosielski, Universiteitsbibliotheek, telefoon: (053) 489 20 71

Universiteit Twente steunt Stichting Wees Kind

De Stichting Wees Kind, een initiatief van UT-alumnus Jacques van Engelshoven, zet zich in voor een beter leven voor weeskinderen. Dit doet de Stichting door weeskinderen onderdak, voedsel, kleding, medische zorg en onderwijs te bieden. Daarnaast probeert de Stichting de kinderen zoveel mogelijk aandacht en liefde te geven. Kortom: de Stichting Wees Kind streeft ernaar dat een kind, kind kan zijn! De Universiteit Twente steunt dit initiatief door een combinatie van kennisuitwisseling en ondernemerschap. Deze samenwerking krijgt in eerste instantie vorm in een project waarbij een weeshuis wordt opgezet in Peru. De UT zal op het gebied van kennisuitwisseling samenwerken met de Universiteit van Huaraz/Peru. Daarnaast zullen zij diverse bedrijfsactiviteiten opzetten, waarvan de inkomsten ten goede komen aan de weeskinderen in Peru. Dit eerste project legt de basis voor structurele samenwerking tussen de UT en de Stichting Wees Kind bij het opzetten van effectieve ontwikkelingshulp. Wilt u meer weten over de Stichting Wees Kind of wilt u de Stichting steunen, bezoek dan de website: www.stichtingweeskind.nl

Rector Frans van Vught en voorzitter Jacques van Engelshoven bezegelen de samenwerking.

Brand TW/RC-gebouw: Schade 40 miljoen

Woensdag 20 november 2002. Een datum die veel UT'ers niet snel zullen vergeten.

Het is de dag waarop twee vleugels van het TW/RC-gebouw afbranden.

De UT-gemeenschap reageert geschokt als enkele dagen later blijkt dat de dader een medewerker is.

De schade is enorm, maar er vallen geen slachtoffers. De materiële schade wordt geraamd op 40 miljoen euro. De hevig uit-slaande brand verwoest het hart van het computercentrum en zorgt daarmee voor veel overlast. Alle centraal aangestuurde netwerkvoorzieningen zijn vele dagen uit de lucht. Bovendien raken veel wetenschappers boeken, publicaties, aantekeningen en andere persoonlijke spullen kwijt. Al snel rijst het vermoede-

den dat de brand aangestoken is. Twee dagen daarna wordt dat vermoeden bevestigd. Die vrijdag, 22 november, probeert een 26-jarige systeembeheerder van Toegepaste Wiskunde een brandje te stichten in het Informaticagebouw. Collega's zien hem, de dader wordt opgepakt. Enkele dagen later bekent hij ook de brand van woensdag. Tevens is de systeembeheerder verantwoordelijk voor de computerterreur waarmee de opleiding TW al maandenlang kampte. Ook liet hij autobanden van collega's leeglopen en strooide hij gruis in hun printers. Onmiddellijk na de brand wordt op de UT alles op alles gezet om de zaken weer op een rij te krijgen. Voor de getroffen medewerkers van de opleiding WWTS, TCW, BSK en TW wordt huisvesting gevonden op het Business & Science Park aan de overkant van het UT-terrein. Medewerkers proberen via

de verzekeraar een gedeelte van het verloren werk vergoed te krijgen. Begin december start de sloop van de verwoeste A- en D-vleugels van het TW/RC-gebouw. Op 4 maart dient de strafzaak tegen de verdachte systeembeheerder, Hugo B. Hij blijkt emotioneel instabiel, een gevolg van zijn problematische thuissituatie. Het stichten van de brand was, zo zegt hij zelf, een roep om aandacht. Om meer inzicht te krijgen in de geestelijke gesteldheid van de man eist de officier van justitie een nader onderzoek door het Pieter Baan Centrum. De zaak komt waarschijnlijk in het najaar van 2003 opnieuw voor. De getroffen medewerkers hebben inmiddels hun draai op hun nieuwe werkplek weer gevonden. Het is de bedoeling dat de gespaarde vleugels van het TW/RC-gebouw eind dit jaar weer in gebruik worden genomen. ■

Het Telematica Instituut is een research organisatie waar ruim 100 medewerkers zich bezig houden met innovatieve ICT projecten. Met als doel fundamenteel onderzoek te vertalen naar praktische toepassingen voor het bedrijfsleven. Zo houden we ons bezig met elektronisch zakendoen, multimedia management, telewerken en mobiele netwerktechnologie. Bij ons werken jonge, gedreven onderzoekers met uiteenlopende academische achtergronden, die vernieuwende stappen op de digitale snelweg willen zetten. Momenteel zoeken we een:

- **Bedrijfskundig onderzoeker**
- **Onderzoeker (architect)**

Geïnteresseerd? Surf naar www.telin.nl

DE BEDRIJVEN EN KENNISINSTELLINGEN ACHTER HET TELEMATICA INSTITUUT: IBM, KPN, Lucent Technologies, ING, ABP, Océ, Ordina, Surfnets, Basell, Universiteit Twente, TU Delft, CWI, TNO, Universiteit van Tilburg, Railinfrabeheer en Philips.

MASTERING TECHNOLOGY AND BUSINESS

Delft TopTech
School of Executive Education
is een zelfstandig
opererende werkmaatschappij
van de TU Delft.

De masterprogramma's, managementcursussen en in-company trainingen van Delft TopTech genieten internationaal reputatie door de focus op innovatie in specifieke marktsegmenten:

- Informatie Technologie
- Telecommunicatie
- Ruimtevaart
- Veiligheid
- Energie
- Transport en infrastructuur
- Stedelijk management en mobiliteit
- Petroleum

Delft TopTech overbruggt de kloof tussen technologie en management in die organisaties waar snelle ontwikkelingen vragen om aanpassing van managementstijl en strategie.

De research-based opleidingsprogramma's zijn bedoeld voor ervaren professionals en managers, werkzaam in technische ondernemingen en in technologie-afhankelijke publieke en private organisaties.

Alle programma's zijn ontwikkeld in nauwe samenwerking met de TU Delft en andere universiteiten, de industrie en (inter)nationale kennisinstituten.

Voor meer informatie kunt u contact op nemen met Delft TopTech, 015 278 80 19, info@delft-toptech.nl

www.delft-toptech.nl

Delft TopTech
School of Executive Education

Vestingbar, kroeg

Rob Verbeek: 'Je bedoelt die foto met die sigaren en die koffer vol geld?' Hij weet het nog precies: 'Ik was penningmeester en we hadden geen rooie rotcent in kas. Maar naar buiten toe deden we alsof alles fantastisch ging.' Twee jaar lang was Verbeek penningmeester en financieel verantwoordelijk voor de Vestingbar-omzet, die toen een kleine ton (in guldens) per jaar bedroeg. 'We moesten snoeihard bezuinigen in die tijd. De penningmeester na mij bulkte van het geld.' Maar leerzaam waren de magere jaren wel. 'Dat penningmeesterschap was een absolute wegbereider voor m'n latere carrière. Vergaderen, presentaties houden, compromissen sluiten, plannen, structureren, je leert het allemaal in zo'n bestuur.' Na z'n Twentse bedrijfskunde-studie (afgerond in '90), militaire dienst, een accountantsstudie aan de UvA en een baan bij Deloitte & Touche, kroop Verbeeks horecabloed toch weer waar het niet gaan kon: als financial controller maakte hij carrière in de hotelbusiness. Eerst als financiële man bij het Amsterdamse Grand Hotel Krasnapolsky en vervolgens bij de overkoepelende, wereldwijde keten NH Hotels (239 hotels in 16 landen). Nu is Verbeek verantwoordelijk voor de interne en externe financiële verslaglegging van zo'n 250 miljoen euro aan omzet die 28 Nederlandse, 11 Belgische en 4 Zwitserse hotels genereren. 'In de hotelbranche vliegen de miljoenen je om de oren, maar die bedragen zijn allemaal gebaseerd op kleine transacties, die stuk voor stuk - kamer voor kamer, kopje koffie voor kopje koffie - geboekt moeten worden.'

Marion Boogers trad in '87 toe tot het VB-bestuur en deelde een tijdlang het penningmeesterschap met Rob Verbeek. 'Dus Rob is een echte penningmeester geworden? Nou, ik niet!' Boogers is ambtenaar bij de gemeente Amersfoort: adviseur lokaal veiligheidsbeleid en criminaliteitspreventie. In '91 studeerde ze af bij bestuurskunde. Na wat losse baantjes en een wereldreis van negen maanden begon ze haar ambtelijke carrière in '93 bij de gemeente Hengelo. 'Toen ik terugkwam van die wereldreis heerste er een algehele malaise op de arbeidsmarkt. Ik ben toen nog een tijdje secretaresse op het Sportcentrum geweest. Totdat ik in Hengelo aan de slag kon als junior beleidscoördinator.' Later werd ze er beleidsmedewerker veiligheidsbeleid en stapte ze in '97 over naar de gemeente Amersfoort. 'Zet maar in het verhaal dat ik zo langzamerhand alweer een andere baan ga zoeken, in de buurt van Deventer, want daar woon ik.' Aan haar Vestingbartijd bewaart ze uitstekende herinneringen. 'Financieel was het wel zwaar toen, ja. Maar volgens mij hoefden we niet te bezuinigen - de omzet was heel goed - maar waren we aan het sparen voor een verbouwing! Ik kan me ook herinneren dat we onze gewerkte uren niet meer lieten uitbetalen: je verdiende 'op rekening' en je betaalde je consumpties 'op rekening'. Aan het eind van de maand kwam er niet veel contant geld meer aan te pas.. Een echte horecacarrière heeft Boogers nooit geambieerd. Hier in Deventer zijn we wel direct op zoek gegaan naar een leuke stamkroeg, waar je je thuis voelt en bekenden ontmoet.' En, gevonden? 'Ja, het werd 'De zevende hemel.'

Geerlof Kanis is sinds anderhalf jaar samen met zijn zus eigenaar van Grand Café Centraal in Haaksbergen. 'Een rechtstreeks gevolg van mijn tijd bij de Vestingbar,' aldus Kanis, van '87 tot '89 bedrijfsleider. Zijn studie Elektrotechniek hield hij na drie jaar voor gezien toen hij gevraagd werd om bedrijfsleider te worden van de Enschedese discotheek La Conga. Daarna liet de horeca hem niet meer los. Negen jaar verzorgde hij de administratie voor een aantal ondernemers, verenigd in de club Down Town Horeca Enschede. 'Maar daarnaast heb ik altijd het contact met de werkvloer gehouden. Want dat vind ik het leuke: de combinatie van management met het echte horecawerk. De laatste vijf jaar heb ik gecombineerd met het bedrijfsleiderschap van danscafé De Kapsalon in Enschede.' Café Centraal moet het overdag hebben van vaste klanten, zoals winkelend publiek en scholieren. Studenten ziet Kanis weinig in zijn etablissement. 'Maar we ontwikkelen nu wat dingen waardoor we de Haaksbergse ex-scholieren in de avonden ook wat te bieden hebben. En laatst had ik op een avond ineens een groep bedrijfskundestudenten in m'n zaak: die hadden een introductiekamp op een boerderij hier in de buurt. Dat was wel grappig.' Was Elektrotechniek dan niet ooit een verkeerde keus voor een horecaman in hart en nieren? 'Ik heb daar wel eens over nagedacht maar ik weet nog steeds niet wat ik dan anders had moeten studeren.'

Het Vestingbarbestuur in
Marion Boogers, Geerlof
(zittend), Idso
en Margrita

en springplank

Menno van Duuren

Idso Bakker begon in '83 met Werktuigbouwkunde. 'Nee, ik ben niet afgestudeerd. Hoe lang ik gestudeerd heb? Lang genoeg!' Bakker, hoofd Evenementencommissie in het VB-bestuur van '87, stond bij zijn medebestuurders bekend als echte Groninger, maar woont nu tussen de Brabanders en werkt in Utrecht. 'Ik blijf natuurlijk Groninger, maar ik woon in Tilburg nu eenmaal heel erg prettig. Net als in Twente destijds. De mensen zijn hier net zo aardig als de Tukkers, alleen nog net een slagje opener.' Bekeerd tot het carnaval is hij niet: 'Naar een optocht kijken vind ik leuk, maar met carnaval ben ik het liefst op veilige afstand op mijn werk.' Toch schuwde Bakker in zijn studententijd het feestgedruis niet. Maar dan meer als organisator en als lid van Tonnie Buitinks Enschede Ploeg, achter de schermen bij grote popconcerten op de campus en in Ahoy. En horecabaantjes had hij, om z'n studie te bekostigen. 'Ik had geld nodig om m'n studie te betalen, maar op een gegeven moment werd het teveel, werken en studeren tegelijk. Na een jaarcontract bij de huisdrukkerij van de UT ben ik hoofd automatisering geworden bij een direct-mail bedrijf in Enschede. Door de komst van een nieuwe directeur werd de sfeer daar totaal verpest en toen ben ik vertrokken. Nu ben ik database administrator bij Atlis, een automatiseringsbedrijf in Nieuwegein, en dat bevalt me prima.'

Tobi Lochschmidt trok vier jaar lang de Vestingbarkar: hij was voorzitter van '86 tot '90 en had daarnaast nog een handvol bestuursfuncties. 'Ik behoorde tot de mensen die besturen in de praktijk leuker vonden dan een theoretische opleiding. Zijn studie Bestuurskunde, waarmee hij in '83 begon, pakte hij nooit meer op, maar wel een parttime hbo-opleiding Personeel & Organisatie. Een paar jaar sleet Lochschmidt zijn dagen als medewerker personeelszaken van het Oldenzaals bedrijf Power Packer, met 450 werknemers. Daarna zette Lochschmidt zijn VB-ervaring en P&O-kennis in om in Enschede het 'Huifkarproject' van de grond te tillen. 'Een leer-werkproject voor verstandelijk gehandicapten in de vorm van het runnen van een laagdrempelig eetcafé. Midden in de stad. Dat heb ik drie jaar met heel veel plezier gedaan.' Inmiddels mag Lochschmidt zich eigenaar noemen van twee Enschedese horecagelegenheden: Hollands eetcafé De Compagnie en Australisch restaurant Cook's. Linke soep, in crisistijd? 'De natte horeca klaagt steen en been, maar mijn collega-restaurateurs hoor je niet. Eten is in.' Lochschmidt rekent 'vreselijk veel UT-ers tot zijn cliëntèle. 'Ik blijf zelfs op de hoogte van de allerlaatste roddels.' Jaloers op 'netjes afgestudeerde' BSK'ers of andere studiegenoten is hij niet. 'Nee, ik ben ontzettend blij dat ik eigen baas ben in m'n eigen koninkrijkje, met 20 medewerkers die ik allemaal persoonlijk ken. En de zaken gaan goed, dus wat wil je nog meer?' Dus die dikke sigaren en die koffer met geld van de historische foto vinden we terug in het kantoor van Lochschmidt? 'Hahaha! Nee, nog niet. Ik ben gewoon hard aan het werk. Maar ik ben nog lang niet met pensioen, dus wie weet lukt het me nog voor die tijd.'

Margrita Tjoonk: 'Ik ben niet afgestudeerd maar wel goed terechtgekomen hoor', klinkt het opgewekt vanuit België. In een van de burelen van de Europese Commissie, unit Referentie Materialen, houdt Margrita Tjoonk kantoor. Als directiesecretaresse. In '82 begon ze met de tweede lichting studenten aan de splinternieuwe UT-opleiding Toegepaste Onderwijskunde. Dat hield ze twee jaar vol. 'Toen ik aan TO begon was het nog een behoorlijk experimentele opleiding. Ik vond de studie uiteindelijk toch te technisch. Bovendien waren de economische

vooruitzichten voor TO-afgestudeerden in die tijd nou niet bepaald glansrijk.' Tjoonk ruilde TO in voor een jaartje

Bestuurskunde, maar koos daarna voor Schoevers. En passant was ze actief in de theater- en tentoonstellingscommissie op de UT en – in '88 – als secretaris van het Vestingbarbestuur. 'Jaaaa ..., daar heb ik een ontzettend leuke tijd gehad!' Maar de VB-secretaris werd directiesecretaresse en maakte carrière in de reisbranche, bij Arke, My Way en Travel Unie. Op het laatst was ze secretaresse van de Raad van Bestuur op het Rijswijkse hoofdkantoor van Travel Unie. 'En toen zag ik een advertentie voor Nederlandstalige secretarissen bij de Europese Commissie. 'Puur voor de lol heb ik meegedaan en tot mijn stomme verbazing werd ik geselecteerd. Nu zit ik bij een van de researchcentra van de EU. Mijn unit, het Institute for Reference Materials and Measurements, maakt en verkoopt wereldwijd referentiematerialen aan de hand waarvan bijvoorbeeld een laboratorium een apparaat kan ijken. Hartstikke leuk!'

1988 (van links naar rechts):
Kanis, Tobi Lochschmidt
Bakker, Rob Verbeek
Tjoonk.

De Universiteit Twente opent op 24 mei haar deuren voor de Open Dag Plus. Als alumnus heeft u deze dag een streepje voor: voor u en uw gezin is een speciaal programma opgezet! Kijk voor het laatste nieuws op www.utwente.nl/opendagplus en meld u aan!

De campus bruist

De campus bruist als nooit tevoren. Natuurlijk bestaan ze nog, de Vestingbar, de feesten in de Bastille, het beroemde 'rondje campus' en de vele verenigingen die de campus rijk is. Weet u nog als oud-campusbewoner hoe vaak u het bankstel naar buiten sleepte bij mooi weer? Of het aantal flatfeesten dat u heeft bezocht?

Op bezoek bij uw 'oude' faculteit

De vijf faculteiten organiseren allemaal op geheel eigen wijze een spetterend programma dat in het teken staat van hun eigen onderwijs en onderzoek. Het belooft een boeiende aaneenschakeling van activiteiten te zijn: interessant voor alumni en partners.

In het overzicht treft u aan wat uw oude faculteit organiseert. Hoewel, oude faculteit? U ziet vijf nieuwe faculteitsnamen, waaronder u echter wel de vertrouwde en nieuwe opleidingen zult aantreffen. De Open Dag Plus is een mooie gelegenheid om weer eens in de collegebankjes plaats te nemen en bij te praten met uw docenten en oud-studiegenoten.

Cultuur en sport

De vele verenigingen die de campus rijk is, zullen zich presenteren. Zo zullen er in de vijver voor Cultuurcentrum de Vrijhof kano's en een zeilboot te water gaan. Diverse cultuurverenigingen treden op in Cultuurcentrum De Vrijhof en op de hele campus. Daarnaast kunt u ook zelf meedoen aan sporten die op de hele campus en in het Sportcentrum worden beoefend. Bij de hockeyvereniging en honkbalvereniging zijn tijdens de Open Dag Plus internationale toernooien aan de gang. U kunt hier natuurlijk een kijkje nemen en de UT-teams aanmoedigen.

Bastille

Het afgelopen jaar is de Bastille verbouwd tot een nieuw multifunctioneel studenten-gebouw dat volledig aan de eisen voldoet die nu aan gebouwen worden gesteld. Alumni worden in de ochtend ontvangen in de Bastille en krijgen daar een rondleiding. Na afloop van het concert van Bløf barst er een groot feest los in de nieuwe Bastille. Een nieuw gebouw waar u vast de sfeer van de oude Bastille weer proeft, onder meer dankzij een optreden van de Bartenders Reunion.

Open Dag

Gezelligheid en entertainment

Verder is er ook voor de inwendige mens gezorgd. Vlakbij het concertterrein zijn er verschillende stands met eten en drinken, en u vindt er ook picknicktafels. Aan het einde van de middag gaat het concertterrein open. In 1991 stond Status Quo hier te spelen en deze keer bestijgt Bløf het podium voor een Open Air concert. In het voorprogramma staan Danny Vera, Beef en Frank & Friends (alumniband). Kaarten hiervoor zijn te verkrijgen via Ticketservice, in de Vrijhof of reserveer ze online via www.dpo.nl. Deze kaarten kosten 20 euro per stuk.

Buffet

Buffet voor alumni in het WB-gebouw à € 6,- p.p. Kinderen t/m 4 jaar gratis. Ter plaatse te betalen. In verband met de verwachte drukte, wel van te voren aanmelden door middel van het inschrijfformulier.

Programma alumni:

- 10.00 uur Aankomst UT Bastille
- 10.15 uur Ontvangst door Huib de Jong, portefeuillehouder Onderwijs, College van Bestuur
Koffie met Krentewegge
- 10.30 uur Rondleiding door geheel verbouwde Bastille
- 11.30 uur Vertrek naar faculteiten
- 11.45 uur Aankomst faculteiten (alle faculteiten zullen een eigen programma samenstellen).

Ontmoetingsplaats voor alumni

Op het festivalterrein is een speciale ontmoetingsplaats voor alumni ingericht. Dit is meteen ook een stand van de Stichting Wees Kind (www.stichtingweeskind.nl). Deze stichting, een initiatief van oud-UT-student Jacques van Engelshoven, is opgericht om weeskinderen in ontwikkelingslanden kind te laten zijn.

De Universiteit Twente ondersteunt deze stichting van harte omdat ze gelooft dat kennisoverdracht en onderwijs essentieel zijn voor deze vorm van ontwikkelingshulp. De UT stimuleert de samenwerking met onder meer een universiteit in Peru.

Programma per faculteit

Construerende Technische Wetenschappen

(opl. Werktuigbouwkunde, Civiele Techniek, Industrieel Ontwerpen)

- ontvangst en lunch
- keuze uit:
 - een serie presentaties door de drie opleidingen en studieverenigingen
 - rondkijken in de faculteit bij het aanbod van de vakgroepen

Technische Natuurwetenschappen

(opl. Biomedische Technologie, Chemische Technologie, Technische Natuurkunde en Technische Geneeskunde)

- lunch
- interactieve presentaties
- hoorcolleges

Houd de website

www.utwente.nl/opendagplus in de gaten voor het laatste nieuws over het programma! U vindt daar ook een aanmeldingsformulier.

Gedragswetenschappen

(opl. Toegepaste Onderwijskunde, Toegepaste Communicatiewetenschap, Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen, Psychologie)

- parallele sessies
- lunch
- programma's alumniverenigingen

Bedrijf, Bestuur en Technologie

(opl. Bestuurskunde, (Technische) Bedrijfskunde en Gezondheidswetenschappen)

- ontvangst aan Capitool 15 en lunch
- lezingen over wederopbouw Roombeek en de marketing van Twente
- workshops voor en door alumni

Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica

(opl. Elektrotechniek, Toegepaste Wiskunde, Informatica, Bedrijfsinformatietechnologie, Telematica)

- ontvangst en lunch
- gastcolleges door o.a. de hoogleraren Regtien, Blank en Nauta
- presentaties door de vakgroepen
- lezingen en presentaties van bedrijven
- abseilen van het EL/TN-gebouw

Alumnidag

Wetenschapsquiz

Alumni kunnen deelnemen aan een Wetenschapsquiz (georganiseerd door het KIVI) die van 13.00 uur tot 16.00 uur gehouden wordt. Als u wilt deelnemen aan deze quiz of erbij wilt zijn, dan kunt u zich aanmelden via de website. Het aantal deelnemers en plaatsen is beperkt!

Popfestival

Het popfestival rondom Bløf zal vanaf 16.00 uur plaatsvinden. Kaarten hiervoor zijn nu al te reserveren via DPO.nl. (Kosten € 20,- p.p.)

Kinderopvang

Voor kinderen tot en met 4 jaar kan opvang worden verzorgd.

Feest

Aansluitend op het popfestival is er een feest voor alumni, medewerkers en studenten in het nieuwe Atrium van de geheel verbouwde Bastille.

Parkeerkaart

Alumni krijgen een aparte parkeerkaart, waarmee zij op het UT-terrein kunnen parkeren. Deze kaart is tevens een toegangkaart en wordt inclusief een plattegrond toegezonden zodra het inschrijfgeld voor de Open Dag Plus ontvangen is. Ook ontvangt men op vertoon van deze kaart het lustrumboek van de UT. Dit boek is verkrijgbaar bij de fototentoonstelling "van Toen naar Nu" in het BB-gebouw.

OPEN DAG *plus*
www.utwente.nl/opendagplus

Overnachting

Wilt u op de campus overnachten, dan kunt u contact opnemen met hotel de Drienerburgh, (053) 489 38 19 of www.drienerburgh.nl

Informatie

Kosten € 10,- p.p. (exclusief buffet en concert) Kinderen t/m 12 jaar gratis. Per gezin ontvangt u bij aanmelding een lustrumboek. Wij adviseren u om de site regelmatig te raadplegen. Nieuwe informatie wordt in eerste instantie via de site bekend gemaakt. Ook zullen we de namen van de alumni die zich hebben aangemeld voor de Open Dag Plus publiceren op de site.

Voor vragen, opmerkingen en suggesties kunt u mailen naar: alumni@utwente.nl

Hooded sweater

Regen-/windjack

Knuffelbeertje, 20 cm

Shirt

Sweater

De Universiteit Twente heeft een kledinglijn ontwikkeld die bestaat uit kwalitatief hoogwaardige artikelen. Alle kleding is voorzien van UT-opdruk of -borduursel. De artikelen zijn te koop in de Union Shop in de Bastille (ook geopend tijdens de Open Dag Plus).

Kijk voor meer artikelen op:
www.utwente.nl/relatiegeschenken/

Vissershoeidje

Laat zien waar je vandaan komt!

Luxe schrijfset

Victorinox Swiss-Card

Das-pin

Decisionmaker

Presse papier

Wijnset

Paraplu

Cap

Enschede zwerft

Mooie parken en uitnodigende bankjes overal in de stad zorgen dat iedereen zich hier thuisvoelt.

Enschede verkast

... vaak van Enschede naar Enschede. Met zoveel mooie nieuwbouwplannen willen steeds meer mensen in Enschede (blijven) wonen. De gunstige prijsstelling is daarbij mooi meegenomen.

Duitsland hapt

Enschede aan zee, we hebben een naam hoog te houden als het op vis aankomt. Elke zaterdagochtend komen duizenden Duitsers zich te goed doen aan onze 'Matjes'.

Enschede parkeert

Binnenkort in de grootste ondergrondse parkeergarage van Nederland. Tot zolang blijft het bovengronds nog even behelpen.

Enschede bouwt

... aan een nieuw stadshart. De Bijenkorf, Holland Casino en een vernieuwde V&D worden de magneten voor gezellig veel Oost-Nederlanders en Oosterburen.

Enschede swingt

Het hele jaar door. Bebop jazz, Muziekfestival, trashmetal, Folkloreade, thuiswedstrijden van de Nationale Reisopera, Jaap van Zweden. Je bent niet zomaar Muziekstad.

Enschede draait door

Meer en meer rijden de Enschedeërs in rondjes. En dat bevalt. Want ze komen steeds sneller van A naar B.

Enschede ontspant

Kloutschieten, diepzeeduiken, zomer- en winterskiën, terrasje pikken, salsadansen of een eindje fietsen (zelfs binnen de bebouwde kom zijn er al vele groene kilometers) ...ontspan u zich maar!

Enschede zoekt

Met meer dan 150.000 inwoners is Enschede een grote stad, met leuke en minder leuke kanten. Maar vóór alles is Enschede een stad van en voor mensen die er wonen en werken, studeren en ontspannen. Een stad die leeft, voor mensen die leven.

Een stad waar veel plannen worden gerealiseerd. En nog veel meer uitdagingen wachten. Voor het realiseren van die uitdagingen zijn wij op zoek naar ambitieuze

mensen die alle ruimte krijgen om onze ambities en die van henzelf waar te maken.

Wat het werken bij de gemeente Enschede aantrekkelijk maakt, is de ruimte om te investeren in jezelf. Te groeien

in je functie en te veranderen als professional. Mensen die voor Enschede willen werken moeten flexibel zijn, inlevingsvermogen hebben, bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en een brede kijk op de samenleving hebben.

De ambities van Enschede zijn niet gering. Daarom zijn onze eisen hoog. In ruil daarvoor bieden wij uitstekende arbeidsvoorwaarden, met studiefaciliteiten en een management-developmentprogramma.

Enschede leeft!

Enschede participeert in Career Center Twente, waarin 20 organisaties samenwerken en ondersteuning bieden bij de realisatie van carrièreplannen.

Kijk voor actuele vacatures op www.enschede.nl

TSM Business School is a leading postgraduate institute working at the forefront of management and business development with individual professionals, companies and governments.

The Business School
of the University
of Twente in
the Netherlands.

Master your Management Career

TSM Business School (Technology, Strategy & Management) supports the vital management disciplines with specific expertise in management of technology, innovation and entrepreneurship. Its programmes are well suited for people with a higher educational degree in a technology related field. Much attention is also paid to the personal and management development of an individual through experience exchange and interactive group processes.

For dates of information sessions, brochures and further information, please contact:

TSM Business School	T +31 (0)53 4898009
P.O. Box 217	F +31 (0)53 4894848
7500 AE Enschede	E tsm@tsm.nl
The Netherlands	I www.tsm.nl

Masters

- ▶ International Executive MBA
- ▶ International Full-time MBA
- ▶ Executive MBA for the Construction Industry
- ▶ MBM Distance Learning

In Company Programmes

International Projects

Personal Development Programmes (Dutch Language)

- ▶ Management for Young Engineers
- ▶ Financial Management
- ▶ Integral Project Management
- ▶ High Tech & Marketing
- ▶ Health Care Management

TSM Business School

International Graduate School for Technology, Strategy and Management